

К32 539

4

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

ახალი
კოლონია

მ. ჯანაშია

1997

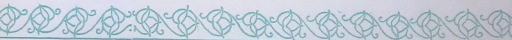

ახალი
კოლხიდა

ქართული
საბჭოთა
პოეზიები

ტფილისი

899.96
ა 95

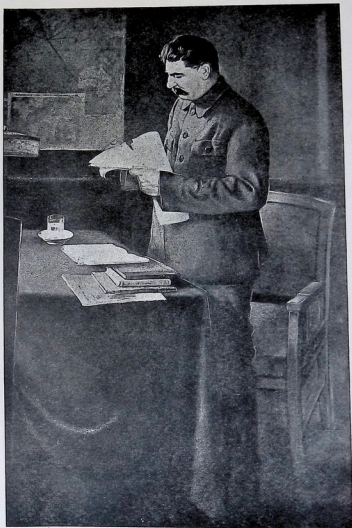
ახალი
კოლხიდა
ლოქსები
პოემები

თარგმანი

სვადინარი ეპოქის შესანიშნავი მონუმენტი

ახალი კოლხიდა—დიდი სტალინური ეპოქის ერთერთი ბრწყინვალე მონუმენტი. იგი აღორძინებული და თავისუფალი საქართველოს მშრომელი ხალხის გმირული ბრძოლის შესანიშნავი მონაპოვარია. ახალი კოლხიდა ისევე დაამშვენებს კავშირების ისტორიას, როგორც თეთრი ზღვისა და ბალტიის შემეერთებული არხი, როგორც ვოლგა—მოსკოვი, როგორც ჩვენი სამშობლოს სოციალისტური ინდუსტრიის სხვა შესანიშნავესი გიგანტები.

გზნებარე კოლხიდელის—დიდი სტალინის შთაგონებით კოლხიდის დაბლობზე საბჭოთა ხალხი გამძაფრებულ ბრძოლას აწარმოებს ბუნების სტიქი-ასთან, რათა საუკუნეებით დაგუბებულსა და აშშორებულ ჰაობს გამოსტაცოს ძვირფასი, უაღრესად ნაყოფიერი მიწა და ციტრუსოვან კულტურათა ბაღად აქციოს. „საყოველთაოდ ცნობილია იმ სამშაოთა სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობა, რომელიც ამჟამად ტარდება კოლხიდის დაბლობის ამოსაშრობად. ეს დაბლობი მომავალში უნდა გახდეს უმნიშვნელოვანეს ბაზად ჩვენი ჩაის, ციტრუსებისა და სპეციალური და ტექნიკური კულტურების სხვა პლანტაციების შემდგომი გაფართოებისათვის“—სიტყვა ამხ. ლ. ბერიამ საქართველოს ბოლშევიკების მე-10 ყრილობაზე და ამ სიტყვებში გამოხატულია ქართველი საბჭოთა ხალხის ურყევი ნებისყოფა.

კოლხიდის ველი შეიცავს ორასოცდახუთათას ჰექტარ ვეებერთელა მასივს. იგი გაშლილია შავი ზღვის აღმოსავლეთ ნაპირზე აჭარისა და აფხაზეთის საზღვრებს შორის. რადგან კოლხიდის ველი ზღვის დონეზე ბევრად დაბალია, ხშირი წვიმებისაგან დაბლობზე დაგროვილი წყალი ზღვაში გასავალს ვერ პოულობდა, გუბდებოდა და მიდამოს აჭაობებდა. ამავე დროს კოლხიდის ველი დასერილია მრავალი დიდი თუ მცირე მდინარით, რომელთა მდინარეება საოცრად ნელია და მდორე. მათი დაკლანჩილი, ზიგზაგისებური კალაპოტები ამაღლებულია მთებიდან ჩამოტანილი ქვიშითა და ნალექით. მდინარეებიდან, მცირეოდენი წყალიდობის დროსაც, წყალი უხვად გადმოდიოდა კოლხიდის ველზე და აჭაობებდა გაშლილ მიდამოებს. ლეღვის შემთხვევებში ხშირად ზღვის წყალიც ემატება კოლხიდის ჰაობებს. ეს ჰაობები ჰაერს შხამედნენ, ციებ-ცხელების საშინელ გესლს აერცვლებდნენ ირგვლივ და უხსოვარი დროიდან ანადგურებდნენ კოლხეთის ხალხის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას.

კოლხეთის ველი დიდხანს წარმოადგენდა კოლოსა და ბაყაყის სამფლობელოს. ხალხურ ზეპარ-სიტყვაობაში მკვეთრად არის გამოხატული შიში და ძრწოლა, რომელსაც გვრიდენ დაეადებულსა და გალატაკებულ კოლხიდის მშრომელებს გაუვალ ჰაობებში დაბუდებული მწერები და ქვეწარმავალნი. ხალხს შეუქმნია ლეგენდა მისტიურ ჯებურზე. რომელიც მუხრის ავლებდა დიდსა და პატარას, ანადგურებდა სოფლებს, აფერანებდა კოლხეთის ველს.

კოლხიდას აქვს თავისი სახელოვანი და ბრწყინვალე ისტორია. კოლხიდის მიდამოებში წარმოებული არქეოლოგიური გათხრები, ძველი ბერძნებისა და რომაელების კლასიკური მწერლობა და მითოლოგია მჭერმეტყველურად გადამოგვცემენ ამ ქვეყნის გმირულ წარსულს.

ცნობილი ლეგენდა არგონავტების მოგზაურობისა, კოლხიდას ხატავს, როგორც უმდიდრესს და მიწნიღველ მხარეს, ხოლო კოლხიდელებს, როგორც უძლიერეს ხალხს. ლეგენდის მიხედვით კოლხიდაში ეგულვებოდათ ზღაპრული ოქროს ვერძი, რომლის მოსაპოვებლადც საბერძნეთის საუკეთესო გმირები იაზონის მეთაურობით შესდგომიან ძნელსა და შორეულ საზღვაო მოგზაურობას. ლეგენდა მოგვითხრობს, რომ ბერძენთა გემების სახელოვანი ქარავანი, რომლის ძლიერებისადაც უმდიდრესი პოპიროსმა „ოლისეა“-ს მეთორმეტე სიმღერაში, ვერ მოახერხებდა ძალით წაერთმია კოლხებისათვის ოქროს საწმისი, რომ მას არ დახმარებოდა ისევე კოლხიდის მეფის ასული მშვენიერი მედეა და მისი შვეწობით ქურდულად არ გაეტაცნათ ძვირფასი განძი. ამრიგად, უკვე ლეგენდაში კოლხიდელები მოსჩანან როგორც დამპყრობელთა წინააღმდეგ, საკუთარი თავისუფლებისათვის, გმირულად მებრძოლი ხალხი.

არგონავტების მოგზაურობა კოლხიდაში გადაიქცა კლასიკური ბერძნული პოეზიის შთაგონების საგნად. ჯერ კიდევ პოპიროსამდე მრავალ პოეტს უმღერია ამ შესანიშნავი ლეგენდარული ამბის შესახებ და ქება-დიდებათ მოუხსენებია კოლხეთის ბუნება, მისი წიდაგის ნაყოფიერება, მისი ხალხის გმირობა. უფრო გვიან შეთხზული არგონავტიკიდან ყურადღებას იპყრობს აპოლონ როდოსელის ცნობილი პოემა.

სპეციალისტების აზრით, კოლხიდა, რომელიც თითქმის ყველა უძველეს პოეტსა და ისტორიკოსს სიმდიდრისა და განათლების წყაროდ გამოუხატავთ, აღწერილია პოპიროსის „ოლისეა“-შიც. ერთი მკვლევარის აზრით: „როცა „ოლისეა“-ში ვკითხულობთ ულისის ამბავს, ჩვენ ადვილათ ვცნობთ კოლხიდას და მის აღწერილობას. მართლა და ვინ არ მიხვდება, რომ აქ კოლხიდაზეა ლაპარაკი, როცა იხსენიება ის ფართო მდინარე, რომელშიაც შესულან ულისის ხომალდები, ის ვეება ტყე, რომელიც მოდებულა ზღვის ნაპირზე, ის ირმები, რომელნიც აქ ბლომად შეხიზნულან, ის დიდი სასახლე, რომელიც ტყით დაბურულია. ამ აღწერილობით ადვილად გამოსაცნობია აწინდელი ნაქალაქევი“.

არგონავტების სახელოვანმა ლეგენდამ ქართულ პოეზიაშიც ჰმოვა გამოხატულება. აქაც წერეთელმა თავის დრამატულ პოემაში „მედეა“ თავიებური პოეტური განათება მისცა ხსენებულ თემას.

კოლხეთის დიდებულ წარსულზე უხვ ცნობებს გვცდებით სტრაბონის, პეროდორის, პიპოკრატეს, ქსენოფონტეს და უძველეს ეპოქათა მრავალი სხვა მოგზაურის, მწერლის, გეოგრაფის და ისტორიკოსის ნაწერებში. ჩამოთვლილი დოკუმენტების მიხედვით ძველი კოლხიდა წარმოადგენდა უმნიშვნელოვანეს გზას, რომლის მეშვეობითაც დასავლეთის და აღმოსავლეთის უდიდესი ხალხები ერთმანეთს უკავშირდებოდნენ.

ისტორიკოსების ცნობით: ფინიკიელებს, სკვითებს, ბერძნებს, რომაელებს, ირანელებს, ინდოელებს, მიდიელებს, ეგვიპტელებს და მრავალ სხვა ძველ დიდ ხალხს სააღებ-მოცემო ურთიერთობა ჰქონიათ კოლხიდელებთან.

ზონტესკი 1748 წელს სწერდა: „რომ ავიღოთ, მაგალითად, დღევანდელი კოლხიდა, რომელიც წარმოადგენს, მხოლოდ ვრცელ ტყეს, სადაც ხალხი კო-

გელდელე კლბებულობს... თქვენ ვერ წარმოადგენთ, თუ ეს ქვეყანა ოდესმე, რომელიმე დროს, საესე ყოფილა ქალაქებით, რომელთაც საეკერო კავშირი ჰქონიათ გაბმული მაშინდელ მოწინავე ქვეყნებთან*.

კოლხიდიდან გაჰქონდათ ხომალდთა საშენებელი მასალა, კანაფი, სელი, ძვირფასი ქსოვილები, ნანადირევი და ძვირფასი ლითონები, მათ შორის, ლენორმანის მოწმობით, ოქროც, კალა, ტყვია, ვერცხლი, ბრინჯაო, რკინა ზოდებად დაპროდი და ფოლადი, რომელსაც კოლხიდელები აკეთებდნენ ყველა სხვა ხალხზე იდრე. რიტერის აზრით ახოლონ როდოსელის მიერ არგონავტების ლაშქრობის აღწერილობა გვარწმუნებს, რომ კარტოგრაფიული ხელოვნების გამოკონება კოლხიდელებს უნდა ეკუთვნოდეს, რომელთაც ძველადგანვე შესწავლილი ჰქონიათ ზღვისა და ხმელეთის გზების ფირფიტებზე გამოხატვა.

ჩვენ არ მოგვეპოვება უტყუარი ცნობები იმის შესახებ, თუ როგორ დეცა ძველი კოლხეთის ასეთი დიდება და ძლიერება, როგორ გადაიქცა სიმდიდრისა და კულტურის ის უძველესი კერა აშშორებული ქაობის და მალარიის სამფლობელოდ. ამ შეზიბევაში ჩვენ საჰვე გვაქვს მხოლოდ ჰიპოტეზებთან. მაგრამ ის კი უდავოა, რომ აღმოსავლეთისა და დასავლეთის დამპყრობელებთან გაუთავებელმა ომებმა დააუძლურეს კოლხეთის ხალხი. მას აღარ ეყო ძალღონე ებრაელთა ბუნების სტიქიასთან და შეენარჩუნებია თავისი სამყურნეო, კულტურული და სახელმწიფოებრივი ძლიერება.

მრავალ საუკუნეთა მანძილზე კოლხიდა წარმოადგენდა გავერანებულ და დაბეჭდვებულ მხარეს. ქართული კლასიკური პოეზია დასტეროდა კოლხეთის ამგვარ უმწიბრას ვახტანგ ორბელიანის სიტყვებით:

„ძველი ქვეყანა, კოლხიდაც, მითხარ
დაიწყებელი როგორ და რათ ხარ?...
„მშენიერებით, სიტუტით სრული,
ნეტაც, რისთვის ხარ დაიწყებელი“.

მხოლოდ ლენინ-სტალინის დიადი პარტიის წინამძღოლობით განთავისუფლებულმა ჩვენმა გმირმა ხალხმა დაიწყო ბრძოლა კოლხიდის აღორძინებისათვის. კოლხეთის ქაობების დაშრობის იდეა რევოლუციამდეც წამოიჭრა, მაგრამ იმ დროინდელი ცხოვრების ხელისუფალი, ცხადია, არც სურვილი ჰქონდათ და არც ძალღონე შესწევდათ განეხორციელებინათ კოლხეთის მშრომელი ხალხის ბედნიერებისათვის ესოდენ მნიშვნელოვანი ღონისძიება.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველსავე წლებში კოლხიდის პრობლემამ გაცხოველებული ყურადღება მიიპყრო, მაგრამ მისი გადაჭრისათვის ბრძოლა განსაკუთრებული აქტივობით, თანმიმდევრობით და გეგმიანად მხოლოდ საკავშირო კ. პ. (ზ) ცენტრალური კომიტეტის 1931 წლის 31 ოქტომბრის ისტორიული დადგენილების შემდეგ გაიშალა.

ამჟამად კოლხიდის ველზე მიმდინარეობს გრანდიოზული მშენებლობა, რომელიც ქაობების ამოშრობის ზუსტად დამუშავებულ გეგმაზეა დამყარებული. საშუაოთა ცენტრი მოთავსებულია ფოთის მიდამოებში და ითვალისწინებს პირველ რიგში 50-ათასი ჰექტარი მიწის დაშრობას და ამ ნიადაგზე ძვირფასი ციტრუსოვან კულტურათა ბაღების გაშენებას.

კოლხიდის დაქომაბეზულ ველზე გაურბილი დიდი და მცირე ზომის არხები ჰკრებენ დაგებულ წყალს, რათა მას გასავალი მიეცეს ზღვისაკენ. კოლხიდის ველის დამაქომაბეზელი მდინარეების ნაპირებს მშენებლები ამგვარებენ დამბები-

თა და ჯგებრებით. ასწორებენ და აღრმავებენ მდინარეების კალაპოტებს, კალმატაციის საშუალებით ამაღლებენ კოლხეთის დაბლობის დონეს. მრავალგვარ მეთოდებითა და საშუალებებით, უმაღლესი ტექნიკით შეიარაღებული ჩვენი დროის გმირი ადამიანები ეწევიან დამაბულ ბრძოლას ქაობების დასამარცხებლად და ამ ბრძოლის პირველი ბრწყინვალე შედეგები უკვე ხელთა გვაქვს რამდენიმე ათასეული ჰექტარი მიწა უკვე გამოსტაცეს ქაობს ახალი კოლხიდის მშენებლებმა. იქ, სადაც გაუვალე ქაობი იდგა, დღეს უკვე ახალი სოფლებია გაშენებული, ძვირფასი ციტრუსოვანი ბაღებით, ჩაის, რამის, ტუნგოს ხის, გრიფიჭურჭის, ევკალიპტის და ნარინჯების პლანტაციებით.

ქაობების დაშრობა კოლხიდას არა მარტო სამეურნეო თვალსაზრისით უმდიდრეს კუთხედ გადააქცევს, არამედ ეს ღონისძიება აჯანსაღებს ჰაერს, სპობს მალარიის გამანადგურებელ შხამს.

მაღე რიონი გვერდს აუღლის ქალაქ ფოთს და გადაეა მდინარე ნაბაღას კალაპოტში. რიონის ყოფილ კალაპოტში შემოიჭრება ზღვის წყალი, რომელიც შეიერთებს პალიესტომის ტბას.

ასე იბადება ახალი კოლხიდა, საბჭოთა ადამიანისათვის სინამდვილე იქცევა ლეგენდებით და თქმულებებით კოლხეთის სიმდიდრესა და სიდიადეზე. სოციალისტურმა ეპოქამ, ხალხის ძლევამოსილმა ნებისყოფამ გასტეხა ბუნების წინააღმდეგობა და კოლხეთის გავერანებულ ველზე ახალი, ბედნიერი სოციალისტური ცხოვრება გააჩაღა.

კოლხეთის ალორძინებისათვის წარმოებული გმირული ბრძოლა გადაიქცა ქართული საბჭოთა პოეზიის შთაგონებისა და შემოქმედებითი აღფრთოვანების საგნად, თითქმის ყოველმა თანამედროვე ქართველმა პოეტმა მთელის გულ-წარფელობით და სრული ხმით უმღერა სოციალისტური ეპოქის ადამიანთა იმ გმირობას, რომელიც ახალ მატერიკს ბადებს და სოციალისტური ცხოვრების შემდგომი განმტკიცებისათვის იმორჩ ლებს სტიქიურ ძალებს.

ბუნებრივია, რომ ახალი კოლხიდისადმი მიძღვნილ ლექსებში და სიმღერებში ქართველი საბჭოთა პოეტები პირველ ყოვლისა უმღერიან ჩვენი დიადი სამშობლოს ყველა გამარჯვებათა სულის ჩამღვმელის დიდი სტალინის გენიას, უმღერიან ლენინ — სტალინის დიად პარტიას.

და დღეს, როდესაც სოციალისტური დემოკრატიის ტრიუმფის გარემოცვაში ძლევამოსილი საბჭოთა ხალხი ზეიმობს კაცობრიობის ახალი, ნამდვილი ისტორიის დასაწყისის — ოქტომბრის დიადი რევოლუციის ოცი წლისთავს, ქართველი საბჭოთა პოეტები ახალი კოლხიდისადმი მიძღვნილი ლექსებისა და სიმღერების კრებულით უფრთხვებიან დიდ სახალხო დღესასწაულს.

აღმსარებელი პაპაშვილი

ოქროს საწმისი

არის ძველი ლეგენდა, ზღვიდან შემოვარდნილი,
გარდასული დროების მოჭარბული საფარი.
დაჩაგრულთა ოცნება მუდამ ლევის ვარდევით:
როცა ბნელა გარშემო, მაშინ ბრწყინავს ზღაპარი...

მზე ჭყონდილის მუზაში დიდხანს იჯდა კრუბივით,
მაგრამ ოქროს წიწილა ველარ გამოეჩეკა.
ცაში ფუქად დარბოდა უნაყოფო ტუბილი,—
ქაობს ვერ შეარხევდა, ნიადაგ რომ ეშეკა.

ნისლი ამოდოდა დამბალი წყლის ორმოდან
და კოლოებს არწევდა შხამიანი ყვავილი.
ხშირად მღვრიე რიონი ცოფიანი მორბოდა,
არეშარეს იკლებდა შემხარავი ბლავილით.

იესებოდა ქუანტობი ანწლითა და ნარითა,
შემდეგ მწერთა საბუღარს ცეცხლი სწევდა უცეხი.
ღელეს გაღასტეროდნენ გადამწვარ ჯაგნაროდან
ყორნებივით დამსხდარი გარუჯული ჯუნები.

მზისგან მიწა ფუოდა, ზიგ ნათესი ლებოდა,
აფადობდა ყამირი, მუდამ წყალმანჯიანი.
შრომა იყო ამაო, გარჯა იღუპებოდა,
არ მშველოდა ამინდი, უმზეო თუ მზიანი.

გუთნისდებდა იბრძოდა კენტად, მარტოხმინი,
წყლის და მიწის ქიდილში გონიერული ჩარევით,
მაგრამ თხრილში იცდიდა ბარი ტალახიანი,
როცა ფოთლის კარაგში კაცი ეგდო ჩვარივით.

კაცი ეგდო მოწყვეტით, დაალბული შმორითა,
ანთებთან გონებით ბურანში გადასული.
ორფეოსის სიმღერა მოესმოდა შორიდან
და თან ელანდებოდა კოლხთა მეფის ასული.

ოქროს ვერძი მოსჩანდა იალქნიან „არგო“-დან,
ჯადოქარი მედეა წყალზე ფეხით დგებოდა.
იაზონი ნადვლით ყაჩაღივით გარბოდა
და ფაზისის ნაპირებს ტალღა ეხეთქებოდა.

ელვარებდა ლეგენდა, ზღვიდან შემოვარდნილი,
ამ დროს ტალახს მიჰქონდა სათოხნი და საბარი.
დაჩაგრულის ოცნება იშლებოდა ვარდივით:
ბნელი იყო ცხოვრება და ბრწყინებულე—ზღაპარი.

დღეს ზღაპარი დაემხო სინამდვილის წინაშე:
„არგო“-ს ნაცვლად რიონში შედის ექსკავატორი.
წყალი ზღვაში წაიდა, თავის პირველ ბინაში,
მიწა შრომას დანებდა, თუჯის ვეფხვის ნატორი.

ვხედავთ, ბოლო ეღება ავადობის მორიელს,
შრომა ბარაქიანი ჯანსაღ სხეულს აკაეებს.
უძებური და ციება წყალს თან გაჰყვა შმორიანს,
ნადვლიანი სიმღერაც თან მიჰყვება ლაქაშებს.

ათასწლოვან მტრის მიმართ ბრძოლა რომ არ შენელდეს,
გულში ცეცხლის ამგზნები ისმის ხმა მეთაურის;
წინ მიუძღვის კოლხიდის აღტაცებულ მშენებლებს
ღირსეული მოწაფე დიდის ფოლადაურის.

ახლა ნახეთ ეს მხარე თუ რა სანახავია:
მას ვერა სჯობს მშვენება ვერც ზღვისა და ვერც ცისა.
დღეს კოლხიდის მიდამო თითქოს ერთი ტყავია
ოქროს ბეწვით შემოსილ ლეგენდარულ ვერძისა.

დღეს ჭყონდიდის მუხაში მზე კრიახობს სხვაგვარად:
ოქროს კვერცხის ნაქუქებს ყრის და ველარ იცილებს.
ფორთოხლების შრიალმა მწვანე ველი დაჰფარა,
თითქო გააქვთ ჟრიალი მინდვრად ყვითელ წიწილებს.

თოვლს დაადნობს თხემებზე გაზაფხული გვიანი,
წვიმიანი ღრუბლები ისევ მოაქვს წალიკონს,
მაგრამ მშვიდად შრიალებს ველი ნარინჯიანი:
დასალტულმა რიონმა აწ ის ველარ წალეკოს.

ველს უზღვება შერბევა ყვითელ-მწვანე ნაკეთების,
თითქო ცისფერ ტალღებში ბრწყინავს ოქროს ნათური.
აბლად ისმის სიმღერა ზღაპრულ არგონავტების,
როცა პაერს გააპოხს ბრიგადელთა ნადური.

ხიდან ცურვით ჩამოდის ბილით სავსე გიდელი,
უხვ მოსაფალს ზეიმობს ველი ნაქაობარი.
თავს დაგვნათის მზესავეით „მგზნებარე კოლხიდელი“, —
მშრომელთ დიდი სარდალი და ხალხთა მეგობარი.

1937 წ.

იკაპლი აბაშიძე

კოლხიდის საგანძუარი

რა შორეული და რა ძველი ხარ
ვისი ქონება, ვისგან ნახმარი!
ნახეს კოლხეთში წელს რომელიღაც
მეფის თუ თვითონ გმირის ფარხმალი-

ჭრელი ჯამი და შუბიე ორწვერა,
ოქროს სურა და დანაც მეფური,
ფული ნახატი და ხელმოწერა
თვით მიტრიდატის დამოწმებული.

მათ უთვალთვალეს ზევრ საუკუნეს,
მზიან დღეებს თუ ზნელს და უმზეოს,
მერე იპოვეს და კოლმეურნემ
ჩამოუტანა ფოთის მუზეუმს.

ჩვენი წარსული—მწარე თუ ტკბილი
მდიდრიად გამჯდარა ქართლის ქვაშიაც,
და მოსაკითხად ფოთსა და თბილისს
ხშირიად უგზავნის განძის ზეაშიადს.

იცნობს წარსული ჩემს მისამართსაც,
მეც მისი ქება არ დამზარდება.
მე მას ვუმღერებ, თუ უსამართლო
ჰკადრეს ბრმებმა და არამზადებმა.

მაგრამ ძველ განძზე მეტად მაზარებს
მაინც კოლხეთი ახალ განძების,
მისი ბაღჩები, ხე ტანმალაღი,
მისი ყიფინა ახალგაზრდების.

მისი შარები დაქარგულები
ცხენს მიაქროლებს მარდს და თოხარიკა
და როგორც ძველი ოქროს ფულები
შრავლად აყრია ხეს ფორთოხალი,

არ ახატია ზედ შეფის თავი,
არც ფაქსივილე აზის შეფური,
ის საბჭოეთში გადის მართალი
თვით კოლმეურნის დამოწმებული.

არ ჩამოუსხამს იგი მიტრიდატს,
არც გაუტია ღმერთს და შეფე ღირს,
მას კოლხიდაში ჰკრეფდა, ითვლიდა
სტახანოვურად მარჯვე მკრეფელი.

ძველ საგანძურებს ჰქონდეთ მშვიდობა,
ახალ განძებით ვარ მოხიბლული
ჩემს გონებას და ლექსს ექიდება
ცაღაფარდნილი ხეც კოლხიდური.

მე სხვა სამშობლო ახლა მახარებს,
ჩემი კოლხეთი ახალ განძების,
მისი ბაღები, ხეც ტანშალაი,
მისი ყიფინა ახალგაზრდების.

1937 წ.

ოდიშის პანთეონები

განუწყვეტლო შარა გზა-კვალო
სად შემეგებე

და სად მოხველი!

აი ოდიში.

სამურზაყანო.

როკის ღობე და

ისლის ქოხები.

და განდევნილად

შორს ჩარაზმული

კავკასიონის მთა სიმშვენიერი,

თითქოს კასპიით

მისთვის დაძრული

რომ ჩრდილოეთში

შეჰქმნას სივანეთი.

თვეში ათასი წვიმა, ავღარი

მთის მდინარეთა

ზეირთებს აუანუებს,

მერე მზე სძლეც და

როგორც ღადარი

რაღაც ტროპიკულ დღეს გააჩაღებს.

მაშინ მინდვრები იწმინდებიან
მწვანდებიან და

ხარობს ეწრები:
ანწლის ტყეა და სიმინდებია
და ჩაბაწრული

კეახის ლერწები.
მაშინ ოფლშია

გლები ყოველი
სახელამწვარი მზეში ყავისფრად
ტანზე ძველ-ძველი

ხონის ქსოვილი
ფეხზე ჩაფულა

ლორის ტყავისა.
როგორც გააჩნევს თოხს

და ჩელა-ხარს
შავ ბინდისგან,

და ღამე გაჰქრება,
ებრძვის მიწის ზურგს

ვიდრე ზელახლა
შავ სიბნელეში ჩაეკარგება.

მაგრამ როს ველნი იწმინდებიან
მწვანდებიან და

ხარობს ეწრები,
იგივე ანწლი და

სიმინდებია
და ჩაბაწრული

კეახის ლერწები.
და ოფლში სცურავს

გლები ყოველი
სახელამწვარი მზეში ყავისფრად

ტანზე —

ძველძველი ხონის ქსოვილი
ფეხზე —

ჩაფულა ლორის ტყავისა.
იგი მთესველი და უწყინარი

ხნავს და შეტყურებს

ჩალის წყალობას
და დგას ოდიშში მჟადის მცენარე

და მარცვლეულის შთამომავლობა.
ასე:

უძველეს ქვეყნის მცხოვრები
უვლის მარცვლეულის მოსახლეობა.

და წლიდან წლებში

განმეორებით
დგას მცენარეთა ერთსახეობა.

და ჰა,

მკაცრი და დაუსვენარი
ველში ამზოხის ცეცხლი გაეხარდა
გაჩნდა უძცრად

ჩაის მცენარე
ჩაღდა რიგში და ბრძოლას აცხადებს.
ძველ მცენარეთა გვერდით მოვიარდა
(სხვაზე ნაკლები ველში რად არი)
და მოეფინა ოდიშს გროვად
აღმოსავლეთის ეს ბინადარი.
მოულოდნელი იყო თავდასხმა
დაძმომ სილაჩრე

და სიმარტოვე,
კოლმეურნეთა მასა დარაზმა
შემოასია მინდვრის ფართობებს.
დამპატრონა ხნული ყოველი
მიწას გათხრის და ჩაისახების
გლეხს მისცა ტანზე —

ჩაის ქსოვილი
და მისცა ფეხზე —
ჩაის წაღები.

და რომ ჩაღრობა
წლებმაც ვერ შესძლოს
ფესვი გაიდგა,

ძირკვი მაგარი,
გასჰრა ტრანშეა
და შთის ფერდებზე

ჩამოაყვალა სანგარს სანგარი.

გაზაფხულდება,
დასცხებს ორ-სამ თვეს

აღგენს,
ასრულებს გეგმებს შურთულებს.
აბიბინდება

და თვალს მოსტაცებს
მარცვლეულების მოხუც კულტურებს.
ზაფხულს —

ნაყოფში გეგმას განაგრძობს
ბუჩქებს გამოშლის

ზრდის და იჭადებს,
ნაკვეთს ზომავს და

მისცემს სანარდოთ
კოლმეურნეთა დამკვერელ ბრიგადებს.

შრომის ორგულებს
გმომს და იშორებს
ვინც ზანტია და ჟუან მირჩება;
მეტე ბარაქა —
ვინც მეტს იშრომებს
იჯრას ნუ ელის —
ვინც არ ირჯება.
და დასაღვლეთში, სად გარკვეული
შავი ზღვია და ახლოს სევანეთიც
გაჩნდა ოდიშის მინდვრად ქცეული
მზარე შორეულ აღმოსავლეთის.
განუწყვეტელო სოფლის გზა-კვალო
ხან ტყით მავალო,
ხან მთის ძირებით
ენახე ოდიში — ჩაის სამუარო
კოლმეტურნე და მინდვრის გმირებით.
გმირი ის არის, ვინაც არ უწყის
მარცხზე შიში და ცემს და იჩქარის,
ვინც ქმნის ტემპებს და
წინაც წარუძღვის
შრომის ველისთვის
გმირი ის არის.
გმირი ის არის, ვინაც გამხნევენ,
რომ ნიმუშად და გახდენ სახელად,
პირველ შეიტყობს
მარცხს და გარღვევენ
პირველ დაესხმის აღმოსაფხვრელად.
გმირი ის არის ვინაც ვადაზე
ფინიშს წუთითაც არ დაიყოვნებს
პათოსს თაობებს
ზეპირ გადასცემს
და სწერს მინდვრებზე
ჩაის სტრიქონებს
გმირი ის არის.
მივეც გზა-კვალებს
ხან ტყედ მავალებს,
ხან მთის ძირებით;
ენახე ოდიში, სამურზაყანო
ზედ შესეული მინდვრის გმირებით
და მრისხანე და დაუსვენარი
ხან მოზეიზე,
ახალ ძიებით
აღმოსავლეთის უცხო მცენარი
ჩაის ცხოველი პლანტაციები.

1932 წ.

პირობები

პოეზია

1. ძულხიდის ღამე

ამ ცისკრიან ღამის ციმციმს
ვინ აღუღო ნეტავ თარგი!
ცა ნამგალა მთვარის სხივით,
ვარსკვლავებით მონაქარგი...

ნეტავ როდის დაიბადა
ასე სუფთა, ასე ღიმილი,—
მოცქრილ და კამკამა
ვარსკვლავებით მოჰედლი!

ამ ფრინველთა ღამის ჯღერტულს
და კვთარის პირველ ძაბილს,—
შეეგება ტყე დაბურულ
ტოტებით და ფარის კაბით...
ამ ღამეში სადღაც ფშანთან,
ან ლელიან ველის პირთან,
მირჩენილი ერთი ყანა
კენესოდა,—და მიიძინა...

მიწყდა ეს ხმა, მიწყდა სადღაც,
როგორც ხევში ნამეხარი,
და კოლხიდის ცის ქვეშ ახლა
მოკაშკაშე ღამე არი!...

2. ზაღმა ჩაღმებული მინი აკვანი

უკვე გათენდა და რა ცქრილა,
რა გასარკული დღე და ცა არი!
ხემაც ტოტები შეაშრილა,
რომ შეუმშრილოს ბალახს ცვარნამი...

ეს გაზაფხულის დილა ჭათქათა
და ეს დილის მზე ასე ღიმილი,—
აღმათ უკვდავმა ხელმა დახატა,
როგორც უკვდავი დღის განთიადი!

გააფენს ველზე სხივების ზეწარს
და ცალი თვალთ ჩახედავს ბრამებს!
იგი ზეიადლ ამოიწვერავს,
ამოვა შემდეგ და გაგვახარებს...

ამოვა შემდეგ ისევ მცხუნვარე
და ერთი ფერით მე ასე მჯერა,—
ტყესა და კლდეებს, მთას, და უღრანებს
მოქსოვს, დახატავს სხვადასხვაფერად!

შეაფრქვევს სხივებს სულ სხვადასხვაფერს
ჰადრებს, ალვისხეს, ლაქაშს ლელიანს,
და გაჩენიდან მზეს—სიმშურვალე,
კოლხეთს—წყალი არ გამოლევია!

აღმათ მთებიდან მოვარდნილ ლანჭერს
შეუღლენია კოლხიდის კარი,
და შემდეგ სტუმრად მიმოვლილ მგზავრებს
უდიდებიათ იგი ზღაპარით, —
მაგრამ ვერავე ვერ დაარწია
წყალში ჩადგმული მისი აკვანი!..

ის ზღაპარი და ლეგენდა მოკვდა
და შენი გული აღარ შეედება!
ეს—ჩვენმა ძალამ გამოიგონა
შენი დარეცხვა და შემშრალემა...

ყოველ ცისმარე და უთენიას,
რომ დაგარხევენ ჰადრის ტანივით, —
შენთვის ხანძარი გაუჩენიათ,
შენი გულიდან გამოტანილი!

ახალ სიმღერას იტყვიან შენზე, —
მზის ერთი ფერი—მე ასე მჯერა!
დიდი კოლხიდის ფარჩიან ველებს
მოქსოვს, დახატავს სხვადასხვაფერად...

1934 წ.

ახალ კოლხიდას

გულო იმღერე, მე შენს ხმაურს თან აცეცე მინდა,
მინდა გაეშალო სასახელო ერთი ფურცელი!
ვუთხრა დიდება ახალ კოლხეთს — რომ აღმოებრწყინდა
და რომ დააცხრო გაბერილი წყლით მან მუცელი.

ძველო კოლხეთო, ქაოსის ხმა გვსმენია შენი,
და ვრცელ ქალებზე როგორ იწვა დამპალი ჰავა.
ლოკავდნენ შენს გულს წდინარენი შლამიან ენით,
იყო მიწისა და ღრუბლების მუდმივი დავა.

იყო სივრცეზე გასუდრული მწვანე ქაობი,
განმეორება მასში თელემდა უძრავ ქალტამის.
ღრუბლის ანატეკლს ეხვეოდა ქაობში ობი.
აქ ერთი იყო, საუკუნე და თუნდაც წამი.

ისმოდა მშხამე კოლოების წყლიანი ზარი
და ცხელი ბოდვა ცხელებისგან დამსკდარ ტუჩებზე,
უსახიერო ღმობა იყო რალაც საზარი
და ბედი მწარე, დაწერილი დანესტილ ქვებზე.

პირველყოფილი ქაოსის ხმა შენი გვსმენია,
ვით თარეშობდა შენს გულღვიძლში რიონი ყბედი.
მაგრამ მოვიდა, აღმოებრწყინდა თვითონ გენია,
თვით სიყვარული, სასოება და ჩვენი ბედი.

მოვიდა... გაჰტრა მისი სიბრძნით ქაობის სევდა,
მიწას ხალხისთვის მისაწვდომი მიეცა სახე.
საუკუნეთა ამ სიმშვიდეს სხვა ვინ დასძლევდა,
სხვა ვინ აქცევდა ნეტარებად კოლხიდის სახელს!

შემოგვსია შენ მრავალი რკინის ურჩხული,
თვალახელილმა სიხარულით იბღავლე მიწამ,
გაგეხსნა გული, შენს დაბლობებს დააწვა ბნული
და ლაქაშების ორეული წარსულში მიწვა.

შედრკა... შეშინდა წყალმრავალი რიონი თითონ,
დიდმა გენიამ შეუნაცვლა მას კალაპოტი.
ჩასჭიდებია აქ მდინარე ცემენტს და ლითონს
და მოაქვს ტალღებს მოციმციმე ვარსკვლავთა ტოტი.

შეჩერდა რღვევა საშინელი წაქცეულ ტყეა,
შენი მიდამო სტელი ნესტით არ იტბორება,
ახლა დაწმენდილ შენს ძარღვებში სიცოცხლე წვეთავს,
თითქოს სამყაროს გაჩენის ხარ განმეორება.

არხს მისდევს არხი და მოჰყვება წყალი დამწდარი,
ბარწყინავ ზოლებად ჩალაგებულ შიგ ვარსკვლავებით.
მსგავსი შეენება, განახლება ნეტა სად არი,
სად მოხვედრიან თავის მამულს ასე მკლავებით!

მინდა ოცნებას აქ გავენდო ძვირფასი წამით,
ჩვენი რცნება მომბიძინე შენ ხარ, კოლხიდა.
შენ—მომღერალი ყოველ ბუჩქით, ყოველ ლერწამით,
ნათელი—შუქით რომ იღვრება ყოველი ხიდან.

ვრცელი მიდამო გადამწლია ბაღჩა-ბაღებად,
ამოუხეტქავს მიწის ქვესკნელს სიმდიდრე მთელი,
შემოგზავნის ნარიჩხუბი დარაჯ ტალღებად,
აქ ყვავილების და შხისა დგას კორიანტელი.

მოჰყვება არხებს სურნელება და ოდას-ოდა,
შემდეგ ჰაერი, საესე ხილით და ბულბულებით.
მახსოვს ბავშვობის ტკბილ ზღაპრებში მხოლოდ მესმოდა
ხმა ასე ნაზი და ფერებით ასე ულვევი.

დგას ყველგან შუქი მანდარინის და ფორთოხლის,
მართლაც, მოუხსამს კეთილ ხეებს რამდენი მთვარე.
ყოველ სახლის წინ ბროწეულთა მძვინვარებს ალი,
ყოველ სახლს ესმის ერთი გულის ძგერა მგზნებარე.

შეერთდნენ შენში ცვილონი, შორი ფლორიდა,
ხეხილს ხეხილი ესალმება ნაირნაირი.
გადმოაქვს ჩერი მზეს მინდორზე ყოველი ხიდან
და ყოველი ხე აქ შრიალებს როგორც შაირი.

უბერავს სიო და ირხევა აქ ოქროს ვაშლი,
შემდეგ ჩამოდის ძოწეულის თბილი საღამო,
ღამე ნაზ ჩრდილებს ჩამოუვლის და ყველას წაშლის,
რომ კვლავ აინთოს მეორე დღით ბალი საამო.

ჩაღდა სიცოცხლე შენს ძარღვებში ჯანსაღ-ხშიანი,
შენს ლაყვარდებზე გაბატონდა ს ტ ა ლ ი ნ ი ს მოღგმა.
თაფისუფალი შემოვიდა ადამიანი,
გაპჭრა წარსული საშინელი და მზე წამოღდა.

რა ხსენებაა: ამორძალი, ზღაპრული ვერძი,
როცა სიმდიდრე ჩაწყობილა შენში შორეზად.
მზეს კოლოები ზორთუმებით რომ ველარ ებრძვის
და შენც სამყაროს გაჩენის ხარ განმეორება.

აქ ცხოვრებაა სანეტარო, სინათლე ცაზე,
ყაჭის სიმები სიყვარულით მუდმივ მღერთან;
იყოს დღევრძელი დაგვაყენა ვინაც ამ გზაზე
ბაირალტარი დიდი საქმის—ჩვენი ბ ე რ ი ა.

პადიასგომის სანაპირო

დიდ მწუხარების იყო მნახველი
კოლხიდედ გლეხის ჩამჭრალი კერა,
ისმოდა მეგრულ ჰიმნის ნაღველი
და სევდიანი გიტარის ჭლერა.

დამბალ წუმბეში იწვა ოდიში,
სევდით უმზერდა ქედების მწვერვალს
და ავადმყოფი გლეხი ლოგინში
ებრძოდა სიკვდილს შავბედის წერას.

იყო ვაება, სევდა უძირო
და თავის დახსნის უგზო ძიება,
ტყულებოდა ბნელი ღამე უძილოდ,
ხალხი ებრძოდა დამბალ ციებას.

გარშემორტყმული კოლოს გუნდებით
აკვანში თოთო ბავშვი სტიროდა,
კენესა ისმოდა სულ, გამუდმებით
მღორე ფახისის სანაპიროდან.

ჭაობში იდგა მოთეთრო ყანა
და ნებივრობდა იქვე კამეჩი,
როგორც ზურმუხტით ნაქსოვი ფარჩა
ველი მოჩანდა ცისფერ ღამეში.

შავი სიკვდილი კრიალა ცელით
მხარეს თავს ადგა, როგორც ჯალათი,
ასე დიოდა მრავალი წელი,
ასე ეძინა ფოთს და ჭალადიდს.

იყო კოლხიდა ტანჯვის ქვეყანა
და მწუხარება დაუშრობელი.
ბელადის სიბრძნემ ამოიყვანა
ჭაობებიდან ხალხი მშრომელი.

ლურჯად კრიალებს პალიასტომი,
შემორკალვია მხარე გურიის,
აჭეთ პონტოსი—მთები ბათუმის,
იქით—მიდამო დიოსკურიის.

ელნათურების ელვით ნაისრი
ბრწყინავს საღამო ცეცხლისთვალემა,
და ტბის სარკეში მოჩანს დაისი,
ვით ოქროს თასის აელვარება.

შუტლერებიდან კაპარკინაზე
თეთრი ნისლეში დგანან ქედებად,
და ბადრი მთვარის სხივთა სინაზე
პალიასტომის ტალღებს ედება.

არ იღრუბლება ცა დარბანი,
ვარსკვლავების და მზის საბუდარი,
ხარობს სამშობლო, ადამიანის
თავისუფლების ნავთსაყუდარი!

იყო კოლხიდა ტანჯვის ქვეყანა
და მწუხარება დაუშრობელი,
ს ტ ა ლ ი ნ ის სიბრძნემ ამოიყვანა
ჰაობებიდან ხალხი მშობელი!..

1937 წ.

მოსხუთი იოსანან

მას ნახავდით დუქნის დახლთან
მდგარს დაქანგულ ადლით,
მაგრამ სწირად როდი ახლდა
მდიდარ მუშტრის მადლი!

ვერ აძლებდა ცოლშვილს პურით,
აწუხებდა დარდი,
გზას უსწობდა მტრობა, შერი —
ეკლიანი ბარდი.

დღეს მის ოდას გადმოყურებს
ციდან მთვარე ბადრი
და შრიალებს სახლის ყურეს
ქორთა ალენდრი!

და მოხუცი უმჯერს მთვარეს,
აივნის წინ დადის,
არ აწუხებს ფიქრი მწარე
და წარსულზე დარდი.

სიხარულით შეიმოსა
ამდენხანს რომ სდუმდა,
იოხანანს ქალაროსანს
დღეს სიცოცხლე უნდა!

კოლექტივის თავმჯდომარე
გამოზრდია შეილი,
ჰყვავის ეზო, არე-მარე
ლაღად გადაშლილი!

იოხანან მოხუცია
მთვარესავით ბადრი,
შრომობს, აღარ მოუცლია
არც აწუხებს დარდი!

დაასახლეს გაშლილ ველზე
ყვავის მისი ბაღი,
ფიქრობს ახალ სიცოცხლეზე
იოხანან ლაღი!

მის დიდ ოდას გადმოყურებს
კიდან მთვარე ბადრი
და შრიღებს სახლის ყურეს
ლალის ალენდრი!

1937 წ.

საბერე პეღა

აშრილდა ფრენელა
მიწვდა სიოს ამბორი,
და შეირბა ნელნელა
მშვენიერი ქაფური.

ფორთოხლები ლაღობით
მინდორია მცინარე,
დაყურსულა ნაყოფით
გრეიფრუტის მცენარე.

ხშირ ფოთლებით მოსილი
ეგკალიპტიც შრილებს
და შორს სადღაც ნოსირის
წყალსადენი ჩხრიალებს.

აქ შადრევნებს ელიან,
დაშრა ნესტი ობისა,
აქ გაშლილი ველია
რიონის და ხობისა.

აშრიალდა სანთელა
და შეირხა ქაფური,
დადგა ოჭროს ნათელად
განთიადის ამბოჯრი.

ჩვენი ქვეყნის ქალიშვილები

ხსოვნაში ზოგის სახე წაშლილა,
ვით ძველი ტაძრის ძველი მხატვრობა!
მე მაშორებდა მათ ღიმილს ხშირად
თვით სიყვარულში ნარევი მტრობა.

ოდეს ტბასთან მზე აენთებოდა;
აიშლებოდა მათი ნაევები,
წყალში ფართულად იხატებოდა
მათი ღიმილი და ნაწნავები.

შემიმჩნევია მე სევდა ზოგში,
როს მდუმარებდნენ როგორც ჩრდილები;
სად გადასულან, რომელ ეზოში,
ჩემი ბავშვობის ქალიშვილები?

ჩამავალ მზეზე, ზღვაზე ფიქრობდნენ,
ან იგონებდნენ შორეულ სოფლებს...
მეოცნებენი დღეს შესცქეროდნენ,
როგორც ნიჟარის ყვითელ საფერფლეს.

ახლა თქვენ გზვდებით, ვისთვისაც ახალ
ქვეყანამ შექმნა საკმე ულავი
და სამეგრელოს მხეში რომ დახვალთ
ვარდით და გიშრით დაბატულები.

განახლებია ახლა მიზნები
დიად ბრძოლებში გამოვლილ მხარეს.
თქვენც სიყვარულის თეთრი ისრები
ქარხნებს, მინდვრებს და ცას მოაყარეთ.

როს ვეგებებით ოპროსფრთებიანს
დღეებს და ყვავილთ იწყება თოვთა, —
ჩვენი ქალები ეჯიბრებიან
შორ ჩრდილოეთელ ვინოგრაღოვას.

როცა რიყრაყი თეთრ ღრუბლებიდან
ისრებით დასჭრის ნაბღიან მხედარს,
თქვენ ლამაზ ჭეცუნის ფრინველებივით
ზღვისათან ნარინჯის ბალებში გხედავთ.

დაშორებულხართ წარსულს სრულიად,
დე, ძველი დარდიც წარსულში დარჩეს,
თქვენი კისკისი — ნაკადულია,
თქვენი ღიმილი — ნაპერწკლებს აჩენს.

1935 წ.

შეკადიხები

მე სიჩუმეში ვადევნებ თვალებს
ტყეს თითქოს გამდგარს და ჩაფიქრებულს;
სალამი მალალ ხეთა მწვერვალებს,
სალამი უცხო ხეების კრებულს!

მოგესალმებით. პირველად გხედავთ,
თითქოს ცისკიდურს შერთებიხართ;
მხარეს ტირილის და ალვის ხეთა
თქვენ ასე როგორ შეყვარებიხართ,

რომ ყოველ სახლთან, ყოველ ღობესთან
ირხევა თქვენი ჩრდილების რიგი?!
თქვენი შრიალი პირველად მესმა
და მინდა კვლავაც მესმოდეს იგი.

გამარჯებულთა დრომ დაურიგა
თქვენი ჩრდილები კაობის მხარეს,
ხენო მალაღწი, აჭაური ვარ
და დამკვიდრება თქვენი მახარებს.

გრივალის ქრთლვას ამ ველებს შორის
თქვენი ჩრდილები თან სდევდეს მხლებლად...
ისარეთ ხენო — მოსულნო შორით
კოლხეთის მიწის განსაახლებლად.

1937 წ.

პაღიასჯომთან

რამ შეგიცვალა შენ ასე ჩაბრა
დღე — ტბის დუმილში ამოყვანილი!
ძველი დღეები ისე დამჟანგრა,
ვით ჩარჩენილი წიგნში ყვავილი.

შენთან გაეზრდილვარ, მაგრამ ვერ ვიცან
მე შენი სევდა — ეს ტბის სუმბული...
და სიჩუმეში იყო შენი ცა
დარჩენილი და მიტოვებული.

რამდენჯერ შენი დამთვარულ გზისა
და ქაველს რხევა მინახავს მე აქ;
დაეშვა ლამე, სხივები მზისა
ტბის ფრინველსაგით ბუდეში მიაქვს.

შენი ნაპირი შრომის გოლიათს
შეუტყუვია, — ცეცხლი ანთია!
დროშებს სიწითლე ამოჰყოლია,
როგორც შავი ზღვის ნისლი განთიადს.

ვერ დატოვებენ კოლხეთში უქმად,
მღუმარებით და დარდით აკლებულს...
შენი გარდაქმნის სიმღერა უთქვამთ
შენს ჰაობებში დაბანაკებულთ.

1937 წ.

გერძენ კოდგეუჩენ ქალს

ძველი ქალები ძველ მოთხრობაში
ნაპირთან მტირალ ტირიფებს ჰგვანან;
შენ-კი ცხოვრებამ დაცვარულ ბაღში
და სიხარულში შემოგიყვანა.

შენს ძველის-ძველებს, ზეცის ალებთან
მებრძოლთ — აქ დარჩათ კერა ჩამჭრალი,
მრისხანე ბედი დასტრიალებდათ,
როგორც ელინურ ზომალდებს ქარი.

მაგრამ წარსული ჯამს დაუფარავს,
როგორც მედღეს ძველი ამბავი,
და დროს ღიმილით შემოგპარა
შენსავეთ ჩუმი ჩაის მკრეფავი!

გამოჰყალიბარ სიცოცხლეს მართალს,
შენი ხელები ქმნიან, იბრძვიან...
იქ სიხარული ამოიმართა,
სადაც ქმუნვა და სევდა გიგრძენია.

არ შეგვხვედრივარ, მაგრამ ვგრძნობ-მთებში
დღის ელვარებას შრომას შეაღვე
და მოწმუნდილ ზღვის საღამოებში
შენ სურნელოვან ბუჩქს აშრილებ.

შენი სიცოცხლის პატარა ზეცას
დღეს სიხარულის სხივები ჰმოსავს,
და არ მოჰყვება სევდა—ჟეტვარ
შემოღამებას ან წვიმის მოსვლას.

1936 წ.

სურათები

ბევრი მინახავს მე სურათები
ჟეტვარი ხალხის, მათ შორის ბწირად
გადაღებული ბელოვან მთებთან,
და ზოგი თითქოს შავი ზღვის პირად!

უთქვამთ: „იმ მაღალს დაუწევს ოდა
ძველად და იგი დღეს სხვაგან სახლობს,
ის მეორე კი, კუთხეში რომ დგას,
დაღუპულია კრავის ახლოს“.

იმ ჭალს კი თურმე თან სდევდა მწველი
სევდა, რომელიც ბედად დასწემდა,
და დარჩა მხოლოდ მას მინაწერი
ამ მკრთალ სურათზე: „სახსოვრად ჩემგან“.

ზოგს დაუვლია ჭეყანა ვრცელი,
რომ მოეტანათ ოჯახში სარჩო;
მე ასეთ ამბებს მეტყვოდა ძველი
ხავერდის ყდა ან ნიჭარის ჩარჩო.

მაგრამ დღეს ისევ ჩვენს უბანში ვარ,
ისევ შავი ზღვის პირად მოვსულვარ,
და აქ სხვა ამბებს მეუბნებიან,
როს ვაკვირდები კედლებზე სურათს.

მითხრის: ჭაობი როცა დამშრალა,
პირველად იგი დასახლდა მარტო...
მან თურმე თეთრი და მოშრიალე
ევკალიპტების ხეები დარგა!

ის არხისათვის მიწას იღებდა,
და მასთან კიდევ ყოფილან სამნი...
ის გოგონა კი, რომ იღიმება,
დედისერთაა — ფრიადოსანი!

ზოგი მათგანი, ვგრძნობ, მიტომ აქვს,
რომ შრომაშიაც იყო პირველი,
იქ სად ვხე ურიცხვ პატრუტებს ანთებს,
სადაც ბალია გასაკვირველი.

მაგრამ მათ შორის მას ვერ ვიშეცებ,
სურათშიაც რომ ცქერას ამრუდებს,
რომელსაც ვარდი მოუწყვეტია
და უნებლიედ კალთაზე უდევს.

ფოთლები მოსაეს მის ლამაზ კუთხეს,
გრძნობ — სურათშიაც რომ საღამოა;
მე მის შესახებ მხოლოდ ეს მითხრის,
რომ აქვე შრომობს და მალე მოვა.

1937 წ.

პატივსაცემი პატივსაცემი

ინათი და ყოვანი

აქ კოლოები ერთი მოტივით
შეშინდნენ წვიმებს, სოველ ნეშებს.
მზეშიდაც იყო აქ სინოტივე,
დღეები ჰგავდნენ დიდ გომბეშებს.

რომელ საღამოს და რომელ დილას
აქ შეპაროდა ადამიანი?
იგი უცქერდა შლამსა და სილას,
იყო ქვეყანა მთლად შხამიანი.

როგორც მიმინო იქერს ბელურას,
ისე იქერდა ბავშვებს ციება,
ანწლის გვირგვინი თავზე ეხურა
და არ იცოდა მან პატიება.

იღვა დარაჯად მოვლემარე ყანა,
თავის სამეფოს ზანტად ზეერავდა.
ცაზე გაკრული ღრუბლების ლანჩა
წვიმით და ქარით კვლავ დაბერავდა.

გასივდებოდა ისევ ჰაობი,
ტყე იღვა წყალში, როგორც ანჩარი.
და საკრავების სხვადასხვაობით
კენესდა ჰერში მწერების ჯარი.

ჰგავდა ჩამომხმარ, ყვითელ ხელებით
ადამიანი თავის ორეულს.
ჰქუხდა რიონი კვლავ გახელებით
და ასკედებოდა ზღვის ბრაზმორეულს.

ჭინკებს, ლამურებს, ყოველ წყლულულებას
აქ გაემართა თავის ნაღიში,
გოდებას, ტანჯვის და სნეულებას
ველარ ჰშველოდა კარაბადინი.

გაუფალ ტყიდან, როგორც ბებუთი,
სჩანდა ავი-ზნე ცეცხლის თვალებით.
ცა იხსნებოდა, როგორც ეფუთი
სისხლით, ომებით და გრიგალებით.

არვინ იჩენდა აქ შზრუნველობას —
განწირულთათვის კეთილის მდომი;
მზე განაგრძობდა თავის მსვლელობას,
ხარბად ღმუოდა პალიასტომი.

კაპარჭინა და მწვანე ინათი
იყვნენ ნაძრახი დასაბამიდან.
რევოლუციის დიღამ ინათა,
გამოიყვანა მხარე ლამიდან.

არგონავტების ნაცვლად მოვიდნენ
მუშები თავის მძლავრი მარჯვენით,
ისინი წარსულს არ იგლოვიდნენ
და შესცქეროდნენ მომავალს რწმენით.

და რაც ვერ შესძლეს ზღაპრულ გმირებმა? —
შესძლო ბელადმა, ხალხმა, პარტიამ.
ვერ შეგვაჩეროს თვალმა ირიბმა,
ტემპების დენა მუდამ მარდია.

ყორათში კოლო დღეს აღარ დავობს,
და ყვავილები დგანან მცველებად.
ეკალიბტები აშრობენ ჭაობს
და ავრცელებენ ტყბილ სურნელებას.

იცვლის სარეცელს მღვრიე რიონი
და ისიც გახდა ჩვენი მსახური,
რომ კოშმარების ტიმერიონი
გაჰჭრეს — საბრალო და უსახური.

სადღა არიან ძველი ლანდები?
მათი არა სჩანს აქ ნატამალი.
ჭალაჭში მალე შემობრძანდება
ზღვა, როგორც სიძე, თავის ამალით.

ახლა იკითხავ: — იყო თუ არა
ის საშინელი მძიმე წარსული,
იგი ვერაგი და მატყუარა,
დღეს სამუდამოდ შემოძარცული.

არ დგას ციება ამართულ ცელით,
არ გვემუქრება გადაშენებით.
ბაღების ტალღა ბიბინებს ვრცელი,
ზღვის ეჯიბრება თავის შშენებით.

სურდა ქაობებს ჩვენ დავესაჯეთ,
მუდამ გვდაგავდა საფლავის ალი,
და მოგვცა შვება ჩვენმა მესაქრებ,
ვისაც ვეძახით ამხანაგ ს ტ ა ლ ი ნ ს!

1937 წ.

კოცხეთს

კოცხეთს მგოსანი რად უმღერებდა,
ან რას დაენთო გულში ხალისი,
იჯდა ბაყაყი ისლის ღერებთან
და ბუყბუყებდა მდორე ფაზისი.

აქ წახრილ თხმელებს ქარი არწევდა,
შავი ფესვები მაღლა რომ გარჩათ,
და ტბის მახლობლად ლურსმულ წარწერად
ასფენტრულიყო ცალფეხზე ყანჩა.

გაქვავებული, ნისკარტ-ირიბი,
გველს ჩასცქეროდა ვიწრო თვალებით,
და შრიალეზდა შლამში ტირიფი,
თეთრი ფოთლების აფართხალებით.

აქ ლორწო იყო, ანწლი, ჯაგები,
შეცახცახებდნენ ლაგვარდებს ტბანი:
დამხრჩველ, დაღწილ ფარშავანგივით,
ტბორში მოჩანდა ზაფხულის ტანი.

იყო ქაობი ვრცელი, მარადი,
კოლოს ზმაური ფერმკრთალ ღამეში.
ჩასძინებოდა სადღაც ქალადიდს
და მიარღვევდა ტლაპოს კამეჩი.

თავგანწირული ის იყო მგზავრი,
შორს გაბლაოდა დაბურულ თხმელებს—
წარღვნის შედეგად იხტიოზავრი
თითქოს ზმუილით ეძებდა ხმელეთს.

არა, აქ არვის არ უმღერია,
არ ჩანთებიან გულში ხალისი.
ცისფერ ჰაერში ხაშში ერია,
და ბუყბუყებდა შლამში ფაზისი.

კაციც ყვითელი და ფეხშიშველა,
ძლივს მიიკვლევდა დაბლობს ბურიაანს,
ქვითინი იყო მეგრული „ჩელა“
და ნისლი აღგა დიოსკურიას.

ან ვის შეეძლო ზღვის ამოშრობა,
სარჩოს ეძებდნენ სადღუგვალიოს...
ამ დროს კრემლიდან დიადი კობა
უკვე გზავნიდა კოლხეთს ალიონს...

უკვე ესმოდა ოქროსფერ ბალში
ზღვის ნაპირებთან მღერაც ზღვაური,
თვალში რომ ყავდა კოლხელი ვაჟი,
ქართვლის იმედი და მეთაური.

არ უყვირია ბუკს და ნალარას,
ბრძენის ძახილმა ხალხი შეყარა...
ხალხმა ქაოზი გასჰრა, დაღარა,
ალსდგეს, აყვავდეს ჩვენი ქვეყანა!

ტბორს მიდენიდან წვილები ქართვლის,
შეჰკრეს, შემოჰქეს ძველი ფაზისი.
მამაც ვაჟკაცებს სამშობლოსათვის
ჰქონდესთ ბალები უძვირფასესი.

და ბაყაყები გაუყვნენ არხებს,
გმირებს ნადღელად კოლხეთი დარჩათ.
ერთხელ, საღამოს, ბავშვებმა ნახეს,
ზღვისკენ ფარფატი მიჰქროდა ყანა.

გაიბნა, გაჰქრა ნისლის სიმძიმე,
ნერგავს ბაღნარებს ზელი მზრუნველი.
ეხლა აქ მართლა ოქრო ციმციმებს,
მანდარინების გაღვა სურნელი.

არა, სიცოცხლის ასეთი ძალით
ქართველს არასდროს არ უმღერია.
ჩვენი შაღლობა დიდებულ ს ტ ა ლ ი ნ ს,
დიღხანს ცოცხლობდეს ჩვენი ბ ე რ ი ა!

1937 წ.

მოჯიხავედი ნათანი

გადაქეშეს თითქოს ღველფი,
ცას შეასკდა ნაპერწკალი.
ბაღში ცვარებდნანაშეფი,
მთლად სველია დილის ქარი.
აჭახებადა ტოტზე შაშვი,
უყვარს დილა მოხუც ნათანს.
გულზე ბაღლით კოინდარში
დადის ოდის აივანთან.
მოცქრიალე თვალში უმზერს,
ეფერება ჩუმად, ფრთხილად,
გრძნობს ნათანი, მოხუც გულზე
ენას იღვამს ნორჩი დილა,
ხელით დაჰყავს თითქოს დილა,
მოცდურტულე, ცისკრიანი.
— შეილო შენთვის მოწმენდილა,
ლაქვარდები ნისლიანი.
თურმე ეს დრო მოგელოდა,
გაიზარდე, ქვეყნის ვარდო,
აგიშენეს წაბლის ოდა,
მოგიზომეს ეზო ფართო.
ცის მნათობიკ შენთვის მოჩანს,
შენთვის ფანტავს ოქროს მძივებს,
არ გექნება ზურგზე ბოხია,
კუბოსავით თეთრი, მძიმე.
არ გაჰყიდი დამპალ ჩითებს
დაწვევლილი მეწერილმანე,
ქვეყანაზე წილი გიდეცს,
შენ გეკუთვნის ბალი მწვანე.
ბაღიც გახსნის ფოთლის გუგას,
შემოგხედავს, როგორც თვალი:
ეს ლიმონი ცისფერშუქა,
ის ყვითელი ფოროთხალი.
გაჭახებახებს ბუჩქზე შაშვი,
უყვარს დილა მოხუც ნათანს,
გულზე ბაღლით კოინდარში,
დასეირნობს აივანთან.

1937 წ.

კოშკი ჩიონის შესართავთან

ატყორცნილი ლაგვარდ ცაში
სივრცეს ღინჯად გადაჰყურებს
და მდინარე ძირს კაშკაშით
ზვირთებს წყნარად მიატურებს.

ამ ადგილას, თურმე, წინათ
ციხე იყო ძველისძველი:
შიგ საკანი — ტანჯვის ბინა —
ტყვე ქალების ცრემლით სველი.

აი, აგერ, ეს ქადარი —
ხელებივით რომ შლის ტოტებს —
ბევრ წამების მოწმე არი:
აქ ჩეროში ყიდდენ მონებს.

კარგად ახსოვს ქადარს, როგორ —
ტირილიც კი არ აცალეს —
მოიყვანეს გლეხის გოგო
და მწევარში გადაცვალეს.

გაუყიდეს მამას ეგვი,
პაწაწინა, დიდისურთა:
მშობლის მოთქმა, გლოვა მაშინ,
მთას მოთხრიდა, ქვას გახეთქდა!

მოიგონებს კოშკი წვევით
ფაფარაყრილ რიონს ხშირად:
ერთხელ ქალაქს გაზრახვით
წაღგვა რომ დაუპირა:

ტყე, მინდორი დაარბია,
ჯებირების დასცა ძალა,
საჭორჭიო დაანგრია:
სახლი სახლზე მიაბალა.

შორს ხედავდა თვალწმენდელს
ფშანებს, წყალში აცურებულს!
ლიჭაშების მწვანე კედელს
და ტაროებს ხავსმოდებულს.

იდგა გუბე, ვით ბალამი.
ასდიოდა ტალახს ბული;
მოეწამლა არე შხამით
ჰაერის და ორთქლის დუღილს.

ხალხის ნაღველს რა დაღევდა!
ვინ დააშრო ზღვაში წყალი?
თვალებს მუდამ ასველებდა
სისხლნარევი ცრემლის ღვარი.

2

მოიბრუნა კომკმა თავი,
და ჰალადიდს დააკვირდა:
იქ ბანანის მწიფე ხვაფი
მწვანე ტოტებს დაბლა ხრიდა.

ეს რა არის? რატომ არ ჩანს,
აქ რიონის ზვირთი მღვრია?
ამ ადგილას ლურჯი ფარჩა
ზღვას ტალღებად გაუშლია.

დამშრალ ყამირს უხვი გული
გადუხსნია ოქროს ბაღად;
მოჩენია სოფელს წყლული,
ბალმის ჩრდილში დგას ამაყად.

ლიმონის და მანდარინის
მწკრივს მიჰყვება კვალზე კვალი;
ფოთლებიდან სხივებს ისვრის
ფოთოთხლების ნაპერწკალი.

აქ ნიადაგს თითო ხნულით
თითო ოქრო მოუცია!
ბარაჭით და სიხარულით
გლეხის ოდა აუვსია

შემოირბენს ლალად ბავში
და შვალებს ეზოს კარებს;

სიხარული და თამაში
სახლს დილაშდის აზანზარებს.

გამარჯვებულ შრომას მარად
მღერის ტალღა, ზღვის გუგუნი;
ძველი ნატვრა დღეს ამბდარა
ათეული საუკუნის.

დაშრა ცრემლი ჭაობების,
მზე აენთო ჩაის ღერზე;
ეზოებში, ახოებში
სხივი ბრწყინავს ყოველ ზეზე.

ნარინჯოვან ტყის კალთებით
ატლასივით გაშლილ ჭალას, —
უმზერს კოშკი ალტაცებით
და სიხარულს ველარ მალავს.

თან აღიდებს მადლიერი
ახალ ქვეყნის შემოქმედსა,
ვინც ცხოვრება ბედნაერი
ბრძნული ხელით გამოსჰედა.

ვინაც ხალხთა გაზაფხული
სამუდამოდ დამყარა
და გაფურჩქნა მიწის გული
მშრომელების გასახარად.

1937 წ.

გ ა რ ი ნ ჯ ი ა ნ ო !

ქალო ნარინჯიანო, ჩითის კაბა გაცვია.
ეგ სიმორცხვის თახახი სინატიფეს განიჭებს.
ო, რა მარდათ მუშაობს შენი მარჯვე ცაცია,
ო, რა მარდათ ალაგებ თურინჯებს და ნარინჯებს.

როგორც ნაზი პეპელა, ფრთა-მალი და მზატე ხარ,
მთის შველივით ნაეარდობ, გიყვარს ჩქარი განივი.
— გრიშაშვილმა გნახა და ლექსის ნავსი გატეხა,
მკედარი გრძნობა აუნთე ნათელ ჩირალდანივით.

შენი ტყბილი ჭიკჭიკი გულში მადლად ჩამესმა,
კოჭაყებით შეაღე მკერდდახშული კარები.
შენმა მზიარულებამ, შენმა თვალის ნაკვესმა
ვარდს ღიმილი აჩუქა და ზღეას — მინანქარები.

ქალო ნარინჯიანო! მიხეალ, მიიმღერებდი,
მთელი ჭვეცნის ბაჯალლოს დაატარებ უბითა.
— ფრთხილად! კელაე ზუზუნებენ ნაბოლარა მწერები,
მონახე და ალგავე ძველ კუანტობის გუბიდან.

1937 წ.

იონა ვაკაძე

ახალი კოცხეთი

ჭრება და შრება ნოყო,
ჭრება ჭაობი ძველი,
უკვე არ ბზუის კოლო,
ალარ სისინებს გველი.

ნისლი, ბუდი და ტბორი
კვლავ ველარ იჭერს დარებს,
ბრწყინავს მინდვრები შორით,
როცა ამოდის მთვარე.

და იქ სად უწინ კალოდ
იყო ხანში და შხამი,
ეხლა ბუღბუღი გალობს
დაფნის შტოებზე ღამით.

1934 წ.

საკითხველს პარეფილი

კოლხეთის სიმღერები

ხორციელდება დიდი ხნის ნატვრა
ციხით დამკნარ მშრომელი ხალხის,
კაობის ფაშვი გამოიფატრა
და გაითხარა მრავალი არხი.

იქ, სადაც იყო დამალი ფშანი,
ქვეწარმავალთა ბუნავი ბნელი,
ალმოცენდება ბალნარი მწვანე
და აყვავდება ყვავილი მწველი.

სალამი მშრომელთ!
დაჰკარით ბარემ,
არ შეწყდეს ბრძოლა დღითა და ღამით,
დე, გაჯანსაღდეს კოლხეთის მხარე.
გასიებული ციხის შხამით!

დე, გაიწმინდოს თვით ზეცის თალი,
აორთქლებული ნესტიან ნისლით,
იშვას სიცოცხლე ახალი, საღი
და სიხარული ჩქეფდეს ხალხით.

დაჰკარით კიდევ,
მედგარ მოქნევით,
ველარ სიცოცხლობდეს ჭია მწამლავი,
ნელმა ფაზისმა ტალღების რხევით
პონტოს შეურთოს ნაღველი შავი.

რომ განახლებულ დედა-ბუნებას
საუკუნეთა მოურჩეს წყლული,
და აღარ გრძნობდეს დამაბუნებას
ნაზი კოლხეთის ღამაზი სული.

1934 წ.

საუბარი შვიდიშვილთან

ტბა დაირბა, მაღალ ზეინულს
რომ მიადგა ნავი...
აღმავალი დღეების შუქს
შევაფარე თავი.
უცქნობ ბაღში აბიზინდა
მცენარეთა რკალი;
მიეწევი და ნაოცნებარს
მიმელულა თვალი.
ალარ მახსოვს, რამდენი წლის
ძლევიტ წინსვლის შემდეგ
უცხო კოშკის საფეხურზე
აღმაფრენით შევსდევ.
ეამმა ზონარს სხივი დაჰყრა
და ასწია ფარდა,
მუის გაბრწყინდა კოლხიდმშენმა
რაც ნერგები ზარდა.
და ამ წალკოტს მზის ღიმილი
მზიურ სახელს არქმევს;
ზღვის ნიაფი ნარინჯების
სურნელებას აკმევს...
აგერ არხში, ხეხილების
და ოდების გვერდით,
ნავი ისე მოსრიალეხს,
ვით ცისფერი გელი;
მოხუცს საქე ხელთ უპყრია,
პშენის ღიმი მშვიდი,
თითქო თვალწინ ესახება
განედილი გზა დიდი;
თმა მიუგავს ღრუბლის ქულას,
მოკამამეს თეთრად,
გაუბზარავ ხმით ატყერებს
სიტყვებს ისე მკვეთრად,

თითქო თვისი მძლე მარჯვენით
რაც სიმძიმე ზიდა,
ცხადად ხედავს, ვით გაედო
ამ გზას ნათელ ხიდად.

ნაოჰიან სახეზე კი
აზის დალი ხაშმის, —
ოდეს ჭაობს შეებრძოლა
მათი გულმხნე რაზმი,
მაშინ ბევრჯერ უბორგნია...
სიციხე, ოფლი სწავდა,
უფმურიან გუბეების
აგი ნისლი ნთქავდა...
მაგრამ ახლა ამ წრფელ სახეს
და ამ თვალებს დიდრონს,
ამ ნაოჰებს, მის ღიმილს რომ
გარს ევლებს მკიდროდ,
შვილიშვილი ისე უმზერს,
ვით გზას უმწერეველსს,
გულს ინერგავს სამერმისოდ
ღრმა, მშობლიურ ალერსს...

ნაბადასთან შეუხვეის,
და, ვით ზოლი ცისა,
ზღვა ამკობდა ნარიონალს
და კამკამი ზღვისა;
ნაპირებზე უცხო ნერგებს,
ვით დიდ მხატვრის ნახატს,
მზის სხივები წამოესხათ
და ბრწყინაედნენ ლაღად;
აქ სქარბობდა ზურმუხტის და
თვით სიკოცხლის ფერი,
კაცკასიონს რომ გადმოაქვს
რიყრაყების ჩქერით;
აქ ჰაეა ისე ნაზი
და საამოდ შლილი,
ვით ოდიშის წრფელი გული
და ჩონგური ტკბილი.

შვილიშვილმა გადახედა
აყვავებულ ქუჩებს
და სახეზე რაღაც წყენა
აღებებდა უცებ:

— ხედავ, ბაბუ, ამ სასახლეს,
ამ ვეება კედლებს,
ნუთუ ამის დამთავრება
ექვს თვეში ვერ შესძლეს?!
ხარაზოდან მტვერი სცვივა
და ენებს ირგვლივ ბალებს.
რახანია აგებენ ამ
ჩუქურთმიან თალებს!..
აქ კაცს ველარ გაუვლია!.. —
სთქვა კვლავ შეილიშვილმა
და სახეზე ამაყ კაბუკს
გადუღევა ჩრდილმა.

მოხუცს ღიმი ჩაეფერფლა
და შეჰქუხნა შუბლი,
მყისვე თვალწინ წარმოუდგა
გუბე, სავსე წურბლით;
ბადიშს წყრომით დააცქერდა,
მღელვარებდა ფრიად:
— ხომ გიამბე, აქ რამდენი
ოფლი ჩაგვიღვრია!
ეს უბანი, ეს ბალები,
ნარინჯების ხეები, —
გაუვალა წუმზე იყო,
მეწყერი და ზევი...
შენ კი... — სიტყვა შესწყვიტა და
გაღლიმა ისევ:
— აქ კაცი ვერ გაივლისო, —
წუნსა სდებ და მიხეზს!
ეგებ ისიც დაივიწყე,
რაც სიმძიმე ვზიდეთ,
უემურიან კაობებს რომ
ჭეპრავს აწმყოს რიდე...

შვილიშვილი მოხუცის ხმას,
მქუხარეს და ძლიერს,
ყურს უგდებს და გულს ინერგავს
მისი სახის იერს —
შეტანთებულს დიდ მშენებლის
შორეული ხილვით
და დაღარულს ხაშმითა და
განვლილ დღეთა ჩრდილით.

თანაც ირგვლივ თვალს მოაფლავს
ამ მშობლიურ მხარეს—
უკნობ ბაღებს და ნარინჯებს,
მზიურს, მოელვარეს...
მერმე მოხუცს ხელს მოხვევს და
ეტყვის გულის ჩქროლვით:
— იცი, ბაბუ, თუ თქვენ გმირულ
შრომითა და ბრძოლით
შეამკეთ და ააყვავეთ
ეს ახალი მიწა,—
ჩვენ მას ბევრად ავამაღლებთ,—
თქვენს სიყვარულს ეფიცავთ!—
ჩვენს გზას, წინსვლას, გამარჯვებას
უშრეტ შეუქით მოსაღეს
კომუნიზმის ბრწყინვალე მზე
და ს ტ ა ლ ი ნ ი ს დროშა!

1937 წ.

ეპიკური ზეპირი

დატოვეს წყნარი სამხრეთის ზეცა,
დაემშვიდობენ მეგობრებს ნაზებს,
გამოჰყვანენ პირველ მზიარულ მერცხალს,
დასხდნენ გემზე და დაიძრენ ზღვაზე.
დაჰკარგეს მიწა, ნაპირის ხრეში,
წყალი უსაზღვრო ჰორიზონტს შლიდა...
ყვავილობის ღროს მოვიდნენ ჩვენში
და კოლხიდაში დასახლდნენ მშვიდად.
რიონის ახლო მთიეზის ქოხთან,
სადაც ტბას სიო აღლევებს ისევ,
ენახე ისინი — ხეება კოხტა,
ტანმალაღნი და წასულნი ცისკენ.
უნდოდით თითქოს მზის ქვეყნის ნახვა,
ეგრძნოთ სითბო და სინათლე მტეხი...
ჰგავდა გარემო ტილოზე ნახატს,
განვიცადე და გამეხსნა მკერდი...
ვეება ბადე შრებოდა მხეზე,
იჭერდა ღობის უცელო ტანი.
პატრონი ჩრდილში იწეა და თევზებს
გობზე გოგონა ფატრავდა დანით.
წვივთან მოზრდილი იარა აწნდა,
ტყეში გაჭროდა უეცრად წალდით...
ჯერ ბავშვი იყო, თამამი კაცთან,
და უმზადებდა მამილოს სადილს.
ცუცხლს მიუმატა კენჭები თხემლის,
და გამხმარ ფირასაც დაუწყა მტვრევა...
რა მოიცალა, მანიშნა ხელით
ეკალიპტები და მათი რხევა.
მიჭო ბეგრი და ნატრობდა თანვე:
ჰქონოდა მათებრ ღამეში ტანი,
დამსგავსებოდა მისის მთვარეს
და არ ჰყოლოდა დედილო მკვდარი.

ხენი კებულნი იდგნენ და მალღა
ტოტებზე ესხა ფოთლები ჩვილი,
შორს გასცქეროდნენ წარინჯის ბაღნარს
და ძირს დევდლოთ პატარა წრდილი.
ჩემში ისინი ხატავდნენ ნათლად
წიგნებით განცდილ შორეულ მხარეს,
სადაც აკლია ძაღლონე ზამთარს,
არის ხილი და მიწასაც ხნავენ.
ხეები იგი სახლობენ ტბასთან,
რომ გაუსინჯონ ნიადაგს სისქე,
აწრონ ჭაობი, მანქანის მსგავსად
შესვან წყალი და გაუშვან ცისკენ.
იმ დღეს არ გვრძნობდი რატომღაც შიმშილს,
დღე მილიმოდა ლიმონის ბაგით.
მიმოვდიოდი... და ჩუმად ფიქრში
წამოვმეპარა საღამო კარგი.
როცა დაღამდა, და მოსლის კარებს
მეთევზის ჭალი აღებდა ბოჭლომს,
მალღა ხეებზე აინთო მთვარე
და დაჟარა ბაღახებს ოქრო.

1935 წ.

ნაგლის გამყიდველი

ადრე ამდგარხარ კაცი ფხიზელი,
ვერ მოუტყურობა მნათობს ამოსვლა.
კაცი მშრომელი დარბაისელი
ჩანხარ ამ დღით საქმის თაოსნათ.
მიწას ამოწმებ ბარით გასათხრელს
მინდვრის რუკაზე ნათლად ერკვევი.
იქი, მწკრივებში უნდა ჩასახლდენ
დაღამებამდე მწუანე ნერგები.
ნერგნი ხარობენ კვირტთა სიმსივნით,
გრძნობენ, ველი რომ კარგათ მოთოხნეთ...
გაიზრდებიან მალე ისინი
და მოგიძღვნიან მსხვილ-მსხვილ ფორთოხლებს.
წაელენ, ეტყვიან ქვეყნებს ხმამაღლა
კოლხიდელების საქმე კაცობას,
და ბევრს ამ მთის თუ ცხრა მთის გადღმა
მოენატრება თქვენი გაცნობა.
გახსოვს, მშობლებმა რომ დაგიტოვეს
შავი ცხოვრება, შიში, იქვები...

რა ხარ, რა იყავ! გიგვირს თვითონვე,
მღვრიე ჭაობში წურბლებს იჭერდი.
შხამი დარდებმა ბევრჯერ შეგასვეს,
შიმშილს იტანდი რალაც მოთმენით...
იმ დროს ხედებოდი ხონში პარასკევს,
გქონდა წურბლებით სახე ქოთნები.
მუშტარს მათხოველს, ამაყს, დიდგულას,
ცოტა ფულისთვის, მახსოვს, ედავე.
ქოსას გეძახდნენ და მედიდურად
შენთან ვაჭრობა ჰქონდათ ღედაბრებს.
ჭირვეულები ფრთხილი გინებით
ბონებს ქუჩუიანს ხელში გითვლიდნენ,
წურბლებს გაცლიდნენ თიხის ქილებით,
ვერ შეიძინე მაინც სიმდიდრე.
ოჯახს ჯაერობდი მრავალწვერიანს,
მშობლებს უთვლიდი მაინც ცხონებას...
ან ვის უნახავს, ვინ მოსწრებია
წურბლებს მოეწყოს კაცის ცხოვრება!
ახლა ამდგარხარ გმირი ფხიზელი,
არ დაგიცლია მზისთვის ამოსვლა.
კაცი მშრომელი, დარბაისელი
ჩანხარ ამ დილით საქმის თაოსნად.
ნაჭაობარი მიწა ფრცულია,
წრომობ, დაგიდგა დრო გახარების...
თუმცა ქოთნებით ისევ გელიან
ხონში ნაცნობი ბებრუხანები.
აღბათ აწუხებთ ოთხმოცწლიანებს
დაუთრგუნავი ქარი ნეკრისის...
შენ იქ არ წახვილ, არც იწრიალებ
წურბლებისათვის წყალში, ეკლებში.
მათზე ფიქრების დროც არ გექნება,
ნახი ხეების გახდი ერთგული...
მინდვრის ჰიმნია და მზის შექება
თქვენი სიმღერა, ლექსი მეგრული.
თქვენზე იტყვიან შემდეგ ხმაბალა
და შეგიქმნენ ნამდვილ კაცობას
და ბევრს, ამ მთის და ცხრა მთის გაღალმა,
მოენატრება თქვენი გაცნობა.

1935 წ.

კოლხეთის შინა

ულრანი სევდა ქაობების ველარ გაბნელებს,
სხვა განთიადებს მიაგებე მკერდი გამთბარი,
გზაზე დაცვენილ ღარიბებს და მწირ ებრაელებს
შენს ნათელ გულში სიხარულის გაუღე კარი.

რამდენს მკერდიდან გაცივებულ ბავშვებს აცლიდა
მურალ ქაობების შხამიანი უფმურის სუნთქვა,
რამდენი დედის ნაზი გრძნოა ისე გაცივდა
სიკვდილის წუთში შვილისადმი სიტყვაც ვერ უთქვამს.

რაც სიხარულის ჩირაღდანი ჩაუქრა კოლხებს
შავ ქაობებში ჩაძირული, ღრმად ჩამარხული,
მცხუნვარ მზეებად გადაეჭტა იმათვე ქოხებს
და მოუტანა სხვა სიცოცხლე, სხვა გაზაფხული.

ღამწვიდდი დედაე! ძველი სევდა ნუ გესიზმრება,
ზღვიდან მოსული გრივალები ბეწვს ვერ შეგიბრუნებს,
შენი პატარა აყვანში რომ ჩემად იზრდება,
ბედნიერ დედას სიხარულით გულში ჩაგიხვევს.

გზა თვალუწვდენელ, უნაზესი ფერთა ციმციმით
შენც მიგიზიდავს, მიიწევ და უფრო მაღლდები.
აქ ყველაფერი ნათელია, ცაც რომ გიციინის
წინ მიგაქროლებს ბედნიერი გრძნობის ტალღები.

1937 წ.

ხ მ რ მ ა

1924 წ.

ბევრი ხანია, რაც დავტოვე მშობელი ხორვა,
ხმაირული სიმღერები ბაყაყ-გორდების,
დედავ, ამბობენ სინანულით ხატებთან ბორბავ,
ჩემს დაკარგვანზე ალბათ ჭეჭირობ და გაგონდები!

მოღის ბარათით საუცედური განუზომელი,
უნახაობა შენი შეილის ძლიერ გაწუხებს,
დედავ, კეთილო აწ სოფელში ნულარ მომელი,
მისი უფერი დასახრობად მიჭერს მარწუხებს!

შენ კი პატევს გცემ როგორც დედას კეთილო მამო,
შენი ალერსი ჩემი გულის ჭრილობას აწრობს,
შენში ვეგონებ მარტის მთეარეს და იმ ალიონს,
როცა მოვშორდი სოფლის დარდით გამურულ სახლებს
და როგორც თვალი შევეზარდე ჭალაქის სახეს...
დედათა შორის ძვირფას დედას, გარკვევს ალიო!

1934 წ.

ათი წელია, რაც ჩემ სოფელს დავშორებულვარ,
ენახე, თავს მიკრავს მესალმება, შტოებს გამიწვდის,
ათი წელია ჟამს ვებრძოლე აგრეოლებულმა
და ტანში მაინც კოლოების კენესას განვიციდი!

აი, გავსკქერი მშობლიურ სახლს ყავარ გათელილს,
ეზოც აქარგულ ხალიჩებით არის გაშლილი
კვავ დაბანუნობს დედაჩემი სახენათელი,
დასდევს ხბოსა — და, ხბოც კუნტრუშობს ბაღში ბავშვებით!

შორს კი: ნაღმების აფეთქებით კრთიან ველები,
უტმერს ებრძვიან ჟანგისდერი კოლხიდელები,
წყალნი წასულან და წასულა სადღაც რიონი,
კოლხიდის მიწა ტანს იშუშებს სველს და მანკიერს,
და, ჩემს ეზოშიც ლაჭაშების ნესტის მაგიერ,
მანდარინების, ნარინჯების დგას ალიონი!

1934 წ.

დაპირფარო ბარის

ჩემო ქვეყანა, აღარა სტირი,
შავი წარსულის წიგნი დახურე,
მოვიდა დრო და მოვიდა გმირი,
შენი ნამდვილი მოჭირნახულე.
ეს გმირი მუდამ ღამით და დღისით
იყო შენთან და იქნება აქვე,
რომ მოგიტანოს ვაკეცურ ფიცით,
დიდი ბელადის სიტყვა და საქმე.
იგი ხნულეში გახედავს სახნისს,
უელის თითო ქვას, თითო ხარაზის,
აიყვანს კედლებს, მალაროს გახნისს,
და შეურყეველ ხელით სდარაჯობს.
ის მივა ვაზთან, როდესაც კვირტი
მზეს მიანათებს ცრემლიან ლოყას,
როცა მდინარის პირველი ზვირთი
არხში დაგვალულ ნაპირებს ლოკავს.
დახედავს ზღვასაც, გადასწევს კიდეს,
ზღვაც იდგება და შეიცვლის აღავს,
პალიასტომში ჩაუშვებს კიბეს
და ამოიტანს დამირულ ქალაქს.
ის მივა კაცთან, გაუწევს ძმობას,
გასინჯავს, როგორც ფოლადის ნაჭერს
და აღამიანს — გუშინდელ ჩობანს,
მიანდობს ჭკვიან მანქანის საპეს.
იგი შორეულ მწყემსის ბინაშიც,
მზრუნველი გულით მოიგლის ფარებს,
მერე მოჭედის ქვაში, რკინაში,
ფრთხილად შეიღებს თბილისის კარებს;
დახედოს ქალაქს, ფხიზელი თვალი
გადაანათოს ქედლიდან ქედებს,
რომ დააჩინოს მშენებლის კვალი
თვითველ ქუჩას, სახლსა და კედელს.
დახედოს ქალაქს, დიდვას ზვინებად

შრომის დოვლათი უხვი და მყარი,
და მის ზრდასა და აღორძინებას
დღედაბოძებით შეუდგას მხარი.
იღგეს, შემხაროს — საცა მარცვალი
აიყრის ტანს და დაიდგამს თაველს,
მოღის ათასი — ერთის ნაცვალს
და ზღვა დოვლათი აყრია მთა-ველს.
მოღის ათასი მეხრე, მეურმე,
როგორც მეთაურს უთხრას მადლობა,
მოღის მკედელი და კოლმეურნე,
რომ დაუფასოს ვაჟკაცს სარდლობა.
უთხრას: ბედნიერ სამშობლო მიწის
იმედად მუდამ გვიძლოდუ წინა,
შენ დიდ ბელადთან შეკრული ფიცით
და მისი ხელით ნაჭელი რკინა.
შენ დაგვიყენე დოვლათი ზნულში,
მიწას ჩაუდგი სინედლის წვენი,
შენ ხარ, რაც ნატვრა გვეძინია გულში
და გამარჯვებაც შენა ხარ ჩვენი.
მიტომ ამოძვრა ზერელიდან გველი,
თავის დაწყველილ მოდგმით და თესლით,
რომ წენს სამუხთილოდ ამართის ხელი
და სისხარულში ჩაგვიშვას გესლი.
არა, — გაწყდება მისი სახელი,
ველარ იფიჭრებს ქვეყნად დარჩენას,
რისხვად ქცეული ხალხის მახვილი,
ათჯერ მოჰკეტავს ძირში მარჯვენას.
ჩვენ წენთან ვდგევართ კლდესავეთ მტკიცედ
ლაშეა, დღე თუ დილა სისხამი,
რომ წენს ძახილზე სამშობლოს მიცეცთ
ჩვენი სიცოცხლის ყველა მისხალი.

1937 წ.

კოლხიდის დიდა

დილაა წყნარი, მზე მიწას აწვიმს,
ლალა ფშანებში ეძახის ლალას,
ზღვა მივა ბაღთან და როგორც ყმაწვილს,
გაშლილ მკლავებში ჩაუწვენს ტალღას.

ზღვა ნანას ამბობს, ბავშვს ენანება
ნარიჩხის ბაღში დახტულის თვალი,
ზღვა აკვანია, ნანა — ზმანება
და მზე ტალღებში ჩასული ქალი.

ვინ გადასწია ტბორებზე ხავსი
და ზღვა დააბა რიონის კართან,
თითქო ბედნიერ კოლხიდის თავზე
ცამ დაიბერტყა აესილი კალთა.

თითქო დღეს პირველ იხილა დილა,
კრემლით აესილმა პალიასტომში,
შევიდა ბაღში მედღა ფრთხილად
და ოქროს თმები ტოტზე დასტოვა.

და ხე, რომელიც ვერ ჰპოვა „არგო“-მ,
ტპილი ხილით და ოქროკიდულით,
მეგრულმა ბიჭმა ეზოში დარგო
და ზედ დაჰკიდა მზე კოლხიდური.

მე ამ ხესთან ვარ, ამ მზეზე ვთბები,
საესე გიდელთან შეძახის ბავში
და მოშრიალე მედღას თმები
შუქივით წიება თვითნულ ბაღში.

მიჸუნდა მიწა, რიონის ლელვაც,
დაფრინდა დილა — მტარედევით წყნარა,
და განთიადთან ბელადის ხელმა,
უცებ გააღო კოლხიდის კარი.

1937 წ.

თათარი ზეპირსიტყვიერება

გაზაფხულია და დღე ბრწყინვალეებს,
როგორც გვირგვინი ძვირფასი თვლებით,
მე ჩემად ვუშვებ მაღალ მკინვარეებს
და აყვავებულ ტყეშლებით ვთვრები!

გულს, წყაროს ხარ წყნარი და წმინდა
რომ აღარ უცქერ ცხოვრებას უბრადა.
გინდა მტრედით აფრენა ხიდან,
რომ ცას გაეცრა პატარა ღრუბლად.

ძვირფასო, ახლა ტყეშლის რტოების
თაგზე მადგია თეთრი დიდება,
მე მათი თოვლით დავეთოვები
და თვალი ფუტყარს გაეციდება!

ტყეშლები ჰყვავა, თეთრი რტოები
სულში მათოვენ, სულში მღერაიან...
და შორი მთები განმარტოებით
იგბის ხევადა ცამდე დგებიან.

მე სიხარულით დღესა ვარ ავად,
მე მინდა მოგვედო ერთ უკვდავ თქმაში!
მინდა ეს გული ოქროსფერ ნივად
გადავაცურო ლაქვარდის ზღვაში.

გამოდი მინდვრად, გადმოიბრინე
ეს მოზიბინე იონჯის ფარება!
მე მახსოვს შენი მკლავთა სირბილე
და კოცნის თაფლი ტუჩებზე დარჩა.

შენი მკერდები ათქვირდა მაშინ
— ეს მოგონება აღარ გაქრება —
როცა ნესვები დამწიფთა ბაღში
და ყვითელ ატმებს დაუწყეს კრეფა.

მასსოვს: კალათი ტოტებს აჭიდდა
რომ დაგვკრიფა ყურძენი ზეზე,
და გიწეპავდნენ ტუნების კიდეს
მწიფე ლეღვები, დამსკლარი მზეზე.

შემდეგ ვენახი, რთველი, ბიები,
სიმილდის ტეხა, ჟრმის კრიალი,
შენი მაგარი, თეთრი წვივები
და ბალახების ირგვლივ შრიალი...

გაზაფხულია. თეთრი ტყეშლების
გზუარავს სიწმინდე და მოფერება.
ო, გამარჯობა, ჩემო ცრემლებო,
სიცოცხლე, მზე და ბედნიერება!

1926 წ.

ოკუპაციის სიმღერა

ნეტავ როგორი დღე იყო მაშინ,
ან როგორ კრთოდა მთვარის ნაკვეთები,
როცა პირველად გამოჩნდა ზღვაში
ბრწყინვალე გემი არგონავტების?!

გედივით თეთრი და მოელვარე
მოჰქროდა, როგორც ღრუბელი ცისა,
და მოსულ გმირთა აბჯარს მღელვარეს
ცეცხლს უკიდებდა სხივები მზისა.

უკვე შორიდან მათ აბრმავებდა
კოლხეთის სივრცე, კოლხეთის არე,
სადაც ოჭროს ვერძს აბანავებდა
და ოჭროს შობდა ზღაპრული მხარე.

მაგრამ ოჭროზე უფრო წარმტაცი
იყო ჯადოსნურ ჰანგების ზეგრა,
და იმათ ხმაზე ერთი ვაჟკაცი
გახდა გრძნობის და სიმღერის წერა!

სირინოზების გალობით დამტკბარს
ანძაზე მიკრულ ორფეოსს ვხედავ!
მედებს ბალთან გუშავად დამდგარს
რა გატირებდა, მგოსანო, ნეტავ?!

გამოიტაცეს ზღაპრული ოქრო
სინჯეს სიმაგრე მკლავის და შვილდთა.
და უკან დარჩა მედღეს ოხვრა,
გამოტირება დახოცილ შვილთა!

მაგრამ როდესაც მშობელ ნაპირებს
მიადგა გემი ძვირფასი ბარვით—
ზეიმაღ ამტყდარ ზუეს და საყვირებს
ჭეშრავდა ხმები უკედავი ჰანგის!

II

საუკუნეთა დასცხრა ხმაური,
წყალმა დადგარა კოლხეთის მხარე,
მაგრამ კელავ ისმის ხმა უცნაური
და სხვანაირად ელვარებს მთვარე.

სხვა სასწაულის მოწაფე ხდება
კოლხეთის მხარე ჭაობით სავსე!
აქ თითქოს მიწა ხელახლა ჩნდება
და მზეც პირველად ამოდის ცაზე!

თითქოს ლეგენდა ცოცხლდება ისევ
და დედამიწა სიმღერას ამბობს,
პირველ სხივებით უბეებს ივსებს
და პირველ თავის ნაყოფსაც ატკბობს.

ზღაპრული ოქრო ამოაქვს თითქოს,
რომ ის უბრძოლოთ დაუთმოს იმათ,
ვინც გრძნობს ახალი ცხოვრების სითბოს,
ახალ ცხოვრებას გაბმია სიმაღ!

და კოლმეურნეს ვაჟკაცურ მხრებით
მიწის პატრონი რომ არის სრული,
მოესმის უკედავ სიმღერის ხმები,
რომ გაუგმირა ორფეოსს გული!

1937 წ.

შეიარევი პენსიები

აღაგ უვითელ, აღაგ წითელ,
ზოგან კიდეც ნაცრისფერი;
ზღვის კენჭები თითქოს სწმინდეს,
რომ არ დარჩეს ქვებზე მტვერი.

და იღვრება ციდან ლილა,
იფანტება კრელი ხრეში;
ზღვა თქმით გაწოლილა
კრილოსანს მარცვლავს ხელში.

თან საუბრობს, სიტყვა მისი
ანბრიალებს ხრეშს და ქვიშას,
და დილიდან დილაშდისინ
თითქოს აწყობს ნარდის ქვიშარს.

ყოველ მხრიდან, ყოველ მთიდან
უგზავნიან ამ ზღვას ნობათს,
სიერცე და დრო მისკენ ზიდავს
ხალისსა და ტანჯვის გრძნობას.

და ნათელი როგორც ბაგე,
ანთებული ვაჟის კოცნით,
ეს ზღვის კენჭი, აი აგერ,
ჩამოსულა მთიდან ცოცხლად.

წვეთები რომ ელვარებენ
შხეფების რომ აქურია,
კავკასიის მყინვარებზე
ნადენი და ნაფურია.

საიდუმლოს მრავალს ფარავს,
ვერ მოგტაცის იგი ჯერაც,
საუკუნის გრძელი შარა
აქ ჩაშლილა მრავალჯერაც.

ზღვაო, მითხარ, წყლის და მიწის
აქ სამნები რად არიე?
ამ ჰაობის, შენ ეს იცი,
ბინადრები სად არიან?

დაგვახვედრე მწვანე ტუმპო
შმორით, ლელით, კატაბარდით;
კრემლიანი თვალის უბე,
ავსებული გული დარდით.

ხედავ, ჩავდგით დღეს სამანი,
გავაჩინეთ ბინადარი,
და გვესტუმრა აქ სალამით
მიწისა და ზეცის დარი.

შენ ჩბრიალებ, ამბისენი,
მინდა შენთან საუბარი,
რამ აავსო მტანჯველ სენით
ეს ზღაპრული მთა და ბარი?

ჩვენ ვასხურეთ მიწას შხაპი,
დავაყენეთ უცხო მტვერი,
და გაედუნეთ ეს ვეშაპი,
უბილავი, მიწის მტერი.

შენ ნებიერობ და ნაპირზე
ქარაგმებით ლაპარაკობ.
გულის გახსნას არ აპირებ
უღარდელი საარაკოდ.

ზღვაო, მითხარ, აი მაშინ
როს დაინთო ხალხის შფოთი,
გაეხვია როცა ალში
მიდამო და ციხე ფოთის,

როს გურიი სამეგრელოს
გლეხკაცები სცემდნენ ფაშას,
რომ მონობა კრემლის მგვრელი
წამოეგო იმათ დაშნას,

რომ მოესპოთ ის ბაზარი
გლეხთა შეილებს ჰყიდნენ სადაც,
აჯანყების ეს ხანძარი
ხომ აკრთობთა შენ ლურჯ სადაფს?

მითხარ, ნუთუ შენი ზვირთი
არ ეძგერა მტარვალთ გემებს,
გაფატრული მათი ტვირთი
ხომ ჩაყლაპე, ხომ იგემე?

შეაჩერე ტალღა მარდი,
ამ ნაპირზე ნუ ხეც ფარჩას,
იქნებ ერთი კაცის ლანდი
ჩაბატული გულში ჩაგრაჩა.

შენ ხედავდი აქ იმ კაბუკს,
ხან მღელვარეს და ხან უბარს,
ამზადებდა იგი ქარბუქს
მტარვალების დასაღუპად.

თუ მიეცი მის გულს შეება,
ფიქრში მასთან გაათიე.
ზღვაო, ასე უქმათ გდებას
მხოლოდ მაშინ გაპატიებთ.

ილაგ ყვითელ, ილაგ წითელ
ზოგან კიდევ ნაცრისფერი,
ზღვის კენკვები ისე სწმინდეს
რომ არ დარჩა ქვევზე მტვერი.
გაუხსენი გული წმინდა
და უთხარი ყველაფერი.
ზღვა კი უქმად გაწოლილა
კრიალოსანს მარცვლავს ხელში
და იღვრება ციდან ლილა
იფანტება ჭრელი ზრეში.

1937 წ.

მწანა ბუჩქები

ვინაც ცეილონად ჟღერანი აქცია,
მეც მისი გმირობით ამღერება მერგო,
გიმღერი კოლხეთის ჩაის პლანტაციავ,
ძვირფასი ფოთლებით დაყურსულო ნერგო.

არაბეთს გიპოვა ბედუინმა წინად,
ოაზისს ამკობდი პალმების ქვეშ-მარტო.
ახლა საქართველო გაიჩინე ბინად,
ზღვამდი დაგიპყრია სამფლობელო ფართო.

მკერდში ჩაეხუტე ნარაზენის მიწას,
ყამირში ჩააწე ჟნაზესი ფესვი.
მომაგალო ბუჩქო! რა იცოდი იმ წამს,
თუ ციების შხამიც სიყვარულით შესვი.

მომაგალო ბუჩქო! რა იცოდი მაშინ, —
თუ ბოროტი კოლო გიბზუოდა წინ და,
თუ შავი ზღვის ნისლი ნისლაობდა მთაში,
და ორპირის ირგვლივ ხეაერიელად წვიმდა.

მომაგალო ბუჩქო! რა იცოდი იმ დროს,
თუ გატონდათ ფშანში გადაწყვეტი ლელო,
თუ მთაფრობის გეგმით
დახატადი შინდორს,
და მოგცემდა იერს სახელმწიფო მდელი!

ლამლამით გადგია ჯარსკვლევების სითბო,
ხან კიდევ: მთვარე და ხეტიალი მისი.
გორაკების გულზე თავს ნიავეთ ბრთობ,
ირხევი და ჩუმი შრიალივით ისმი.

კოლხეთის მთადამარს წალკოტი აცვია,
კოლხეთს აღიდებენ ჩემივე პწკარები.
და როცა გიმღერი ჩაის პლანტაციავ,
სიმღერას ხედებიან მწვანე ბუჩქნარები.

1934 წ.

სიმღერა კოლხეთზე

1

როგორც, ზღაპარში მზეთუნახავი
ლიმილით უბნობს თავის მომღერალს,
თრთის მომღერალიც,

ისე უხარის,
როცა განცდები ტკბილი მოღელავს.

ასე ვარ თითქოს მეც, როცა ვხედავ
ბედნიერება ათასი თვალით
მიცქერის,

როგორც მომღერალ მზედარს
ვუთხრა სიმღერა კიდევ მრავალი.

2

ეჰ, რამდენია დღეს სამღერალი
ყოველი საუბრე ლიმილით გიხმობს,
ლიმილით გიხმობს

შიაპურო თვალი,
კაცთა გმირობა ამოიკითხო.

ჭეა რომ ქვა არის,
იგიც ღაღადებს
ვით ბრძენი კაცის ბრძნული აზრები...
და მეც სამშობლოს ვადარებ ბალებს
აერიადლებულს ახალგაზრდებით.

3

აი გამოველ.

მთებო შესდექით.

თქვენც დამაცალეთ მინდვრებო ცოტა.
ვიძლევი სიტყვას: ლექსი შემდეგი,
ამ ლექსის შემდეგ თქვენზე გამოვთქვა.
ვიძლევი სიტყვას თქვენზე გალობით

დაეუტუბო სმენა ღედა-ბუნებას.
იყოს თვით ლოდის
გულის გამლბობი
პოეტის თგვენთან გასაუბრება.

4

ეხლა კი მინდა ვუმღერო კოლხეთს
სადათ, ყოველგვარ „სიბრძნის“ გარეშე.
სიმღერა კაცის გულს უნდა მოხვდეს
თუ არა მიდი,
ყელში ჩაახშე.

რა საჭიროა ცივი კენჭებით
ააესო სიერცე ჰანგების ნაცელათ!?,
როგორც ფოთოლი,
ისე დაკუნების
ლექსი თუ გრძნობის ნიაღვარს აცდა.

5

ჩემო კოლხეთო!
აი მოვედი...
კარგი სალაში მიიღე ჩემგან.
ვით სიხარულის წინამორბედი
ეს ლექსიც თითქოს თავისით ჩნდება.

იფრჭევია გრძნობა,
როგორც ჩანჩქერი
გადმოღვრული მრავალ ფერებათ.
და მეც მგონია შენთან დავჩრები
სამარადღეამოთ მალლა საფრენათ.

6

მრავალ ათასი წლების მანძილზე
იყავ არც იყავ...
იყავ არც იყავ...
დამბალ ქაობში მთლად ჩაიძირე...
ციებ-ცხელებამ სულ დაგიბრიყვია.

გეხვია კოლო,
როგორც გახრწნილ ლეშს,
შემოეხვევია ჰია-მატლები...
ლეიბათ გეგო ოლაპოები ქვეშ...
საბნათ გეხურა ჭარიშხალები...

7

მყრალი ჟუმური შხამავდა მიწას.
ჭარბიც იყო მთლათ შხამიანი.
შეუბრალებლად—

წვიმდა და წვიმდა
და გედებოდა აღამიანი.

ბაიასავით გაყვითლებული
წყველიდა მიწას, ცას და გაჩენას.
ციებ ცხელებით გაძაღლებული
სიცოცხლის ნაცვლად—
სიკვდილს არჩევდა.

8

მაგრამ წავიდა ეს დრო ჟუმური,
გადაყვა წაგზნელ საუკუნეებს.
მოვიდა ხალხი

და ჟრიამულით
შრომის სიმღერა დააგუგუნეს.

ქმნიან ედემის სადარ ბაღებთან.
მრავალ არსებით

დასერილ ჭაობს.
აქ დღეს ისეთი შრომა ჩაღდება,
ასე გვონია მზესავით გათბობს.

9

იქ, სად ჭაობი გუშინ დააშრეს
გაშენებულან მთელი სოფელნი.
თითქოს აწყობენ

თავის ახალშენს
თეთრი გედები ჩამოფრენილნი.

ყველგან სიმწვანე და პლანტაცია...

ყველგან ხალხის
მთელი ჟრმები...

აქ მიწას თითქოს ტანზე აცვია
ფორთოხალების ბაღეულები.

10

დღეს აქ მოხუცებს —ვადარებ ვაგებს,
ყვავილები კი-გოგონებია
ამ მიდამოებს,—

კი, გარიფრაგებს,
საქართველოს, რომ ჩაკონებია.

ჩაკონებია თავის სამშობლოს

და ეუბნება:—

„ტყბილო დედაო!

შენმა მარჯვენამ მშვეა, ამომაშრო

და შენთან მოსვლას მიტომ ვბედავო.“

11

აქ ყველა კაცი—

ეხლა გმირია

და დადის, როგორც გამარჯვებული.

აქ დღეს სიმღერა ისე ზშირია,

თითქოს ჭეპაც კია ამღერებული.

აქ მღერის ყველა:

ცა, ზღვა და მიწა

გაზაფხულივით მხიარულები

აქ სიყვარულის ჭანგები ცვივა—

. . . დაუსრულებლივ.

12

დავდივარ მე აქ და სიხარულით

ვმღერი:

—სალამი ჩემო სამშობლოვ.

აყვავებ მიწას, ვით გაზაფხული...

უნსოვარ დროის კაობებს აშრობ...

ზრდი ადამიანს და გმირად ქცეულს

ორბივით მაღლა,

სულ მაღლა აფრენ.

და ყოფილ კაობს—დღეს ამწვანებულს,

ბედნიერების სხივებს თავს აფრქვევ.

1937 წ.

კოცნიდა

რა ნაჩვენები ხარ, რა დიდებული!

კვლავ მიხარია ძველი კორდიდან
რიონის ზვირთთა თეალის დევნება,
დაუცხრომლობა გაზაფხულისა
და ფერადების აშადრევნება.
რაღაც ახალის და კარგის ნახვით
ამიღელდება იმედით გული.
ო, მომავალზე მიმდევნო ფიქრო,
რა წარმტაცი ხარ, რა დიდებული!

არგონავთები ახალი დროის

იქ, სადაც მთანი დარაჯად დგანან,
ბიბინი გააქვს ზურმუხტის ჭაღებს,
სადაც არწივი მწვერვალებიდან
ღიად ბუნებას ხარბად თვალს ავლებს,
სადაც ფაზისი მოჭუხს და გრგვინავს
ხან მკაცრი, ხანაც დაღონებული,
დიდი ხანია შრომის სახლი დგას
განძების ეშხით დამონებული,
დრომ რომ წაიღო უბოროტესმა
აქ საწმისია იმ ოქროისა,
მოვდივართ ახალ აღმოჩენისთვის
არგონავტები ახალ დროისა.

არგონავთებო ახალ დროისა

ახალი დროის არგონავტები
მიეშურებით კოლხიდის მხარეს;
ოქროვ, შენ მაინც არ თთავდები,
თუ სხვა გრძნობები მიაქვს სამარეს.

ვით ძველი დროის არგონავტები,
ვით ძველი დროის არგონავტები
მეფურებით კოლხიდის მხარეს
ახმაურებით და აზავთებით.
თქვენ არ გაშინებთ ზვირთების ლავა;
დაბრკოლებანი გარემოისა,
თქვენი ოცნება ნაპირზე ავა,
არგონავტებო, ახალ დროისა.

შ ე ხ ე რ ე !

შეხედე, როგორ არის ჩასკენილი
ამ მთების ჩრდილი და ჩაის კალა.
ჩამავალ მზეთა უკანასკნელი
და ვარდისფერი გზა ჩაიშალა.
ჩემი გულია: მშვენიერ მაისს
ზეწუნად მუხლებში რომ ვუვარდები.
სიმღერა ჩაის, სიცოცხლე ჩაის
და ლყეითლესი ჩაის ეარდები.
რა არის ნეტა, ჭეცუნად მისთანა,
რომ გამოცივოს გული მისდამი,
მიჩვენოს სადმე აჭარისთანა —
სხვა რომელიმე კუთხე ახალი.
ახალგაზრდობის დღე, საიდანაც
ჩემგან პირველად ზღვაა ნახული,
მიჩვენეთ სადმე ზღვა ამისთანა
ან მთები, ზღვაზე გადასახული.
ჩაის მინდვრების თვალის გახელას
ეკუთვნის ჩემი ძახილი: ვაშა!
ჩემი კალამი, მზე, მაქაბელა
ხასანბეგურა და ალიფაშა.

რ ა ჯ დ ე ჯ ე ნ ი

ვერღაძლეული გზით შხამიანით,
სიკბით, ჭაობით და ტრამპლებით,
მოღის მედგარი აღამიანი
და გული მისი სძგერს გამალებით.
წინათ სიმძიმედ მას თავზე აწევა

ამინდი მთების, ამინდი ზღვისა,
მაგრამ გაედიდა მცირე ხანი და
ზღვა შეისწავლა, მთაც შეითვისა.
აღამიანმა სძლია ბუნება
და მისი სუსხი, მტრობა მრავალი
და ებლა მის გულს ესალმუნება
კა, სილაგვადით ამომაგალი.
აღამიანი აქ მოსულა, რომ
მძლელ შთაისუნთქოს ზეცა მზიანი,
რომ სიხარულად აქციოს შრომა
და იყოს მართლა აღამიანი.

კოლხიდის მახლობლად

მალარია!
ხან სიმინდი უტყვია,
ვით ეს ყანა,
ფარცხი, ფაცხა მეგრული,
გული კაცის
მოკლულია უტყვიოდ,
ხელები აქვს
უზოკილოდ შეკრული.
სასიმინდე,
ნახე, როგორ მოხრილა,
ძლივს იკავენს
ჩამომპალი მოჩრები.
ტაროებიც
როგორ მიყრილ-მოყრილა,
რა სიშმაგით
ღრიალებენ ღორები.
არა შორი
და ველური სპილოა,
არამედ სხვა,
სიცხიანი დინება,
რომ გაშლილა —
ეს სოველი ტილოა,
მალარიის
ყვითლად აბიბინება.
აქ აყვადეს
უნდა მთელი ფლორიდა,
ბალზე ბალი

გესალმება გორიდან.
აქ ასეა,
მაღლე აწრიალდება
ფოროთახალის
და ლიმონის ბაღები,
დაიჭროლებს
სიო კალიფორნიის
და პალმების
აიწვევთ თაღები,
ბურუსში სჩანს
სუბტროპიკის მცენარე,
ამ ქაობზე
ხვალ რომ გადაიშლება,
გაუმარჯოს
აყვავებულს ამ არეს,
პირველყოფილს
რომ სპობს გადიშიშვლებას!

1934 წ.

აღმასრულებელი მდივანი

კოლხეთი

კოლხეთის ძველი მოქალაქე

ფოთის ბილწე დაღინაზე
კუზიანი, კოჭლი კაცი.
გაცრეცილი ჰქონდა სახე
ციცხისგან, მარლი, ბაცი.

მოხარშული ფოთის ხაშვით
მოდიოდა ის ხანმოკლე.
სივლა, დარდი ჰქონდა ხმაში,
ეძახოდნენ: „ჯიშა პროკლე!“

უდღერძი, ვით ცინდალი,
მკლე გამზდარა, როგორც ფარგა,
მაგრამ ეშხი წინანდელი
არ უნდოდა დაეკარგა.

თუმც ატყნობდა კოლო, ნესტი,
ტბა ჩამავალი და ბაღიხი, —
ფეხთ ჩაეცვა წულა-მესტი,
მხარს გადევლო ჩამალახი.

სატევარი ვაღიანი, —
ტანთ ემოსა დარაია,
თითქო ედგა დაღიანის
დიდი სახლი, სარაია.

მასში ეიცან გარდასული
ძველ კოლხეთის მოქალაქე,
სწეული და ხანდაზმული
აზნაური მოლაქლაქე.

მიჰყვებოდა წარსულს, უკუნს,
ციცხისგან გადამთვრალი.
ტანში მცირიდა ბაციკუკუ,
მისი ჯოჯო, მარლი თვალი.

ძველი ციხის ქვას ალაგებს
და იგონებს პალიასტომს,
წყლით დაფარულ ნაქალაქევს,
არგონავტებს, ელადელ ტომს:

„აქ ფაზისი და რიონი
იყო სავსე ოქროს სილით,
მოდითოდა მაყრიონი
და ბატონი ყოველ დილით.

გადაჰყრიდნენ ჩქარ ტეზურში
და ფსკერიდან მონახვევი
მატყლზე ება ცხვარს ფერხულში
ოქროს ჭეიშა, ფაეია კენჭი.“

იგონებდა იაზონმა
ვით მოგვტაცა ოქროს ვერძი,
ოქრო-კერპის ტოლი, წონა,
ომისა და ბრძოლის კერძი...

დაასრულა ბაციკუკუმ,
მოჰანათა მარდი თვალი.
იგონებდა წარსულს, უკუნს
ძველ ზღაპრებით გადამთვრალი.

ახალი კონცია

ჩემ წინ იდგა ნავთსადგური,
იზრდებოდა ახლა ფოთი,
სახლზე სახლი და სართოლო,
კაცის ხმა და ხალხის შეფოთი.

ხარაზოებს კარი არბევს
და კარხნების ბოლს ანაბოტს,
მე კოლხეთის ვხედავ არხებს
და რიონის სხვა კალაპოტს.

ნახშირს ყრიდა გემში მუშა
ამზიდავი დიდ ონკანით.
ჩვენ ვაჭრობას ვერ ჩაფუშავს
უცხოეთი — ყმა მორგანის.

ბოლოს მოვიდა გემი,
ნაპირს მოადგა ხელად.
ლუზა დაეცა რქებით,
შეხვდა კოლხიდა ბელადს.

გული ჩავიდა საგულეს.
ზღვაზე ტალღები მღერიან.
სამშობლოს მოჭირნახულე
გვერდში უდგია ბერი.

იქ, სადაც სჩანდა...

იქ, სადაც სჩანდა რიონის გაღმა
შემორკალული მთა გორით ზონჩა,
სად მოგონება ომებზე გახმა
როგორც ცალფეხზე შემდგარი ყანჩა,
სად ციებთან დობირო ველზე
არ უთიბნით ნადურით ჩალა
და თვის ავ ყოფას თუ საგონებელს
ტურების ჯოგით ჰკიოდა ჭალა,—
შეხედე ახლა როგორ დატორა
ძრავმა მზიდავმა ათასი ტონის!

დღეს ქალაქში მიდის ტრაქტორი,
ექსკავატორი მძლე, უბატონო.

კოლხიდელებში ჩადგა ბელადის
ზრახვა და საჭმე, სიმხნე ფოლადის,
რომ მომავლის საჭმეს ჰხედავდნენ
და ასრულებდნენ გეგმას ბოლომდის.

ახალი მოსახლენი

ვინახულეთ ქალაქი
და ახალი მოსახლენი,
სახლი, კერა, გზა და ხიდი,
ბალი-ყანა გარდავლენით.

კაცმა შრომით ბედი იხმო,
ეს ხომ ხალხის წადილია.
და სიშინდი შკლავის სიმსხო
ნატყუარზე გადიოდა.

აილეწა, არ მოეწო,
ეჯიბრება კიტრებს გოგრა.
ბოსტნეულში წვეს გომფეშო,
წვენ მანქანას თვალი მოჰკრა.

მზალს მიეყრდნო ზანტი მაგრა
დობილებიც დაობდიან:
როგორ დაშრა ან ვით გაქრა
ჭილადიდის ჭაობიო?

არეშარეს თვალი ვკიდე:
ექსკავატორს ეხნა არხი,
დგას რიონზე რკინის ხიდი,
ველზე ახალ სოფლის სახლი.

კრამიტებით დახურული
ჩარაზმულა ჯარიფითა,
სადაც იყო დახურული
ტყე ავსილი ნავსი წყლითა.

ახალშენთან დგას მურამე,
ქიშკრის თავზე აბრა არი.
შეგვეგება კოლმეურნე
სამოცი წლის აბრაამი.

შვილი ახლდა თან მშრომელი —
კოლეგტივის თავმჯდომარე.
მეორე კი ბრვე შოფერი
ხელმარჯვეა და ჯომარდი.

— იფიქრებდა ვინმე განა
ებრაელთა ხენა და თესას?
ბობოლენმა კიდევანა
ხითხითილა გამართესა:

„პურს ნუ თესავ, შენ ხანაან,
ამოგივა ისევ ადლი!“
ახლა ნახე რა ყანაა,
ებრაელთა მაჯის მადლი! —

სთქვა და თვალი მოღიმავით
მომანათა ბერიკაცმა.
გვატყუებდა შინ ღიმღიმით
და გაგვაცნო თვისი და-ძმა.

გაშოვიდა ნახი ქალი —
ჩანს მოასწრო კოხტად ჩაცმა.
კომკავშირის ბრძენი თვალით
გულში სარამ ეშვი დამცა.

მომეწონა სუფთა ოდა,
არ მენახა ბარემ ადრე,
აივნის წინ იზრდებოდა
აღმსიერი ალენადრი.

შორს გაშლილა უძლეველი
მშრომელების ქილის ჭედით,
ზღვა ნაბინჯი, ოქროს ველი,
ეკალიბტი, გრეიდუტი.

ვინ მოჰვინა, ვინ შეჰმოსა
ფერად-ფერად ამ ნაბადით
საკვირველი ვით ფორმოზა
მიწა გულში დანაბადი?

ამოცურდა ვით ნობათი
დაკარგული ოქრო მართლა.
დაიბერტყა აქ დოვლათით
საბჭოეთმა თვისი კალთა.

ჩვენი ოქრო ჩვენვე დაგვრჩა
და კოლხეთის ვართ ბატონი.
გადაშლილა ღცხო ბაღჩა,
მაღლა ზეცის კაბადონი.

ბაციკუკუს ნაცვლად ნახე
დღეს კოლხეთის შენ მოსახლე,
ჯანით საესე მისი სახე
ნადურზე რო შემოსახებს.

როს სამშობლოს გასაჭირზე
შაშხანებით დაიპუკებს.
მეგრულ გლეხთა თვალი მიმხერს,
გვარდიელნი რომ ასჩეხეს,

არ უშვებდა ცოცხალს გუშინ,
მტერს ჩააცვა მან სუღარა.
ჩაუწერგავს ახლაც გულში
მტრების ზიზღი და მუქარა.

*
*
*

ჩემ წინ იდგა ნათესადგური,
იზრდებოდა ისევე ფოთი,
სახლზე სახლი და სართული,
კაცის ხმა და შრომის შფოთი.

კვლავ აინთო ლამპიონი
ვარსკვლავივით გემის ბანზე,
თითქოს იყო ორიონი,
ხედავ იმ გემით მივალთ ზღვაზე.

გ ე მ ი

გეზი მისცა კაპიტანმა:
თანაშემწემ ზარი დაჰკრა.
მომეწონა სახე-ტიანდ
დაძაგრული კაცი მაგრა.

შორიკურვის დროს ნაბიჯსა
სად არ დგამდა მეზღვეური.
ვატკაცია მხნე და დინჯი,
ფოთელია აქაური.

შენებარ იყო მხნე ოსტატი
მეჯის ტაბატი ვინც დაღეწა.
მომეწონდა კვლავ კრონშტადტი,
ოქტომბერის ის ღამეცა,

როს აწყვეტილ არწივს ჰგავდა
თქვენი ბასრი რისხვა ბრძოლის.
შიშისაგან მტერი გყავდათ
კიდითკიდე შენაძრწოლი.

ყრმა მესაპე მოემზადა,
ახმაურდა მძლე მანქანა.

ცეცხლფარეში დგას უზადო,
რეკავს ზარი და ბაჭანი

შეტრიალდა, გაიშალა.
წინ მივდივართ ფართო ზღვაში
რა გემია — ბარაქალა,
რა ძალაა ძრავის ხმაში!

ყელს მაწვება სიხარული.
მოსჩანს ფოთი და მალთაყვა.
წეგვეგება მხნე მხარულით
ტანმორჩილი ჩვენ კატარღა.

დაგვეწია ჰიდროპლანი,
მოუხადეთ მფრინავს ქუდი.
საკვირველი კილოზანი
სად მიფრინავს აწვდილ კუდით?

მომავონდა მძლე არწივი,
ჩკალოვი და ჩვენი „ანტე“.
ოშში თავი ვინც გასწირა,
მადრიდი და ალიკანტე.

წინ მივდივართ. ჯანით სავსე
მიგვაქანებს გემი ჩვენა.
ვინ აუშვა ნეტავ ასე
გოლიათის ფართო კშენა?

გემმა განგლო ზმელთა კიდე,
წინ მივიწვეთ და მიხარის.
გამავონე, ზღვაო, კიდევე
დამღერებით რაც მითხარი.

შენ ხარ ხალხთა ძალის ღელვა,
ალტკინება ბრძოლისადმი,
კაცთ გონების სწრაფვა, ელვა,
მილიონთა მავის მადლი.

შენ გარეკე შორს მშრომელთა
სამშობლოდან ხალხის მტრები
და გიგონებთ ჩვენ, რომელთაც
გვახსოვს დიდი მიწისძვრები.

ვართ იმ კაცის ფიქრით სავსე,
ვინც ჩვენს გულში მარად სახლობს,

მწერეგალები ედგა თავზე,
მყინვარი და ბარისახო.

ვინც პოლუსზე მხნე და მშვიდი
გააგზავნა გასაყვირი
მფრინავეები, ოტო შმიდტი
და გრომოვი გმირთაგმირი.

ხალხთა ბელადს მან შეჰფიცა,
მისი ნება გაჰყვა თანა,
შემოაჭდო დედამიწას,
ამერიკას მიუტანა.

არ დაცხრება სიზარული,
მისი ძალა ამოდენა,
მანქანათა უხვი გული,
შრომით სავსე წელთა დენა.
არ დაცხრება უნაპირო
მილიონთა გაჭანება,
ალტაეება საკავშირო,
უდგრომელი ხალხის ნება.

მან წარმოშვა ეს თაობა
უძლევი და უშიშარი,
რას დააკლებს ვერაგობა,
დაწყევლილი მტრების შარი!

1937 წ.

კოლხეთი

ვინც გაიხსენებს
წარსულ კოლხიდას
ქინელით,
წვიმებით,
დაბაშმულ სახით,—
როგორც ნიბლიას
მოწყვეტილს ხიდან,
დაეკეცება
ფრთები ცახცახით.
ძველ თაობას თუ
ახალგაზრდობას
სპობდა,
შესწრაფდა
ციებ-ცხელებას;
ხავსმოკიდებულ
დამპალ ქაობებს
მოჰქონდა კუბო,
საშინელება.
მოეარდა შხსნელი
ოქტომბრის ქარი
და ხალხს, შებოჩილს,
გაუხსნა ხელი;
რიონს ეცვეთა,
უქცია მხარი,
და გამოსტაცა
ხმელეთი ვრცელი.
ტბები რუმბივით
სკდებოდნენ შფოთით,
იცვალნენ გზები,
იცვალნენ დრონი;
ქალადიდს შვენი
წალკოტი ფოთი,
ფოთს კი შავი ზღვის
სანაპირონი.

ალარც უმეტერი,
                    ალარც თხემლები,
გაჰჭრა ქაობი,
                    მოკვდა ციება;
იებად იჭკა
                    ხალხის ცრემლები,
მიწა კი ნარიჩჯ
                    პლანტაციებად.
ძაბილს „მგზნებარე
                    კოლხიდელისას“
გულმტკიცედ გაჰყვა
                    მშრომელი ხალხი
და დროშას, გმირულს,
                    შრომის ველისას,
მზიარულ ცისფერ
                    სიცილით არხევს.
სუბტროპიკული
                    ხეხილთა რაზმით
დღეს კოლხეთს ყელიც
                    მოუღერია
და ჩვენს ბერძანს,
                    ენტუზიაზმით,
გამარჯვებათა
                    ჰიმნს უმღერიან.

1937 წ.

სიმონ ჩიქვანი

სამეგრელოში შთაგონებული სალამოები

ზღვაზე მზე დადგა როგორც ირემი
აღანდა რქები ტალღების ბროლში,
ალეგებიც ქალებზე ატყორცნილები
დაისს უცქერენ სამეგრელოში.
შეირხევიან მტყველ ბრილით,
გადაზნიქავენ

შტოებს, შვიარებს
და ზღვაზე გავლით სხივი წყლიანი
ალეებს ვარდის ფერს გაუზიარებს.
დაეყრდნობიან გლეხები თოხებს...
ნიაეს, შარიშურს

შლის საროები
და სამეგრელოს ფაცხებს და ქოხებს,
ხატავს ალეების კენწეროები.
მე და ბუღბუღმა

ამგვარ მიდამოს
ვებოტბეთა და ვუღღრეთ სიმი.
ებლა მგოსანს სურს

შრიალს ედავოს
და უთხრას ხოტბა გამარგილ სიშინდს.
მინდორის ნოხზე კოლმეურნენი
შეე სიშინდებში მღერიან ნადურს.
ნადურს ისმენდნენ საუკუნენი
ნადურს შრომის

და ძმობის სანათურს.
მხოლოდ ბუღბუღი მჯდომარე კერძოთ
სტევენსა და ელავს როგორც ქლიავი.
დადლილ მერუნის გაღვლილ მკერდზე
ზღვიდან ეცემა გრილი ნიაფი.
მკვახე ქლიავზე ყელი ჰებული
ყელსა და ისმის მგოსნის წვალება.
ხეების ჩრდილი შეერთებული

იზრდება, მისდევს შემოღამებას,
და დედაბერი მდგომი დოქივით,
წყველის დროსა და
სული მძორი აქვს.
შორს ორთქლმავალიც სიერცეს მოკივის,
მოყვება ხალხი და ქორბოროია.

II

მზის გადასვლისას, ბუნების კარი
იღება, აზრავს:
მინდორს და ალევებს.
სუნთქვამს სამწერლოთ გაშლილი ბარი
და მზეც სხივებით აწვეტებს კალმებს.
სიმინდის ორთქლით გაეღენთილ ჰაერს,
იჭერს საღამო

ფანტავს ბოროიო.
ტყეც შტოებიდან შრიალებს შაირს:
ჩვენი ვართ ყანების თანასწორიო.
მიჯნასთან ბრძოლით გატეხილ კავს
დასცქერის ალვა

დასცქერის დიდხანს.
შემდეგ ქარის გტლს გაუწვდის ლაგამს
და წინ მიუძღვის

ხეების ხალხს.
ვინა ხართ თქვენ?
რათ დარბზმულხართ?
ბრძნულ სიმაღლეში, ცა გტურავთ ქუდათ
გამოადეჭით ხალხს,

სოფელს და ბუხარს,
თორემ თქვენ საჭმე წაგივად ცუდათ.
რას მოასწავებს მანქანის ხმა?
გაკაფულ ქორთებს, ლიანდაგს, მორებს,
ფრთები წყალს დაქრას

ქაობის იხვმა
და გადუფრინოს გაჭრილ მინდორებს.
მდორე ტბორები

უკვე შრებიან;
აყიყინებენ ქვრივ-ქვრივ ზაყაყებს.
ტომოურებში ლაქაშებია
და ცუარი ცრემლი კურნავს ბაღახებს.
ტყეს, ორთქლმავალი ანთებულ გულით
აყრის ხენეშას და ფოლადის ალერსს.

მანქანის შიშით ბატების გუნდი
ლიანდაგს დაბლა შეიფრთხილებს.
გზა იკაფება ტბორზე მაღალი,
ოჩქმჩირემდე იყრება ხრეში:
და ორთქლმავალი წვით და ფარხმალით,
მიჰქრის და კივის ტობოჟრეში.

III

მდინარის პირად, მეგობრე ბუკით
ხარებს მიღენის, შავის ზღვის მხარეს;
ხარები ჭმინიან ბოგირზე ქუხილს,
აჭრიალებენ ნალიან კარებს.
ამოადგება ძროდიან მდინარეს,
გადმობრუნებულ ოთხფეხის ჯოგვი.
იწყებს ლიცლიცს და წყალი მიძინარე
ჩაიშლის სულში ჩრდილებს ლოგინს.
ჩასცვივდებიან წყალში ხარები,
შეტოპავენ და შეთხზავენ ტალღებს.
თათბირზე რეკავს საყდრის ზარები
და სმენას უფროსობს მთვლემარე ძაღლებს.
მეურნეს უნდა ამგვარ მიდამოს
ჩამოხსნას ეს და ღრუბელის ჩერები.
ბედს შეეტაკოს, ჭაობს ედაოს,
გარეკოს ლამე და კამეჩები.
სივრცეს დაყურსულს

სიმიდის ორთქლით
სუნთქავს მეურნე, ჰარმაგი ყოვლად.
გალმა ბლავიან ხზორები სოფლის
და აგვისტოში უხმოვენ დოვლათს.
მოღის საღამო და ოტარდიც
ტყიდან ამოღის ზეცის ტილოზე.
მწუხრია მშვიდი და მოსარიდი
ზღვის შეცვლად მარმარილოზე.
მაგრამ გრიგალში ზრდილი გმირები
სწოვენ მიწას და ვერა ძლებიან.
როგორც ქალები ატყორცნილები
ალგეზიც ზღვისკენ ებურებიან.
ბუნება თითქოს შოკით ნათესი
მინაზებულ ტყით და ბალებით.
ჩამოიძინებს ზღვის დიდ კალთებზე
და დამშვიდდება მისი ტალღები.

დაპყრის ფირუშებს
ზღვის ფერ საფირებს —
ძვირფას განძების ძნები გროვდება.
და შორს გაწეულ
შავ ზღვის ნაპირებს
მატარებელი უახლოვდება.

1933 წ.

შეფარების საღამოები კოლხიდაში

ს გ ა ზ ე

განაბნულ ტბაზე მივჭროდით ჩქარა,
მზატე ნავით და ტალღები წყნარად,
ვით იავნანა, გზავნიდა ნიავეს
და უნელდება მკერდს აღამიანს.
ხეებს ნაპირზე მწუხრი ემოსა,
საიდუმლოთი მოკული თითქოს.
ზოგი ხმაღს გაედა, ზოგი ცხენოსანს
და ზოგი თეთრად ავარდნილ ლითონს.
სხვადასხვაგვარად და ტკილხმოვანად
ტყე მოგვძიხოდა შტოებძლიერი.
ტბას ხომალდები გამოეცვანა
და ქიშკრიის ახლდა იერი.
ტბამ მოგვაგონა: ბავშვობა, ეზო
და ტბორე კასთან ვახსნილი ფართოდ,
რომ ზომალდების რონინი მეგრძნო
და სივრცეები დამეპყრო მარტო.
ქალაქის ნაღვი ბავშვობის დროში,
რომ ჭანაობდა ჭაობის ღარში.
ან მოპარული ბეზიას ქოში
გადასროლილი ზომალდად ტბაში.
ეხლა კი, მართლა, ნაფები სწრაფად
მიგვაქროლებდა ტბაზე ძლიერი;
ზოგი ქოშს ჰგავდა და ზოგი ფაფარს
და ქიშკრიის გვახლდა იერი.
ჩვენ მივჭროდით და ტალღით ნაფერი
ნაფში ჰვა ეგდო, ტბაში ნახული,
ბერძნულ ჩუქურთმით გადანაწერი
და კოლხელ ქალად გამოსახული.
ქვამ გვაგრძნობინა დაბლა ფაზისი,

სულამაზესი ქალიქოთ მოძღვარბ,
ტბის ძირში მთვლენი და უნაზესი
და ოაზისი გასაოცარი.
ვეფხის ტყაფივით ვერძი ოქროსი,
მუხას უმკობდა კოლხიდის ველებს.
თლილი ხომალდი ზღვაზე მოჰქროდა,
მოგზაურები იშვერდენ ბელებს.
და გაიტაცეს ვერძი მუხიდან,
რომ დაჰკარგოდა კოლხიდას ფერი.
დასძრა ხომალდმა განძი უხვი და
გადმოგვყარეს ქარებმა მტვერი.
შემდეგ დასძლია ქაობმა ხენწით
ფერწართმეული კოლხიდის მხარე, —
და აწ მოეპყრე ქალების ეშხით
გემით მიაღდა სტამბოლის კარებს.
მე ეს თქმულება ქალარა შეტად
გამიგონია ბეზიას თქმული,
როცა ბუხართან ვიჯექით ერთად
და ლადარივით გვეწოდა გული.
ბუნებას გაედა ბაასი რბილი,
ბაასი ტბილი და უნებური
და ყურს გვიგდებდა ბუხარი თბილი
მეოცნებე და პირგაღებული.
ამბობდა ბები: მხარე დაობლდა,
ჩვენ გვაწუხებდა ქარები ავი
და ჩვენი ოდაც სულ ქანაობდა,
როგორც ამ ტბაზე დაღლილი ნავი.

ბავშვობის მოგონება

განაბულ ტბაზე მივქროდით ჩქარა,
სანაპიროდან ბალები ჯარად,
ვით იავნანა გზავნიდა ნიავს
და უნელებდა მკერდს ადამიანს.
ჩვენ გავეიტაცა ფიქრების ფრთებმა
და მოგვაგონა ბავშვობის დღენი.
შიშველ ფეხებით ქაობთან შეგმა,
ან ნადირობა იხვეზე ჩვენი.
სირიაჩქონში მავალ ჟრემის
უსაპნო ღერძის კრიალი ნელი.
დიდი ეზო და ქრელი ფურები,

ან დაგრდომილი კოლხიდის ველზე.
ყვავის მსგავს ჭაღის თვალების ბნელად
და შელოცვები ჰეპარტლივით ბნელი.
გრძელ ნეშოებით მწერების ჟღერტა
და ბაყაყების გალობა მწველი.
ციების კოლო მფრინავი შინაც
და ომოშის საშუში წვენი;
დამყრუებელი მძლე ჭინაჭინა,
ერუანტელი და ბუტბუტი ჩვენი.

მიაჭროლებდა ღამეში ვილაც,
აფხაზეთისკენ მოპარულ ღლაცს.
ჩვენ ფერით ვგავდით ბიბლიურ თიხას
და დოქებზეთ ვამკობდით ბუხარს.
მე აქ ვიხილე პირველი მიწა,
ზეცა და ძიძა, ზაფრანის ფერი.
ჩემი აკვანი აქვე დაირწა
და ღამეები გაეტყუე ბევრი.
მცივანა ძიძა სწყველიდა აედარს,
მბტუტავ ლადართან თხემოდა თვითონ.
მე ჰაობებში წრიალი მკლავდა,
რომ წამერთმია გველისთვის ზვითო.
მე ჩიჩილაკი მხიბლაგდა მაშინ,
ან ნაჭრიანი საბნის ჩითები
და ცრემლებს მგვრიდა გაყინულ ტბაში
შემოყინული ფეხის თითები,
მხიბლაგდა მებიც მუხის გამზღვრით,
ეასაკას თრთოლვაც ფოთლისებურით.
მოგარაყებულს გავდა კამეჩი
წნელით ლაფიდან ამოგდებული.
და აქ ვიხილე პირველი მიწა,
დაუშვგობრდი ბუნებას თითქოს,
ჩემი აკვანი აქვე დაირწა,
აქვე ვეძებდი სანატრელ ზვითოს.

მიგრაციონი და მუხალი

მღეროდენ შორს და ნავები წყნარად
მისრიალებდენ ტალღათა გვარად,
ტალღათა ნანა გზავნიდა ნიაფს,
ზღვით მონაბერს და ტბის თანაზიარს.
ზღვიდან გამოწნდა თეთრი თოლია,

და გიდროპლანი ჰაერის ბრძენი;
აფრინდა ტბიდან აგვიყოლია
და შეაბრუნა ფიჭვები ჩვენი.
გაფანტა ნისლი ტბაზე გაცრილი
და აამალა კოლხიდის შვილი,
მიიღო ცა და მცურავ კაცივით
ტბას დააყენა გაშლილი ჩრდილი.
ამაღლებული მეჩვენა მიწა,
ამომშრალიყო ქაობის წყლული,
სალამო ტბაზე ჩრდილებით იწვა
ამოქარგული და მოკირწყლული.
კოლმეურნეთა დიდი მამული
სულ მონამული მოსჩანდა ფართოდ
მეზადებოდა მე სინანული
რომ სიქაბუკე განველიე მარტოდ.
მაგრამ ვფიქრობდი, ნაპირზე ეხლა
გადავალ ავკრეფ სიამეს ბარად.
ფეხს დაასველებს ბალახთან შეხლა
და სიყმაწვილე აღსდგება მარად.
ქარიშხალივით იხრჩობა ზღვაში,
ციების ჭრეოლა მცხოვრები მხარის.
და ქაობიდან მოსული ხალხში
ჩემი კოლხიდა ვარდივით არის.
ფართვლებს წყარო, თვალევიტ წყნარი,
როგორც ბუნების გულწრფელი მშერა;
ფრთა დაღლილია კოლხიდის ქარი
და შორს მიფრინავს ზღვისაკენ ძერა.
თავს დაგეტრიალებს არწივი მკვიდრი,
კაცი აღზრდილი ბელადის მიერ.
გადმოღვრილია სხივები მშვიდი
და ტანს ღმწვენებს ბუნებას ძლიერ.
ბაღებში არის ხალხის საწმისი
და ოსტატები სინჯავენ ნაყოფს
ხელიდან ხელში როგორც სასმისი
ხილი ელვარებს ბუჩქების ახლო.
სხივი, სიმწვანე და ზღვა ბალახი
ვეფხის ტყავივით გახსნის საღამოს.
აივანზეა სოფლის მეზაღეც
და ბატის ფრთებით იზნეც ახალბოს.
მას უხარია ვაჟკაცის ფრენა,
ჩვენი სტუმრობაც მატებს სიამეს.
შეუსწავლია ბუნების ენა,
რომ ბალი ჰქონდეს ადამიანებს.

ჭინახაძის შემოსვლა სოფლად

მდიდარ ქალღმერთში ბეჭუტავს საღამო,
როგორც ახელი მტყაღ სურნელი;
როგორც მალამო, სიო საამო
პქრის და მოღიან კოლმურენენი.
მალღ ჟურემე სოფლის იმედი,
ზის დოვლითი და ქალის სინაზე
და თამეჯდომარე ველოსიპედით
მშვილდად მოზრილი მიპქრის სილაზე.
და მოქნეული მისი სხეული
სოფლად სისწრაფის გამომსახველი
ჩაურბენს კიშკრებს, როგორც წლიური
აღტაცება და ხალხის ძახილი.
ბინდში ბაასობს სიმინდის ჩალა
და ჟრიაშული აწყდება ღობეს;
მხტოვან ჭადრებით აიწეეს ქალა
მიესალმება ნისლიან სოფელს.
და მეტ ტაშევით მოეწყდები ადგილს,
ჩაურბენ ფიქრში გართულ საოგებს.
გადახსნილ გულით მიმიღებს ნადი
და ელგებზეთ ვისვრი ტაროებს.
თქვენი კირიმე, ბიჭებო, თქვენი,
თქვენი მკლავის და ტონიან მიწის.
ჩრდილებს აგროვებს საღამო ნელი
და ნავერცხალი ტალღებზე იწვის.
ვინ გააცოცხლა წყარო ბავშვით,
ფერზე მოსული ჩქარი, მქუბარი,
და ბულბულივით ვარდის არშიყი
თაფლის მშობელი დედა ფუტყარი.
ან ვინ დააშრო კაობის ქუში
და დაიურვა ქაოსის ძალი;
ან ვინ აანთო შვინდები გუშინ
და ღორთქო ქალად ააფართქალა.
ვინ გადააგდო რიონი ბნელი
და ოსტატები აღზარდა ბარად,
ვთქვათ იმ მარჯვენის საგალობელი
და ვადღეგრძელოთ მარად და მარად.
მაშ კიქსავით აავსეთ გული,
ხმა დაიწმინდეთ ბიჭებო ნელა,
და აელარუნდეს ფიჭვის ჩონგური
და შეწყობილი მეგრული ჩელა.
თქვენი ბავშვების სიმართლე ვნაზე,

თქვენ თმაში სიბრძნის ჯალარა წრფელი:
ხელზე გაწერტნილი მიმინოს სახე
კაპუტი და ლითონის ფერი.
ვიხილე თქვენი დოვლათი უხვი
და აწეული ოჯახის ქერი;
თქვენ თვალში წარმტაც საღამოს შუქი
მხოლოდ ბელადის ღიმილის ფერი.
ფეხზე ამდგარა მთელი სოფელი
და თავმჯდომარეც კიფობს ბარად.
ვთქვათ ჩვენ სამშობლოს საგალობელი
და ვადღეგრძელოდ მარად და მარად.

ქოცხლის საღამო

ბუნების სახე, ოქროს საწმისი,
ბაღებში ერთო ვეფხვივით ჭრელი.
და ტბაზე ნაგი როგორც სასმისი
გადმოდგმულიყო ოსტატის ხელით.
და შორს ავირდნო ქაღარის ისარს,
ჩრდილი დაეგდო გაწედილი ბარად.
ხარების რქებზე სხივები მზისა
ანთებულიყვნენ სანთლების გვარად.
და მე გისმენდი, ბაღო შრილავე,
ფერზე მოსულა წყარო, მქუხარო.
ჩემო ჩონგურო, ნამყოს იარავე,
და მოზუზუნე დედა ფუტკარო.
მე გიცქეროდი, ცირავ გებურა
ბაღის ჩრდილი და ამკობდი მხარეს.
როგორ გაზრდილხარ, დამშვენებულხარ!
დამსგავსებხარ აესებულ მთვარეს!
ბაღის ლოზედან გასცქერი შორე,
ეგებ გაგეტყა სატრფო ფარულად.
არა, თოლივე ცხენს მიაქროლებს,
უნდა მიუსწროს დილით მარულას.
ქარს მიაპობს და მიჰქრის ქებული,
ცხენის ტორებით ვარსკვლავთ მთოველი.
და მწიამ ჩამოვა გამარჯვებული
ჩვენი ბაღების სტახანოველი.
მღერის ცირა და ზვითოს მაგვარად,
ხორკლიან ნარინჯს აიღებს ხელში;
მეგობარივით ბუჩქთან დამდგარა,

აღუდგენია კოლხიდის ეშხი.
 ბზოს ეფერება გადახვეული,
 მარულაზეა ფიჭვში გართული
 და ჩონგურივით ცირას სხეული
 არის მთრთოლდარე და გაწვდართული.
 ღრუბლის მაგვარი თეთრი საფირი,
 შორს გაფანტულა გაშლილ ძროხაში.
 კვარაცხელია ვით ქაშნავივით
 გამოწყობული წითელ ჩოხაში,
 წინ მოუძღვება რქა აყრილ ხარებს
 უღიმის ცირას, როგორც შაქარი,
 ააქრიალებს სოფლად კიშკარებს
 და შეჩერდება მისი ლაშქარი.
 ცვრებად დასცვივა ოცნება ზღვისა
 და ციმციმებენ ცვარები ბარად,
 ხარების რქებზე სხივები მზისა,
 დაიწვებიან სანთელის გვარად,
 მაშინ ჩანგური დაიწყებს წკრიალს,
 ააწყრიალებს სოფლად საღამოს,
 ბატის ფრთას გათლის კვარაცხელია,
 მოიშლილიფებს მეგრულ აბაღოს —
 თან წამოუწყებს კოლმეფრინებს,
 რომ მთავროს ცხოვრება ძველი;
 და უერთდება საუკუნეებს
 ნელი გუგუნით კოლხეთის ველი.

ნიჰაიის საშაჰად

მაგიდაზე დევს ნიჰარა თეთრი,
 საფერფლე ზღვაში ნახული წინათ, —
 როგორც კოლხიდის უყვლო გედი
 ზურგით მწოლარე და პაწაწინა.
 მახსოვს მდებარე ამ ნიჰარასთან
 სათვალე ღაზლით, საღამო მშკნარი.
 და გრძელ ჩრდილივით ჩვენ თანჯარასთან
 ბებია მშვიდი და მწიგნობარი.
 როს ჩადგებოდა ქარი კაბასი,
 გადმოწვებოდა ღამე მწუხარი,
 დაიწყებოდა ბების ბაასი
 და ლულუნებდა ჩვენი ბუხარი.
 შუქ გაფოფრილი ერთო ლამპარი,
 ნიჰარას ეკრა ფერფლის ფიორი;

და იშლებოდა ბების ზღაპარი
ნელი და გრძელი როგორც რიონი:
როგორ ჩაუქრეს ამირანს ცეცხლი,
მიაკრეს კლდეზე ხალხის სარდალი,
ზღვაში ჩაყარეს კოცონის ფერფლი,
გაუნიავეს გრძნობა მართალი, —
მითბრობდა ასე ქარვით გართული
და კრიჭინებდა სკამი სელისა;
ზღაპარს მოსდევდა ლექსი ქართული
გუგუნავს და გურიელისა.
მაშინ ვიღებდი საფერფლეს რისხვით,
ყურს ვათხოვებდი, გახსნილ ზემოდან;
ყურში გუგუნე მესმოდა მისი
და ზღვაზე ღელვა მეჩვენებოდა.
როგორც ნაწყვეტი მცირე ზღვაურის,
ან ქარი მცირე და ერთი ბეწვა,
ოთახში იჯდა ტალღის ხმაური
და ვეფხვის ტყავით ნიჟარა ეცვა.
მიკვირდა მაშინ, ბუნებამ რისთვის
შიგ ჩამწყვდიდა ზღვაურის წვეთი.
ერთ ადგილს დასვა, არსაით ილტვის
და არა იცის ლულუნის მეტი.
მეტყუადა ბები, დადევით მოთავე,
ქარი ყავს სულში და მეზიზღება;
ზღვამ უანდერძა ოთახში შფოთვა
და ამირანი თუ ესიზმრება.
შემდეგ დადებდა საფერფლეს სხვენზე
რომ ნიჟარასთვის არ მესხო ხელი,
და სიზმრით გართულს ამ საფერფლეზე
გვაქრიალებდა ტახტები გრძელი.
დიდ თოვლობისას ბები წახვედი
და გაგითხარეს ტანჯვით სამარე.
მოთას ხსოვნაში როგორც ნაფლეთი
ბევრი ქარი და ლექსი ჩაყარე.
ჩრდილივით გაგვცა საშუარო ძველი,
ბევრი თქმულების ფერფლიც კიაფებს.
და შემობრუნდა ლეგენდა მთელი,
რაც ამირანის ბედზე მიაგბე.
კოლხიდა დადგა დიდებით ზღვაზე,
ბალი მოერტყა ნაპირს ზონარად, —
და დევს საფერფლე ჩემს მაგიდაზე
მეგრულ ქარების მოსაგონარად.

სიმ ხიზნთაველი

ქოღხეთი

შავი ზღვისპირის დამშვენებული,
კოლხეთის სივრცე კოლხეთის ველი,
შორი დროიდან აქ მიწა სველი
ყოფილა ზამთარ-ზაფხულ უცვლელი...

ჭაობი, გუბე, დაუშრობელი
და მალარიის მტრული თარეში,
მცხოვრებს სწამლავდა—დაუნდობელი
მწუხრი სუფევდა მთელ ამ მხარეში...

მაგრამ ამ ზაფხულის დროს ბოლო მოუღო,
დიდი ოქტომბრის დიდმა ბრძოლებმა.
დიად მომავალს კარი გაუღო
გამარჯვებულმა ხალხმა მშრომელმა...

ამ გამარჯვების ნაყოფი არის,
ახალ კოლხეთის მშენებლობა.
აქ ახალ ყოფნას ყველა შექმნის
ყველამ იგემა ბედნიერება...

ბედნიერია ჩვენი სამშობლოს
ნორჩი თაობა, ახალგაზრდობა,
რომ აქვთ უნარი, შესწევს მხნეობა—
სიმამაცე და გამბედაობა...

და დროშა მზეში გამოტანილი,
დიდი ოქტომბრის ცეცხლის ფერია
კოლხეთის შეება არის სტალინი,
კოლხეთის შეება არის ბერიძე...

აქედან გვახსენებ

ნ ა ლ კ ო ზ ი

I

როცა ძიბუ ველარ დაცხრა,
მიატოვა მამის ფაცხა.

რაც არ უნდა დაემართოს,
ცის კიდემდე ივლის მარტო.

ოღონდ ნახოს საძებნელი,
მაგრამ უცებ დადგა ბნელი...

რა აკივლებთ ასე ტურებს,
ან რათ ზუის ასე ქარი!
შიშისაგან ხესთან ზღვარი
ცის ნისლოვან სანათურებს

ახლა უცქერს ის უნდობლად—
მიაჩნია თავი ობლად:

არეინ არი ანუგეშოს,
მხოლოდ ქარი აყრის ნეშოს.

და დგას ირგვლივ გუბეები,
როგორც მკედარის უბეები.

* *

ჩანს კორტოხზე ფაცხა ძველი
და ჰყეფს ძალი ეზოს მცველი.

აღმათ კვარით ეძებს მამა,
ცრემლმა წვერი დაუნამა.

ტირის ღედაც შეიღს დაკარგულს,
ვერ იოხებს დარდით მკედარ გულს.

ბინდი, როგორც თხემის ჯოგი,
მთლად მოედვა ცის კამარას.
ის-კი სევდის კვლავ ამარა
ბილიკზეა დანაოქი.

მაგრამ მალე იგრძნო ძალა,
ლამეს აღარ მოეკრძალა,

ადგა. ლაფში ჩარჩა ლანჩა,
აჟფრინდა თვალწინ ყანჩა.

შეეცვლება ლხინად შფოთი,
თუ იხილა ზღვა და ფოთი.

* *

გაქრა ბნელი. ცის ლურჯ თალეებს
აღიონი ნელა აღებს.

არსად ნისლი, არსად ბური,
ბრწყინავს ცვაბი დანაპური.

და ზღვაც—გრცელი მინანქარი,
კრიალებს და წყნარად არი.

აღზათ ასე თენდებოდა
და მზეც ასე ენთებოდა

როცა უცხოვმ ერთხელ რიდით
გადმოლაზა ეს ნაპირი,
არც ემოსა პირსა რიდე,
არცა იყო დანაპირი.

სცადა ქვეყნის ფეხით დავლა,
რომ ეპოვნა ვერძი დავლად.

ბოლოს ნახა მუხა ერთი,
წვერით ცასთან შენაერთი,

რომლის ტოტზე დაკიდებულს
ოქროს ვერძის ტყავს დიდებულს

დარაჯობდა დღე-ღამე ქვევით
ორი ხარი, ცეცხლის შურქვევი.

* *

არსად ჩანდა სამოსახლოც...
და მუხასთან ვაქმა ახლოს

შიშით მისგლაც ვერ გაბედა.
მაგრამ იქვე, მისდაბედად,

მედვია იყო თურმე...
მეფის ქალი, ვით მეურმე

იოკებდა ხარებს მარტო,
ნატიფი და თვალმდართო.

ქალმა იხმო ვაგი ქარვის,
მოეწონა ჭეცვა მისი.
არ უნახავს მერმე არვის
მედვია და საწმისი.

იმავე დღეს გახმა მუხა,
ხალხი დარდმა შეაწუხა.

ვაქს-კი მოსილს ყვითელ ფარჩით,
გახარებულს მარჯვე გარჯით,

შიაქვს ჭეცუნის საგანძური,
მიყავს ქალიც, დაქანცული.

და საოცარ გემის აფრას
აფრიალებს ქარი მძაფრად.

II

თვალი მოჰკრა ქალაქს,
დილა იყო ისევ.
და სასურველ ალაგს
მიაშურა მყისვე.

სად არი, რა მოხდა?
ქალს იმედი ჰშველის.—

თვალციმციმია, კობტა
მიდის ფეხშიშველი.

ხან გზას იცვლევს კრივით,
ხან უცქერის სახლებს,
ერთმანეთზე მწყრივით
მალლებსა და ახლებს.

ხან შორიდან ხედავს
ნავსადგურში ანძებს.
ხან ლიმილსაც ბედავს.
როცა ხედება ანცებს.

ხან ავტოზე თვალი
უნდა შეაჩეროს,
ხან მზის დასწევს ალი
და პალმების ჩეროს

კრძალვით თავს აფარებს,
თანაც სიტყვებს უხმოვს
და ვით დანაბარებს
იზეპირებს უხმოვ.

* *

გარს ტოლები ახლა
ახვევია გუნდებზე,
ქალს სიმორცხვე ახლავს,
მაგრამ ამსხერცეს ხუნდებს:

დარდით გზა ბურვილი
ჰყვება გულისნადებს,
თანაც ხან სურვილი
თვალეებს გაუნათებს,

ხან კვლავ იპყრობს ზადი,
და უეცრად მცივანს
ერემლი მონამზადი
დაეღვრება მძივად.

როცა დანაშალი
თქვა, რაც ჰქონდა მიზნად,
ერთმა მთელ ამალით
წაიყვანა ხიზნად.

ხმაური აქვთ ალაღ
კომკავშირულ ქალებს.
ზოგი უწნავს დალაღს,
სეველით ნაკანკალებს.

ზოგი მღერით ართობს
ტკბილად მოკინარი...
ძიბუც ალარ დარღობს,
ალარც მორცხვად არი

და იქვე მყოფ ომარს
გაუსწორა თვალი.
ვაქსაც, კარგის მდომარს,
გულში ზარზა ქალი.

III

სად ციება სისხლს ძარღვებში ყინავდა,
სადაც იყო გაუვალი ჭაობი,
სად ყველაფერს ედვა ხავსი და ობი,
სადაც ომში ხმალი ალარ ბრწყინავდა;

სადაც ცივად კრულებდა გომბეშო,
ტივტივებდა მინდვრად ტბორი და ლამი,
სად ცვიოდა ფალოოდ ხეს ნეშო,
სადაც ძონძად ქცეულიყო ალაში;

სადაც მარად იდგა ნისლის კარავი,
სადაც თქეში მიწას შხამით ლეჭავდა,
და უცხური ხარსაც წელში დრეკავდა,
სადაც ქროდა შემზარავი არავი,—

იქ ელვარებს აბლა მზეზე წალკატი,
რომ ჭაობი აბედივით გახადონ.
გააწენონ საარაკო წალკოტი
და მიდამო ყვავილებით დაბატონ.

ძიბუც ეძებს ხალხის ბედის არაონს,
სურს იპოვოს ვერძი გადანაკარგი,
სურს კოლხეთი, შშის სხივებით ნაქარგი,
ჰგავდეს გაშლილ ფარშევანგის მარაოს.

უკვე ძიბუს აქვს იერი ვაჟურა,
ექსკავატორს მერანივით ატარებს,
სდის სახეზე ნამი გამოწვეული,
თანაც წარსულს დღევანდელ დღეს ადარებს.

თხმელის ტყეებს ებრძვის, როგორც მტარვალებს
და ტრიალებს მისი ექსკავატორი.
საოცარი ამ მანქანის ნატორი
ტოვებს ველზე თვალუწვდენელ ნარვალებს.

ნარვალებში რბიან რუ და ჩქერები,
ომარ ცდილობს ძიბუს შემწედ ეახლოს,
ქალს არ უნდა ნახონ განაჩერები
რაკი ერთხელ საქეს ბელი შეახო.

ბოჭავს ბიჭურ თმაშებარსულს თაკარა,
მაგრამ ხიბლავს კვლავ მანქანის გუგუნნი
და იმღერის გულთით როგორც გუგული —
ქამმა ძიბუს ქანგი ვერ მიაკარა.

ძიბუ თითქოს ხედავს ახალ ეზოებს
და ივსება ფორთოხლებით კალათი...
ლურჯ შარვალში ველარ მალავს თეძოებს,
ვერც მკერდს ფარავს ღილახსნილი წალათი.

ომარს უნდა ქალზე ფიჭვით გაერთოს
და იგონებს ძიბუს ნახვას პირველად.
მერმე როგორ ყველას გასაკვირველად
აიყვანა ამ მანქანის ერდოზე.

წინად მუდამ შხამით გაბანგულები
ახლა ერთად ექსკავატორს მართავენ,
ერთად ძგერენ მათი ნორჩი გულეშიც,
და სიყვარულს შრომაშიაც ართავენ.

ერთად ჭედენ ხალხის ბედის არაონს,
სურთ იპოვონ ვერძი გადანაკარგი.
სურთ კოლხეთი, მზის სხივებით ნაქარგი,
ჭავდეს გაშლილ ფარშავანგის მარაოს.

IV

ძიბუს სამოსახლოდ
იღმასკომმა მიცა

ზღვის ნაპირის ახლო
სულ ახალი მიწა.

ზედ დაუდგეს ოდა
ჩუქურთმიან თაღით.
რაც დრო გადიოდა,
მშვენიდებოდა ბაღიც.

მაშაც როს ეწვია
და სურვილი ახლა,
თითქოს მზის ბეწვია,
ძიბუ ისე გახდა.

და ქალს, ქირში ნამყოფს,
გული ლხენით უჩვეს.
ოქროსებურ ნაყოფს
ყოველ ხეზე უცქერს.

ხეთა ტოტებს დაბლა
ფორთოხლები ხრიან...
გული ექცა თაფლად
ვაგსაც ფართე მხრიანს

როცა ერთხელ ქალმა
უთხრა სახეშკრთაღმა:
—ბაღი, ეს სახლკარი
აწი შენიც არი.

* *

ზღვაც გაშლილა ბაღათ,
ღამე არი მშვიდი.
ცას ატყვია ღიათ
მთვარე—ვერცხლის მშვილდი.

შუქი ვით ფათალო
გარს ეხვევა ბუჩქებს,
ქალ-ვაგს უბადალოს
სისხლი შვებით უჩქეფს.

მოაქვს ზღვიდან თქორი
ნიაგს მსუბუქ ფრთიანს.
აივანზე ორნი
ფოთლებით თრთიან,

ცის კაბადონს კვარი
აელვარებს ბროლუბრ.
ბროლი სანუკვარი
ისვრის ფერად რგოლებს.

სადღაც ზღვას მიაპობს
გემი, როგორც გელი.
ჭრება, ხან კიაფობს
ნისი თეთრი ქელი.

1937 წ.

ჭ ა ლ ა რ ი ე რ ი

1

მომავლონდება ძველი ღროიდან
ერთი ამბავი შხაშივით მწარე,—
დღედა ტიროდა გულ სევდას გვრიდა,
და მეც ვტიროდი, ცრემლს ვღვრიდი ცხარეს.
ეს იყო მამინ, როცა ლოგინში
სწეული მამა ებრძოდა სიკვდილს,
ხშირათ მსმენია სიტყვა ოდიში,
იხსენიებდა ძილში ჰალადილს.
ვილაც ჰედიას გვარი ახსენა,
(მისას წოლილა საწყალი მამა)
„მიშველე რამე ჩემო არსენა,
შენი ნუგეში ძმად მემამა.
მანვენე ჩემი ჯობი და კერა,
მანახეთ ჩემი ცოლი და შვილი,*
თურმე ბურანში კარს დაეძგერა,
თურმე ყვიროდა, როგორც შეშლილი.
მეგრედი გლეხი თვის მოძმე გურულს
გაქივრების დროს დახმარებია,
ნიკოეთის მთას და ტყეს დაბურულს
მგზავრების ხილვა გახარებია.
ამ დროს მამაჩემს გზაში სიკვდილი
უცდიდა როგორც ჰირსსუფალი,
შემოასვენეს ეზოში დილით,
შემოიყვანეს თანაც ღურგალი;
ხელში ეჭირა იმ ღურგალს ხერხი
და კუბო დადგა ცოტახნის შემდეგ.—
გტიროდით,—თავზე დაგვატყდა მებო,
იმ დღის სურათი წინ მიღვას დღემდე.

2

პაწაწკინტელა გურული ბიჭი
სილარიბეში აღზრდილი სოფლად, —
ბედს ვენდუროდი, ასე რათ გვიჭირს?
რატომ ვიზრდები ტანჯვაში ობლად?
ლამის დაგვენგრეს თავსე ეს ჭოხი,
გვერდით რომ უდგას მეზობლის ოდას. —
მეველემ დედის ნამზითი ნოხი
წაგვართვა, — გულქვამ არ შეგვიცოდა. —
დღეა ჭადს გვიცხობს ნასესხი ფქვილიო,
ამდენ სესხს ნეტავ ვინ გადაიხდის?
შიშველი ფეხით როდემდე ვივლი
და ტანზე ძონძებს როდის გავიხდნი?

3

ასეთ ყოფაში ოჯახის გაეხდი
და სილარიბის მემკვიდრე ჩელი,
თუ შეგებდს კაცად არ გამოვყავდი
არც მე ვყოფილვარ მისი შორჩილი.

4

მოვიდა სიყრმე — დაეატაკება,
ვიგრძენი ჩემში სიმწიფის ძალა —
ბრძოლის ხალისმა და გატაცებამ
უიმედობა გამომაცალა.
გაეყვ მამის გზას, — გავშორდი სახლ-კარს, —
მივწვდევ ქალაქს ქაობებთანს,
დღეს რომ გარშემო ბაღნარი აკრავს,
საცა შრომაში ჭარბად ებმინ, —
იქ ქალაქს ნოყო აღრჩობდა მაშინ,
იმ ქალაქს სახე ყვითელი ჰქონდა,
შეხოცებოდა ცხელება ტანში,
როგორც სანთელი იწვოდა, თრთოდა.
იქ გემებიდან ვზიდავდი ყუთებს,
მქონდა ძალღური სიცოცხლე-ყოფა.
ვიგონებ დღეებს, ვიგონებ წუთებს
როცა პირველად იქემა თოფმა,
დაეცა მეფის ჯალათი მკვდარი,
ქარიშხლათ იქცა მშრომელთა რისხვა.
ცა მოიწმინდა, დაგვიდგა დარი,
ძველი სამყაროს ფუძე დაიმსხვრა.

5

მოთავემ მითხრა:—ახლავე წადი,
ჭალადიდლებს უნდა ახარო,—
არ მოაკლდებათ პური და ჭადი,
სხეებისთვის ოფლი აღარ დაღვარონ.
ოქტომბრის დღეებს იცნობდენ ფართოდ,
მზიურ ოცნებას შეასხან ფრთები,
ყველას გულეები უნდა აანთონ,—
ყველას ჩაედგას სიმტკიცე მთების!—

6

შეგროვილიყო ხალხი დილიდან.
იყო ჩოჩქოლი, იყო დაობა.—
—ჩვენ ვიტანჯებით გაჩენის დღიდან,
—ნუთუ გვიშველის ახალთაობა?
მიველ და კრებას მივეც საღამი,
შეხვედრა იყო უსიტყვო,—ცივი,
ერთ ვაჟს ეკავა ხელში ალაში,
ერთ ქალს უჩანდა დამწვარი წვეფი,
ჩამომჯდარიყო ჯირკვებზე, ზოგი,
ზოგს ამთქნარებდა,—სიზანტე ქონდათ.
გამოატარეს მწყესებმა ჯოგი.
შავი ზღვისაკენ მზე ჩადიოდა...
ამ დროს წამოდგა კაცი ქალაჩა
გახსნა მიტინგი და მომცა სიტყვა,
ჩემი ნათქვამი ტაშმა დაფარა,
კრებაზე მაშინ ბევრი რამ ითქვა.

ამბობდენ:—ჩვენში ოჯახს ვერ ნახავ,
—რომ ავადმყოფი ვინმე არ ყავდეს!
—ციებ-ცხელებამ ჩვენ დაგვაგლახა,
აბა რას ამბობთ? როგორ აყვავდეს,
როგორ ამოშრეს ჭალადილიო?
—არა, სასწაულს ჩვენ აქ არ ველოთ,
არ გაიდება ზღვაზე ხილიო,
არც ამოშრება ჭალადილიო".
მაშინ ჰედღიას ხმამ დაიქუბა:
„—არა გრცხენით? სად გაქვთ გაგება?
დღე-მამა აღრე მომიკლა ტლექმა,
ჩემი ოჯახი ფეხზე ძლივს დგება,
მეგრამ იმედი არ დამკარგვია,

მეც ხომ თქვენთან ვარ ამ მძიმე დღეში?
წინ ვერაფერი ვერ აღვიდგება,
როცა ერთმანეთს ვუღვრებით მხრებში.
შვილები მიეცეთ ახალთაობას,
და გაეხდეთ მისი ერთგული ყველა,—
მოგსპობთ ჩვენს შორის ფუჭი დაობა,
მტრობა და შური რომ გვექონდა ძველად.“ —
შეირბა ხალხი, წამოდგენ ფეხზე,—
ჭედიას ყველამ დაუკრა ტაში.—
ჩამოაჯდარიყვენ ბავშვები ხეზე,
ბებრები იდგენ სახლის პარმანში.
როცა ჭედიამ კრება დახურა,
მანვე დაიწყო ხელად სიმღერა,
ლამემ სიბნელე გაღმოგვახურა,
შორს გაისმოდა ტყბილ ხმათა ქლერა.

7

ჭედიამ ფაცხის გააღო კარი,
შემოგვეგება ფეხმძიმე ქალი,
— ხომ ზედაც კესა, მომყავს სტუმარი?
დაუბაჭუნა ცოლს ცალი თვალი,
გამაცნო, მითხრა: ფეხძიმე მყავსო.
ცოლს გაეხუმრა,— ბიჭი თუ არ გყავს,
ჩემგან ნუ ელი ჩითის კაბასო,
გოგო რომ მომცე მოვიკლავ თავსო.
ჭედიას ცოლმა სუფრა გააწყო
და მოიტანა ჭადი და ყველი,
ოთხად დატეხა, თეფშზე დააწყო,
დაგვაბანია თბილი წყლით ხელი.
ტყბილ საუბარში გვექონდა ვახშამი,
მე, ჯიმა რაა ჩვენი ცხოვრება?
იქ პატივს კი საესეა შხამით,
იქ, ამ ფაცხაში მომიკლავს გველი.
კოლხიდის ჭაობს რა ძალა დასძლევს,
დაფარულს ხავსით, კილით, ლაქაშით,
კაცი კი არა ძალი ვერ გაძლევს,
იქ საჭონელი გვედრჩობა ლაფში.
ჭედიამ კიდევ ბევრი რამ მითხრა,
თუ რა ტანჯვები გამოუვლია,—
შემდეგ თვალეშში ჩამხედა მკითხა,
— ნეტა სტუმარი თუ გუროლია?
მან გაიღიმა, დალია წყალი

და კვლავ განაგრძო:—ერთ კაცს ვიცნობდი,
გოჭრული გლეხი იყო საწყალი,
მეტ მისი ტანჯვის ცეცხლში ვიწოდო.
ისევ შემხედა და მოჰყვა ამბავს,
როგორ გაეცნო ტყისმჭერელ მამაჩემს,
როგორ უფელიდა სახლში მომაცემდავს,
რომელიც კვნისით წყველიდა გამჩენს,
და ის კაციო მითხრა ქედებამ,
სულ შენ გგავდაო, როგორც წყლის წვეთი,
—თურმე სხვა არის ჩვენი ბედო,
თურმე ტყუილი ყოფილა ღმერთი."

II

იმ დღიდან განვლილ გმირული წლებით
ჩვენი ეპოქა დაფარულია,—
ახალი ქვეყნის შემოქმედება,
სიამით სავსე ხალხის გულია.
ჩვენი ვარსკვლავი შექს გვეფნდა გზაში,
მტერი გვებრძოდა ძველ სამყაროდან,
დადგა სიამე ბარად და მთაში,
შრომის ზეიმით გული ხარობდა.
დრომ შეუცვალა ცხოვრებას ფერი
და მზე თანაბრად ჩვენში ანათებს.
რადგან აქ ვართ ჩვენ ბედნიერი,
შრომა აქ უხვით იბერტყავს კალთებს.
გმირულ საქმეთა შორის მრავალი
საუკუნეთა ოცნება არის,
ზოგი სამშობლოს ჩინია თვალის
და ზოგი გზაში წინსვლის ლამპარი,
აი, ჩვენ თვალწინ ერთი მათ შორის
გადაშლილია წალკოტათ მხარე,
აქ წინათ ჰაერს შხამავდა შმორი,
ხალხი ცხოვრობდა ტანჯვით მწყურბარე.
დღეს აქ მშრალია კოლხიდის გული
და ყორღანებში წინაპართ ძელები
არქეოლოგის ნიერ ნახული
ძეგლია მრავალ ასეულ წლების.

2

ქვის სვეტებზე დგას ქედისა ოდა,
პატარა ეზოს ამშვენებს ბაღი
ოდის წინგარდზე კაცი გადმოდგა,
სახეს რომ აჩნდა სიმერის დაღი,

მითხარა:—ჩავეიდეთ, გიწვენებ ბაღსო,
მანდარინა მაქვს ათასი ძირი,
ჩემი ლიმონი წრეულს ისხამსო,
და ფორთოხალსაც უჩანსო პირი.

ბაღში შემოგვხვდა კედიას ვაჟი,
ლენინოსია მისი სახელი.
მზისგან მის სახეს ფერი აქვს კაჟის,
პირველად ვიყავ მისი მნახველი.

ჩემი ვაჟია, ქვია ლენინოს,
აგრონომია ამ ჩვენს სოფელში,
კაცი არ არის რომ ის აგინოს,
ოც წელს ათავებს ოქტომბრის თვეში.

მითხრა ჰედამ და გაიღიმა,
—შენ რომ პირველად იყავ ჩვენსაო,
მაშინ ეს ბიჭი არ მყავდა ჯიშავ,—
მაშინ ფეხმძიმეთ იყო კესაო.

დიდხანს ვიჯექით კაკლის ტვეშ ჩრდილში,
მან სთქვა:—ყველაფერს თურმე ხელაგსო,
რა იქნებოდა დღეს ჭალადიდში,
რომ არ ეზრუნა ჩვენზე ბელადსო.

ამდენი ტანჯვა გამოვიარეთ,
ბედნიერ დღეებს მოვესწარიო,
რას გვიზამს მტერი შიგნით თუ გარეთ,
მტერი მოსისხლე, გარეწარიო.
ამ დროს გაისმა სიმღერა ჭალის,
კესა ჩონგურზე ტკბილად ამღერებს,
მას სიხარულით ევსება თვალი
და ნეტარებით სიმებს აჟღერებს.

ბადრი მთვარე ამოვიდა,
ნიშანია ღარისაო,

კოლექტივი გაძლიერდა
ფენაცვალე ს ტ ა ლ ი ნ ს ა ო!

არსენას თვალებს ცვიოდა ცეცხლი
და მზე კოცნიდა ნარინჯის ველებს,
მოსჩანდა ტბაზე დაღვრილი ვერცხლი,—
თვალს ვაყოლებდით რკინის არწივებს,—

1937 წ.

გიორგი ღაონიძე

ფორტოხაღა

(ფორტოხაღა ქართული ქალის
უძველესი სახელია. XI საუკუნის ძეგლში
იხსენება)

1

ვინ გიცნობდა, ვინ იცოდა,
რომ შენ გერქვა ფორტოხაღა?
ყვითელთმანს ვინ გიწოდა
ეგ სახელი—
ფორტოხაღა?

ერთი ბეწვა ზღვის ნიავე
იქვე ლეჟის ქარიშხალად;
ეს რა ცეცხლი დამახალა
ცისფერთვალა
ფორტოხაღამ?

განა დასასტამბავია,
თუ ბალს ვარდი გაეშალა?
ათასი წლის ამბავია,
ჩემ ლეჟს შერბა კაეშანად...

შოთას უწინ, კოლხიდაში
იყო ერთი ყელშალა...
იზრდებოდა ბნელ ფაცბაში
გლეხის ქალი...
ფორტოხაღა!

2

შენ დარბოდი ამ ზღვის პირად
თითქოს ნუკრი გამომფრთხალა,
შენ დარბოდი ამ ზღვის პირას
შავიზღველი ფორტოხაღა!

თმაში ეარდებგაზანდული,
მზიარული, ყელყარყარა;
მამა გყავდა მებადური,
ბადე ბევრჯელ დააყარა!

ოქროს თევზი, ოქროს თევზი
ბელთ ვერ იგდო, ვერცა ნახა,
დადიოდა ფეხშიშველი,
მკლავი გადაეკარწახა!

დედას მუდამ აციებდა,
ფერი ედო ყვითელმწვანე;
ხაშმიანი ოშხივარიით
აორთქლებდა ზღვის ღერწამებს!

3

ქაობები ჩანთხელი...
ქაობები იღვა დიდი...
შიგ ტყეები ტივტივებდა
ათას წლობით გასაზიდი...

ბარდებშუა ნათეს ბოსტნებს
დასდებოდა ქენობის ფერი,
დაგუბებულ, დახშულ ჰაერს
გაეგჟდა ყველაფერი!

უბედური, ბერწი მიწა,
თვითვე ჰკლავდა, რასაც ქობდა;
დამპალ წყლებზე, დამდგარ ტბებზე
წვიმის ბუშტი თამაშობდა...

კოლო იჯდა შენს აკვანზე,
დაგბულოდა იავნანას,
კოლო ჰქონდა ჩახვეული
შენს მარჩენალ ღომის ყანას...

4

წყალში იღვა, ოჩაფებსზე
შენი ფაცხა, ვით ურჩხული,
წინ ზღვა დუღდა უზარფუნო,
ფირუხხვავით მოჩირჩხლული.

დიდნაშენი, დიდნაგები
ტალღა ჰქუხდა რახარხებით;
შორს თოლია მოფრინავდა,
დიდი ქორი — შაბარდუბი...

თამაშობდი ღვინჟილათი,
თმები შუბლზე დაეფანა,
ორი გყავდა მეგობარი:
ყურზე ძაღლი, თეთრი ყანა...

თხა დაგყავდა საძოვარზე,
ხან აშრობდი მამის ბადეს;
გვირგვინს სწნავდი... ზღვას კამარას
ხან გაჰკრავდი ნაუცბადღეს...

დაგიგებდა მოკლე კაბა,
დაემუშტრე ხშირად მთვარეს,
შემოგზედეს მამვალეზმა,
შემოდგომას მიგათვალეს...

5

როგორც მთის წყალში ნაფოტი,
ჩანსქერის ქალში რწეული,
ფერხულში ისე დარბოდი
სიმღერით ყელმოჭეული...

პბორგავდი: „რა სიზმარია?“
დილა აღრიან ღვებოდი;
იყვანდი ქიამარიას,
თუ საიღო გათხოვდებოდი...

საქსოვარს ჰქსოვდი... ნაქსოვში
გიყვარდა ვეფხვის ზოლები,
თან ოცნებობდი შენს ვეფხვზე
ქრუანტელით და ქრეოლებით...

6

ჯერ ბეჭედი მოგიტანა
ბიჭმა, მერე კოცნა მწველი,
მაყრიონიც კარგი გყავდა,
მეჭორწილე, მომლოცველი...

მალე დედაც შეიქენი,
ხუთი აკენის მარწყებელი,
ოჯახს ბევრი რამ სჭიროდა:
შეჭამადი, საწებელი.

დატრიალდი, როგორც ჯგერა,
როგორც კარგი პეიტარი;
გაიჩინე ლასტზე ქია,
აბზრიალე თითისტარი.

ყველას სჯობდი შენს მეზობელს
ამ ცხოვრების კალაპოტში;
სხვაზე უწინ შენს ბაღჩაში
დაინდებოდა ხაბვის ფოჩი...

7

არ იყავ მედღეებელი,
იყავ ხელგამომავალი;
კერაზე ცეცხლის შენახვას
შრომა სჭიროდა მრავალი.

დაფუსფუსებდი მთელი დღე,
როგორც მეთაფლე ფუტყარი:
აქ ღომი გჭონდა საცხები,
ბოსტანი გასაფურტყნავი...

ლობიოს აჩუხებდი,
შემოგებოდა ბოსელი,
ასახვევია ეაზის რქა,
ბავშვები შესამოსელი...

ხან უნდა ტყესაც ესტუმრო,
ნაყოფით დაიბურება;
და ხან თავთავი მოჰკრიფო
ოჯახის დასაბურებლად...

თან ხელში საკმე გიჭირავს,
წინდა ძირ გამოქსოვილი;
სახე გაქვს სიცხით შემშრალი
თვალეები ცრემლით სოველი...

ხელმარტის უნდა გებრძოლა,
ვინ გაავდა ბედის თავდებად?
შენს გულზე კენესას ვერ მოვთვლი,
სიტყვის ფხა გამითავებდა!

8

ქმარი გაყავდა ნაოსანი,
ტალღას სჭრიდა ფარა-ფარა
ასნაკეცი სიღარიბე
რკინის მკლავმაც ვერ დაფარა;
მერე მისი ვაგაკობაც
ზღვის მუცელში ჩაიბარა!

9

ღამე, როცა ზღვა დაჰრავდა,
დააფენდა მიწას ფაფარს,
ცეცხლაპირა მსხდომარ ბავშვებს
წყვეტილი მოგძოო ზღაპარს;

შეარბევდი მერე ჩონგურს,
ზღვას სიმღერით აჩუმებდი,
წიგლივდა მწარე ფიქრი,
რომ არ ჩანდა სარჩო მეტი;

რომ ჯაფას და ორომტრიალს
ბარაქა აქვს დაკარგული,
რომ სტუმარსაც უნდა უთხრა:
ხმელი პური—კარგი გული!

10

... უცხად თითქოს ქარიშხალმა
ზღვა ძირიან ამოხაბა,
თითქოს ვინმე ჯადოქარმა
ზეირთს აწყვეტილს გამოგაბა!

ზღვა დაშრება,—უთქვამთ ასე,
გინდ ქარიშხალს გაეგრძელოს.
ქარიშხალიც გაჩუმდება
და შენ შრომას არ ატყს ბოლო...

უმზეო და უფარსკვლაეო
ცხოვრება გაქვს ბნელზე ბნელი;
ჭაობი სჭამს შენს მოსაფალს
და ბატონი—ბელზებელი!

ასე იცის ზედშაობამ,
მწარე დღეებს მიაწყვილებს;
მწარე ტანჯვაში დაიხარჯა
შენი ტურფა სიყმაწვილე!

11

ხუთი წვრილი შვილის დედამ
ჯადოთ ბეგრი იფართხალა,
გადაჩაღულ ბნელ ფაცხაში,
გადიცვალა ფორთოხალა!

გულზე ხელშკლავ დაკრფილი
საფლავს გახდა მისატანი...
როგორც ზამთარ ნაკადული,
გაიყინა მისი ტანი!

12

იყო...
გაშჰრა... აღარ არი
ფორთოხალა ქალი...
გაშჰრა, როგორც გადარეკილ
ვარსკვლავების კვალი;
ჩამოცვივდა, გაიფანტა,
ვით ყაყაჩოს ხალი;
ქარიშხალი მღუპა საფლავს
დასწვდა, ჰფანტავს ბრქვალით...

—სად გამჰრალა მისი ძელები,
ხომ არაგინ ამოთხარა?
ჰე, თოლიავ, ზღვის ნიაფო,
არ გინახავთ ფორთოხალა?

—ამ თხემლებქვეშ აბარია
თმათაფლა და ლერწამტანა;
მისი კუბო ამ ლაჭაშმა,
ამ ქაობმა დაიტანა!

ზედ აგდია ყელმოჭდობით
გრძელი ნისლი—ფრთა ფარფარა,
ფორთოხალას ლეჩაქია—
ნისლათ იქცა, —არ დამპალა!

13

ფორთოხალავ, ჩემო დედავ,
დავეძებდი მე შენ საფლავს;
შენ ცხოვრებას უმთენაროს,
სულ მწარეს და გაუთავლავს...

მეშინოდა, შენი ძვლები
დავიწყებამ არ გათელის;
შენ ხომ ქოთანს უდუღებდი,
პურს უცბობდი საქართველოს!

მე საფლავი ვერ ვიპოვე
შენახული ამანათად,
შენ რომ იდექ, — იმ ქაობზე
დიდ ბაღნარმა მომანათა!

14

აქ ხალხმა თავის მარჯვენით
ასწია მიწა მიინარე,
ციებ-ციხელების კერაზე
რძე, თაფლი წამმდინარებს.

იქ კერის ცეცხლი აბოლდა,
ქვაზედ ქვა, რომ არ ყოფილა,
და ეს სამკვდრეთი ჩამპალი
ხერი იმ მოაცნობილა!

მან გამოსტაცა მტრეველ მტერს
ის ვერძი ოქროს კრაველით;
მან აღადგინა კოლხიდა,
მიწას დაასხა თაველი;
ბალი დახუნძლა ნარიჩხით,
ტაროა სამი მტკაველი!

შხის დისკოს მსგავსი ნაყოფით
ბალი სწანს სხივებ ნათურა;
ოქროხატული შტოები
შურმუხტით გადახლართულა...

ხეს რომ აშხედო — წვერმაღალს,
ცქერით აგტკივა თეალები,
ფოთიოლს აცხვია შტო და შტო
მანანის ნაწვეთალები;

გარდია მუშტის ოდენა,
მტევანი — მარცვალ მრავალი;
ბელღებს დაჰხეთქავს ბარაქით
ხევი და გამოსავალი...

მიწა კი არა — ქონია,
ზღაპრად არც გამიგონია:
აქ — ყველა ბუჩქი, ხეხილი
ჩემი ძმობილი მგონია.

იზარდე ნერგო, გამაგრდი,
ს ტ ა ლ ი ნ ი ს ხელმა გახარა;
ნერგო, შენ დაგრგო ბელადმა,
მზე პირზე გადაგაყარა;

შენ არ გახმები გოლგაში
და არც ყინვაში დამრები;
შენს კოკორში და ყუავილში
ჰყვავის ს ტ ა ლ ი ნ ი ს აზრები;

მისთვის ტანს იყრი დღე და დღე,
ნაზარდულობას მატულობ,
ხევ, თავისუფალ მიწაზე,
ნაყოფით გადამბარდულო!

მიწავ, წიაღი გახსენი,
მოსაველ დაუდგრომელი;
თავშედგმულ ზონჩით ატარე
ხელბედნიერი მშრომელი;

შენ ხალხმა შეგქმნა ძლიერმა
საქუთარ შემოქმედებით,
შენ მისი გამარჯვება ხარ,
მისი ახალი ედემი!

ძველო კოლხიდავ, სამშობლოვ,
ახალ მზითა ხარ ნათევი;
რომს ასუქებდი, ელადას,
მედვას ნალალატევი.

დამპყრობელ იაზონებმა
გაგფუტველს და დაგაბორკილეს;
შენი შეილები ძვალსისხლით
შენივე გზები მოჰკირეს.

გაგთჰერეს ცხენის ტერფებით,
დაგტოვეს — ამტვერებულნი,
ურთვლო, უზგავო, უშენი,
ჭაობებ ჩატირებული!

მაგრამ რაც მტერმა გაგტაცა,
ვერ იხსენ გადასარჩენად;
ის დაგებრუნა ასკეტად
შენი შეილების მარჯვენამ.

დიდო კოლხიდავ, სამშობლოვ,
სამეგრელო და გურია;
ეხედავ, ამდგარა სვეტებში
ახალი დიოსკურია.

დიდ ბალავერზე ლავდება
ღვეური ქვაკუთხედები.
თავზე ჩაქუჩით გადგანან
თავისუფალი ხეთები!

მათ აგაუყავეს, გაშენეს,
განათეს, გალამპრიანეს;
სამშობლოს დროშა გახსნილი
ჰველა მწვერვალზე ფრიალებს!

ხალხო, შენ გიძღვის ს ტ ა ლ ი ნ ი. —
მზე შენგან ამომივალი,
თავის სახელში ბრწყინვალეებს
სიბრძნის ნათელით მავალი!

სიმაგრის ძალა მან მოგცა,
თავისუფლება გიწესა,
იშრომე, დასდგი ხეაგები
რძეგამდინარი შიწისა!

და თუ მოგადგა კვლავ „არგო“,
ზღვა ატყდა ქარიშხალითა;
საბჭოთა მკლავი დაჰხვდება
ახალ ჩამოსხმულ ხმალთა!

დავდიოდი კოლხიდაში.
ნარინჯს გზეში დაეზრდილა,
თრთოდა ვარაყშეფრქვეული
ფორთოხალის შუქზე დილა.

ხილთა სხივში მე შევხედე
ახალ ქვეყნის მბრწყინავ სახეს,
გზად ოდების მწყრივი სჩანდა,
„გამარჯვება!“ მივიძახე.

სუფთად შეკრულ ოდის ფიცარი
მე ზედ ლექსი მივაკარი;
მოსავალის შუქს მტყორცნიდა
მეკომურის ღია კარი!

გოგოები ბაღს თოხნიდნენ
სიცილით და ტკარცალითა,
უმღეროდნენ ოჭროს ვაშლებს
დილის ცვრებით დაცვარილთა!

უმღეროდნენ ზუგე მოსავალს,
ტყბილ ცხოვრებას საამურსა,
უმღეროდნენ ახალ ფუძეს,
ძველი მაგრა ჩაილურსმა!

სიმღერის ხმა წკრიღებდა,
თოხს სცვიოდა ნაპერწყალი;
გზის გადაღმა ვინმე ქალი
უურს ზგდებდა გულფანცქალით...

ტალავერქვეშ, ზემად მჯდარი
დავინახე ფორთოხალა,
გოგოების მუშაობას
გასცქეროდა თვალდათვალა...

გვერდით ეგდო ძველი თოხი,
ნაგუბარ წყლით საესე პინა,
მკერდგაძონძილს, ფეხშიშველას
შუბლზე ნეშო წაეფინა...

—ჰეი, ჰეი, გოგოებო!
ნეტავ თქვენ დროს, თქვენ ცხოვრებას!
თქვენი მღერა მზიარული
მე საფლავში მეყურება!

მზე ჩემ დროსაც ჩახჩახებდა,
მაგრამ სახლში შედგა ღამე
მზიარული გაზაფხული
შინ ვერას გზით შევიყვანე.

ჩემს კოტობში ცრემლი დუღდა,
ვერ გაეწვეიტე მისი ვალი,
მებატონის მათრახის ქვეშ,
მე მომყავდა მოსავალი!

სხვას ვაჟმეფი ნაჰმევე ქათმებს
და ფური სხვამ მომიწველა;
სხვა იცვამდა ჩემს ნართავეებს,
მე კი მეცვა — კონკიძველა!

ჰეი, ჰეი, გოგოებო,
ეგრე მაგრათ დაჰკათ თოხი;
თქვენ ოდა გაქვთ გაფეთქილი,
მე კი შედგა წნელის ქოხი!

მარტოდ მარტო ემუშაობდი,
არც კი მყავდა ხმის გამცემი,
ნეტავი თქვენ!

ერთად შრომობთ!
ერთად მღერით მთელი თემი!

ერთ ფობალ ღოშს ჩაეტირიოდი.
თქვენ კი გარჩენთ ოჭროს ბალი;
თქვენ — ხევეი გაქვთ, თქვენ გაქვთ წიგნი.
მხედა თქვენი ბაირალი!

— ჰეი, ჰეი, გოგოებო,
წაუშინეთ მიწას თოხი!
თქვენ საეალზე ვარდი ჰყვავის,
ჩვენ — ფებს გვჭირდა ჭვაკორტოხი!

17

— გოგოებო! დაინახეთ,
მოიგონეთ ფორთოხალა!
წეიბრალეთ გულდამწვარი,
ის გულმკედიარი ფორთოხალა!
თქვენი დიდი წინაპარი,
თქვენი დედა ფორთოხალა!

18

დაზარალებული მოჯალაზე
ბედით თუმცა მწუხარება,
მაგრამ თქვენი მომავალი
და თქვენი დღე უხარია!

გოგონებო, გარჯილობით
ფორთოხალა გაახარეთ
და გულს ვარდი დააყარეთ...

19

— ათასი წლის შემდეგ ლექსი
დღედავ, თვალო, გაგიკვირდა?
შენ ისწორებ მორცხვად თავშალს,
— საამისო მე რა მჭირდა?

მე არ ვიყავ დედოფალი...
ვიყავ ერთი გლეხის ქალი
და ცხოვრება დამეჭიდა;
ბახჩა მჭონდა ორი კვალი.
მიწა მჭონდა ერთი ციდა...

— ათასი წლის მანძილიდან
შვილურ აღერსს გაგიბედავ,
საქართველოს დიდ ცხოვრებას
შენა ჰქმნიდი ტკბილო დედავ!

დიდ ვაჟაკებს, დიდ ოსტატებს
შენი კაბის კალთა ზრდიდა,
ვინც ეტრატზე სწერდა ქართულს,
ვინც ჩუქურთმას ქვაზე სჭრიდა...

საქართველოს კერის ცეცხლი
შენ გებარა გაუმჭრალი,
შენ იყავი გულვეფხური, —
ხამის კაბით გლეხის ქალი...

შენი ოფლის ნალეარალი
დღევანდლამდის არ ამწრალა,
ყველგან გნახე... დამიგლია
საქართველოს გზა და შარა;

მაგრამ „ქართლის ცხოვრებაში“
ვერა ვნახე შენი სახე,
არაფერი არ სწერია
შენს ღვაწლზე და შენ შესახებ.

დედოფლებზე ბევრი სწერეს,
ბევრს კალამიც დაელაღა,
ვიციტ ბევრი დედოფალი,
არკი ვიციტ ფორთოხალა!

მატიანე შენ სახელზე
ალბათ მიტომ გაინაზა,
მარგალიტით ჩაქსოვილი,
რომ არ გეცვა ოქროს კაბა!

მაგრამ დღესაც შენ ახსოვხარ
საძირკველს და სახლის კერას.
მინდორს, ბოსტანს, ეზოს ყვევლის,
ჯიარას, თოხს და ნემსისწვერას...

შენგან დარგულ, დამყნილ ხეებს,
შენი ოფლით დარწყულ მიწას;
შენ დაშაშრულ, დამსკდარ თითებს,
და შენ ჩაკრულ პურსა ვფიცავ!

შენ შავ მანდილს მე გავკოცნი,
გახუნებულ შენ თავსაფარს;
მათ ნაკეცი ვკრებ სიმღერებს,
ტკბილქართულად ნათქვამ ზღაპარს!

შავით შეკრულ შენ სიცოცხლეს
დღეს დაერთო სხივი ზედა;
კრემლდაუჯერეს მე კრემლს გაყრი,
უსახელო ქართლის დედა!

1937.

სანდრო ზანშიაშვილი

Kennst du das Land wo die Zitronen blühen

G e t h e

თუ იცნობ მზარეს, სად წარინჯი ჭვავის და ჭყავის...

გ ი თ ე

ოქროს პეტი

არგონაუტების მოსვლა კოლხეთში და
იასონისაგან ოქროს ვერძის გატაცება.

ვის უნახავს ტურფა მზარე,
სად მზე ყვავილთ ეფუფლება?
სად რიონი შმაგად მიქუბს
და ტყე ნანას ეუბნება?
მისი არე დაფენილა,
ველ-მინდორი იფურჩქნება!
მთით გადმოჩქეფს ნაკადული,
ქვებსა ფარავს მწვანე ხავსი,
აქეთ ბალი, იქით ჭალა —
ელემისა იგი მსგავსი!

დილით აღრე მაღალ სერზე
ნისლი ოდნავ იცრიცება;
მეზავრს შორს ესმის ფრინველთ გუნდის
გალობა და აღტაცება.
რა ჰსურს გულსა, არ ჰზარობდეს:
თბილი, წაბლი, ვაშლი ლალი,
წარინჯი და ნუში, ლეღვი,
ბროწეული, წითლად ბალი;
როს ატამი ყვითლად მოსჩანს,
ფერსა ჰპარგავს სხვა მცენარე;
ერთი ყვავის და სხვა ქცნება,
ზამთარ-ზაფხულ შეენოხს არე,
გადაშლილსა სამოთხეში
თვით ყურძენი წითლად ღუის;
ბარად ოდეს სიწუმეა,
მთაში ქარი დაჰქრის, შხუის.
ჯიხვ-ირემი, კანჯარ-შეელი,
სხვა ნადირიც იქვე ღმუის.

ვის უნახავს, ვის უნახავს
სხვა ქვეყანა უკეთესი?
ამ მიღამოს მთა-გორიანს
უწინ ფლობდა აეტესი.

აეტესსა ქალი ყავდა.
ქალი უცხოელ მშვენიერი.
ცელქს და აწყს შებაროდა
ქაბუკი თუ მოხუც-ბერი.
თვალი შავი, ბაგე ვარდი,
ყელსა სცემდა თმა-გიშერი;
სხვილ ნაწნავსა უმშვენებდა
სამკაული ალისფერი.
სიყრმიდანვე განსწავლული,
იდუმალთა მცენიერი,
მას მელდეს უწოდებდა
მშობელი და კოლხთა ერი!
ხმა მოესმა დობილისა:
მედგაო — ეძახოდა;
გააგონა. შემოვიდა.
მიესალმა კისკისითა.
მას შემოჰყენენ კიდეც სხვანი,
მოწყვეტილნი მალალ ცითა.

ხელი ხელსა გაუყარეს,
გაეშურენ ახლო ღელეს;
სიმღერითა და სიცილით
თვით მედეაც აამღერეს.
ტირიფის ქვეშ რომ მივიდნენ,
გაიხადეს ტანსაცმელი;
დაიშალეს თმა-ნაწნავი,
შავი, ვითა ლამე მნელი.
წყალმა გულში გამოხატა
მათი სახე მომხიბლელი.
ნაზის რხევით რა შეცურდნენ,
აცემციმდა ტალღა ნელი.

მედგამ თმა გაიშალა,
ფიჭრ-გართული დაჯდა ქვაზე.
სავერცხელი სპილოს ძელოსა
გადაისო ერთხელ თავზე,
ისევ დასდო და გაჩერდა
და გადაწვა მწვენი ხალხე.
ისევ აღგა და დამღერა
წყნარი სვედა უცხო ხმაზე.

ასულთ შორის ვერ ნახადლით
მისებრ ლამაზს, კობტა სხეულს!
უნათებდა ძუძუ-მკერდი,
ვით ყვავილი ტკბილ ბროწეულს.

ყელი ოდნავ მოეხარა
წყლისკენ ოდნავ გადაწეულს,
თვალწარმტაცი სილამაზე
მისცემია მხოლოდ რჩეულს.

წყალში ფეხი ჩადგა როცა,
ნელმა ტალღამ მას აკოცა.
მშვენიერმა გულში იგრძნო,
მაგრამ სულ არ გაიოცა.
კამკამისგან თვით ეამა
აღერსი და რაც მას სურდა;
თვითაც ტალღას ჩაეხუტა,
მასთან ერთად გადაცურდა.
ოდეს მორჩნენ ბანაობას,
შეიმშრალეს ტანი სველი:
შეიმოსენ, თმა დაიწნეს,
გადიარეს მწვანე ველი.

შვილდ-ისარით მედეამან
ბორცვზე მხოლოდ მოკლა შველი.
ერთ უდაბურ ტყეს შევიდნენ,
სად ტაძარი იყო ძველი.
შველი დასდევს სამსხვერპლოზე,
ცეცხლი მისცეს შემდეგ მწველი.

ერთ დღეს აეტეს მარტოკა
წალკოტში იჯდა მღუშარი;
კაცი ეახლა: „მეფეო,
შენთან მოსულა სტუმარი.
მშვენივრით სავსე ჰაბუკი
და ტანად ახოვანია;
გარს ახვევიან ლომ-გმირნი,
კიდევ მრავალი ყმანია.
ნავით გადმოსხდნენ ბერძნები,
ილოცეს, როგორც წესია;
მითხრეს: აწ გვინდა ვნახოთო,
მეფე, ვინ აეტესია!
აეტესი იაზონსა
შევდდა დიდის სიბარულოთ;

შორიდანვე მიესალმენ
ლიმილით და კეთილ გულით.
საქრავებსა ატლერებდნენ,
ვაშის ხალხი იძახოდა.
გალავანთან ქალთა გუნდი
და შედგა დახვდა გმირსა;
ორნივე შეერთნენ, რომ შეხედეს
ერთმანეთის ნათელ პირსა.

აეტესმა იაზონი
სანადიმოდ მიიწვია.
გამოვიდა მეფის ქალიც,
სამკაული გარს ეხვია.
როდეს სუფრას შემოუსხდნენ
და შეიქცნენ ტრაპეზს ღია —
კოლხელეზმა შემოსძახეს,
სხვებმა მისცეს ტბილად ბანი,
დამკერელებმა ააქლერეს
ჩანგი, სტირი და ებანი.
იაზონი განუწყვეტლად
მალულ სპერეტდა ერთს არსებას,
ეს კი იყო მეფის ქალი,
მოხიბლნა მის მშვენიებას.
ბოლოს, როცა იშვალნენ,
გაიმართა იქ თამაში;
ბერძენ-გმირთა მოილხინეს,
შეწყობილად დაჰკრეს ტაში;
ექვსი ქალი წინ წამოდგა,
კობტად ეცვათ ტანთ მარმაში.
ცეკვის ჭამსა ირხეოდნენ,
ვით რტო ბზისა მალალ მთაში.
მედესაც სთხოვდნენ ცეკვას,
არ დასთანხმდა, არ ისურვა.
მოსულ გმირსა მალულ სპერეტდა,
მორეოდა რაღაც ურვა.
იაზონი მას ეახლა
და თავდაბლად მიესალმა,
ქალის გულმა იწყო ძგერა
და სახეზე დაჰკრა ალმა,
ბერძნის გმირნი აეტესმა
თავის ზეარში გაატარა;
ეაზები ხეს აყრილიყენენ,
ჩაურბოდა ბორცვს ჩანჩქარა;

ბილსა სწყვეტდნენ სიამითა
დამწიფებულს, მკვახეს არა.
აეტესმა ზოლოს ჰკითხა:
„ყრბაო, რაზედ გარჯილხარო?
თუ რამ გიჭირს, ძალა შემწვეს,
მითხარ, მეც მსურს დაგეხმარო!“
იაზონმა უპასუხა:
„გმადლობ, მეფეე, მზისა დარო!
გეტყვი ამბავს აქ მოსვლისას;
არა ვფიქრობ დაგიფარო!
ხმა გავარდა საბერძნეთში,
ამეტყველდნენ ნოაჩნი ყმანი:
ვითომც იყოს ამ მხარეში
ვერძი ოჭროს მატყლოვანი.
მის საძებრად წამოვსულვარ“...

ეს მედემ გაიგონა,
გაფითრდა და ეცა ელდა;
ლალის ტუჩნი აუთითოლდა,
თვალთა ცეცხლი ჩაუნელდა.
სთჳვა: „ქაბუკი ჩემს განძს ეძებს,
სურვილი აქვს წარიტაცოს,
მაგრამ, ვაი, მას ვერ მისწვდეს,
გლახ ხიფათი განიცადოს!“

— სხვანიც ბევრნი ყრმანი გმირნი
საძებნელად აქ მოსულან,
მაგრამ ხელში ვერ უგდიათ,
სულ ამაოდ განწირულან.
გეტყვი მისი ეინაობა
ჩემმა ქალმა უკეთ იცის.
თუ დაგჭირდე — დაგეხმარო,
უნდა გწამდეს ჩემის ფიცის!“
რა სთჳვა ესე აეტესმა,
სხვა სტუმრები გააცილა,
შეიყვანა ბაღის სიღრმეს,
სად ჩრდილია, მუდამ გრილა.

ლალის ფერსა ყურძენს კრეფდნენ
და ერთმანეთს აწოდებდნენ;
ზოგს მტევანსა ძლივას სძრავდნენ,
მეფეს ჰქვას აგონებდნენ.
მთვრალსა ფილოს დოქით ღვინო

ატიკიდა მძიმედ მზარზე,
ორფეუსსა ბაჭაბური
და მწვანელი ელვა თავზე.
დასხდნენ ორნივე კაკლის ძირას,
სევს და იმღერ-იმასხარეს
და იქიდან ველარ აღგნენ
ყვავილებში იგორავეს!

რა მედვამ მოისმინა
ვაჟის სიტყვა გაბედული,
შეუმჩნევლათ კანკალებდა,
ვერ მოეთქვა ქალწულს სული.
იაზონი იღუპალად
თითქოს ყურში ჩასძახოდა:
„ვერძის ტყავი როგორ ეპოვო?
მითხარ, მითხარ მასზე რამე,
ნუ დამიხშობ ნათლის სვეტსა,
რომ ვიგემო მეც სიამე!“

მეფის ქალმა ზე ასწია
ვარდის სახე მინამჯრთალი;
— „იგი ერის საუნჯეა,
ხოლო ჩემი ნატერის თვალი.
შენ გასწავლო, ხალხს რა ეფუო,
როგორ ეზიდო ცოდო-ბრალი?
ერი ჩემი უიმისოდ
დაობლდეს და ივნეს მხდალი.
მცხოვრებთ შორის დაემკვიდროს!
წერი, მტრობა, სატკივარი;
ზარით აღდგნენ ერთმანეთზე
და დაეხშოთ ცისკრის კარი.
შვილი მამას არ ინდობდეს,
შავად სდინდეს სისხლის ღვარი!
შთამომავალს წილად შეხედეს
დამბობა და ბედი მწარი.
უცხო მტერი შეესიოს,
ჰქნას მონა და გლახ საბუარი!
მოსვენება მოენატროს,
დაშთეს სული ხალხს მღელვარი.
ვერა! ვერა! ვერ გასწავლო,
ის საუნჯე ჩვენი არი.

ეჰა, ბინდო, ღამის ბინდო,
ფრთა გაშლილო, გამსქვირვალე!

გელ-მიდამოს ეხუტები,
თითქოს გრძნობას ტრფობით ალევ!
მოჰკრი მიმედ, შეუმჩნევლად,
უკუ აგდებ ნათელს ძლეულს;
ეპარები ძირს სამყაროს,
ვით სიკვდილი ობოლს, სნეულს!
მყუდროების ქსელს გახვიე,
რაც კი ფეთქავს და მწუხარებს;
მხოლოდ რიონს ვერ შეეხე,
იგი შფოთავს და მტუხარებს!

ყველას სძინავს სასაბუღო
სტუმარსა თუ მასპინძელსა;
ყრუდ მათ ზვირთი რიონისა
უგალობებს ნანას გრძელსა!
არა სძინავს მეფის ასულს,
საწოლს სულ არ ეკარება;
აგერ, იგი წყლის ნაპირას
საესე მთვარის შუქზე ჩნდება!
იქ რას მღერის, ან რას მოსთქვამს?
ოხვრა გულთ რისთვის ხდება?
ამბობს: „ჰოი, შენ რიონო,
ჩემი სული შენ გეღარა!
შენებრ შფოთავს მოუსვენრად,
სევდამ ალარ გადიდარა.
შენ თუ გფარავს შავი ბინდი,
მე ნალევლმა შემსუღარა!“
ყვავილებით შემკულ კორდზე
ერთ თეთრ ქვანთ მიესვენა.
იადონმა ახლო ყოფნა
იგრძნო მისი, მორთო სტვენა.
— ვაი ჩემს თავს, რომ მომხიბლა
და წამართვა გულის ცნობა!
რად მომესპო სიხარული,
რად მიზიდავს მისი ტრფობა?

მედღა ბალს გასცქეროდ,
მთვარის შუქით გაბრწყინებულს;
და ოცნებას ფრთას ასხამდა,
ნათელ ფიჭვით გაღვივებულს.
ღრმად სუნთქავდა მსუბუქ ჰაერს,
თავს მკლავებში იფარავდა;
იაზონის ლანდი გულსა

სიყვარულით უტანჯავდა.
შემდეგ ადგა დაქანცული,
ლბილ საწოლზე გაჯდესენა;
თვალსა ლული დაიფრინდა,
მკერდს უძრავდა ნაზი ფშვენა.

და მედღა სიზმარს ჰხედავს:
ელინელი მისკენ უხვევს;
ჰკითხავს: „ვინ ხარ? სით მოსულხარ?“
ყრმაე ტკბილის ხმით უბასუბებს:
— „ეს მე ვარო, ვის უხმობდი
და ვინც ასე გულს გიწუბებს!
თვით მომეცი გასაღები
და აქ მოსვლა დამავალე;
არ გადაველ ჩემსა სიტყვას,
აფასრულე თხოვნა მალე!“

სიტყვა ჰაზუკმა და მედეას
დაუყოვნა ბაგე ეხელი;
მიიზიდა მკერდითან ახლოს,
რა მოჰხვია წელზე ხელი.
მეფის ქალი შეერთა უცბად,
წამოვარდა ვითა ხელი.
ქალმა უთხრა: რა გსურს, ყრმაო,
აგისრულო სასურველი?
თუ არ ვცდები, ამ ჟამიდაც
წუხანდელი ლანდი არ ხარ —
მო, მიიღე ჩემი გული!..
მეც მიყვარხარ, მეც მიყვარხარ!
მხოლოდ უნდა გავეცალოთ
და გავშორდეთ ჩვენ ამ არეს;
წადი, ნახე იგი ვერძი,
ტყე რომ ჰფარავს მოელეარეს!
თუ აქ დავრჩით სანუეკველო,
წაგვეკიდოს თავსა ავი.
რა კოლხელნი გაიგებენ,
დაჰყარავით ოქროს ვერძი —
გზას შეჰყარევენ, ამოგვწვეტენ,
დამიდგება მეც დღე შავი!

ბორცვს გადავიდა იაზონი,
სად საწმისი ხეს ეკიდა;
ჩამოიღო სხივთა მფრქვევი,
მარჯენივ მხარზე გადიკიდა.

ამ ხნით უკვე მზე ჩავიდა
და მინდორზე შემოღამდა!
ტბის ნაპირად შეეს საბურში
მთვარის შუქზე ვილაღ სჩანდა,
სახე მისი ანათებდა,
გარიგრავის ცისკარს ჰგვანდა.
ამბობდა თუ: „ვთი ბედკრულს!
ასე რისთვის იგვიანებს?
რო გაშწიროს, არ მოვიდეს?..
ვთი მაშინ! ვთი თვალებს!“
ამ დროს სტეენა შემოესმა,
მის წინ წარსდგა იაზონი;
მოღიმარი, მოღელვარი
და ვერძისა მხარზე მქონი.
გაუხარდათ, ოდეს შეხედნენ,
გადააჰდეს ყელი ყელსა,
ეშხით მთვრალნი, მოლაღენი
მიიძღვნიდნენ ამბორს ცხელსა,
სთქვა მედვამ: გავიპაროთ,
დრო არის და უკვე ჟამი.
ლამის სუსხმა მოატანა,
ეპკურება ბალახს ნამი.
ჭიხინით და ფაფარ აყრით
მედვასკენ რაში ჭროდა,
ოქროვანი, ფრთა გაშლილი
ხან ფრინავდა და ხან რბოდა.
იაზონმა და მედვამ
მთა და ბარი გადიარეს.
განთიადმა მოაწია,
სიარულსაღ აუჩქარეს.

ჩასხდნენ ნავსა ბერძნის გმირნი,
სიხარული გულს ამკობდა;
ზოგი მღერდა, ზოგიც ჩანგზე
ხმა შეწყობით მუსიკობდა.
ივერიის მთის მწვერვალნი
ზღვის ტალღებში ინთქებოდა;
მედვა სჯდა დიდერმილი,
გრძნობა სევდით წყალდებოდა.
იგი იდაყვ-დაყრდნობილი
შორს ზღვის კიდეს გასცქეროდა.
„ნუ თუ მაშულს ვშორდებიო!“ —
სინამდვილე არ სჯეროდა.

გულს ნალევლი ემსჭვებოდა,
თვალი ცრემლით იცხებოდა.
იაზონმა ეს შენიშნა,
ზრუნვით თავსა ევლებოდა
სთქვა მედემ: „მხარეე გტოვებ,
სიყვარული მიდევს თანა!
შემს ალერსსა აწ კი შესცვლის
ტრფილი და შეგების ნინა!
თუშცა ველარ ვინაგარდო,
ყვავილოვან მთა და ბარად,
მაგრამ სხვაგან სხვასა ეპოვებთ
დამწვარ გულის გასახარად.
ჰე, მშვიდობით სულის სწორნო,
მივალ, მივსდევ ბედის ვარსკვლავს!
თუნდ ვისმენდე ტრფობის პანგსა
და თუნდ სიტყვას გულის საკლავს,
ველარ გნახოთ მომღიზიანნი,
გამითხრიან იქვე საფლავს!“

რა ხმა ისმის მგლოვიარე?
ვის დაეხშოა სხივი მზისა?
ვინა სტირის, ან ვინ ჰგოდებს,
ბანს ვის აძლევს ტალღა ზღვისა?
ვის შეჰქმნია თმა ქალარა
თვით თოვლზედაც უთეთრესი?
ეს შეფეა კოლხეთისა,
მწარედ მოსთქვამს აეტესი!
წიერსა იგლეჯს, სახეს იხოკს,
დღესა ჰკრულავს გაჩენისას
ამაოა აწ ნუგეში —
ვერ განკურნებს დაჰრილ გულსა!
სტირის შვილსა, სტირის მამულს
და ძვირფას განძს დაკარგულსა!

მაღალ კონცხზე ზღვისა პირად
ხმა გრგვინისა არა წყდება;
სდგას ზედ ლომი მედვასი,
დასავლეთით იმზირება,
ზოგჯერ თათსა ზეაიშვებს,
ზოგჯერ მიწას ასობს ბრჭყალებს,
ზოგჯერ დაბლა თავს დაიღებს
და დახუპავს ოდნავ თვალებს.
ღმუის ასე განუწყვეტლად,

ღმუის იგი და ტრიალებს,
ხმა საზარი გულსაკლავი
აზანზარებს ძირს ნაპრალეებს!
გლოვის ნიშნად ფრინველთ მეფე
არწივი თავს დასტრიალებს!
ამის შემდეგ მზე დიდების
კოლხეთისთვის ჩაესვენა;
ალარ იყო იქ ნუგეში,
ალარც სიტკბო, ალარც შეველა.
რაც აწენდა მედეას დროს,
სულ მიწასთან გაცამტვერდა;
აზრი გაჰქრა, გრძნობა დაშრა,
ველარ შესძლეს ბრძოლა მტერთან.
მამას შვილი არ ინდობდა,
შუა გატყდა ბედის ჩარხი;
გულში ღალატს იზრახავდნენ,
ღამაბუნდა, წახდა ხალხი.
წარღვნა მოხდა ქალაქებზე,
ჩამოინგრა ციხე ძველი;
ქაობებით დაიფარა,
სადაც იყო შარა გრძელი.
ჩამოყვითლდა ტურფა მხარე,
ლხენას ველარ ეუფლებდა;
იქ რიონი გლოვით მოსთქვამს,
ბანს ენგური ეუბნება.
ო, კოლხეთო საყვარელო,
შენმა შვილმა რა იზრუნოს?
ვინ გამოჩნდეს, ვინ იქნება
ოჭროს ვერძი დავიბრუნოს?

* *

ვაი რა ციება ცრიატი უმეცარს!
სხეულში ძვრებოდა ზმანებით, ზმორებით!
სიყვითლეს აფენდა ვით ელდას უეცარს.
ებრძოდი, გებრძოდა...
ვერ მოიშორებდი! ვერ მოიშორებდი!

დამპალი ქაობი ჭრელს მინდორს ღარავდა;
მჭვლია! ქლეჩია! სიცოცხლეს გპარავდა!
წუწუნით, წუილით კოლო სისხლს სწამლავდა.
მწვავე ნემსს გასობდა, გსუსხავდა ჭინჭარი!
იცო და იცნობდი ის მტერი ვინც არი!

დუნე და ლენჩი ხარ! ბურანში ზმანებით
დადიხარ, ლანდი ხარ და ჯანში ზმორებით
ებრძოდი, გებრძოდა—
ვერ მოიშორებდი! ვერ მოიშორებდი!

დღეს ვნახე კოლხიდა: წალკოტი! ბაღია!
იქ ცისარტყელების და ოჭროს თაღია!
მედვას სამშობლო, შავი ზღვის ნაპირი
ჯანსაღი მტკიცეა, დუღაბით ნაკირი!
საუნჯე ნარინჯი ქოჩორა რა ხეა?
რა ბილი, ხეხილი, ჭარვეზის სახეა!
აქლერდა სიცოცხლე, ციება ჰმარხია!

ვინ არი შემქნელი, რა თვალმა მოხედა?
ქაობი აქცია ზურმუხტის ნოხებად!
ბელადი ბრძენია მოსული ჭოხიდან.
ემოქის ძეგლია ახალი კოლხიდა,
ვაშა და ვარადა! სიცოცხლე მარადი!
სიყვარულს შეფეცავთ სიკვდილის კარამდის!

1912—1937 წ.

ბრევიტეტით:

კანელი ჩაკვნიანი
სიგნალიზაციის

მხატვრები:

ა. გ. ა. შ. ე. ლ. ო.
ბ. კ. ე. ს. ე. ე. ლ. ო.

***

პ. შ. კორექტორი: მ. ჯაფარიძე. კორექტორები: კ. ვარდოსანიძე, ს. თურეშაძე. გადაცემა წარ. 20/IX 1937 წ. ხელმოწერა-ლია დასაბუთდათ 29/X 1937 წ. ტირაჟი 3000. წიგნის ზომა 7x11 ცვ. ტალღის ზომა 61x92. შეკვეთის № 1030. მთავარი ტექსტი. № 13657. წიგნი არის და დაიბეჭდა გამომცემლობა „ფედერაცია“-ს სტამბაში. ტფილისი, პლენარის პრ. № 181. ტიტული და შემოკლებული დაიბეჭდა საბეჭდო-ცენტრალ-ფილიში.

***

საქართველოს პრეზიდიუმი
მხატვ. ურთ. ჯაფარიძე

***

ტექნიკური. ალ. ბოკერია
გამომცემი მ. დემეტრაძე

